şehir
kültür sanat

OCAK-ŞUBAT-MART 2024

ISSN: 2548-0081

Seyrânî

Nevzat Türkten

Hoşçakal Şehir

Kayseri'de Ticaretin Kalbi
Bedesten

52

KAYSERİ
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
www.kayseri.bel.tr

ERCİYES dağı

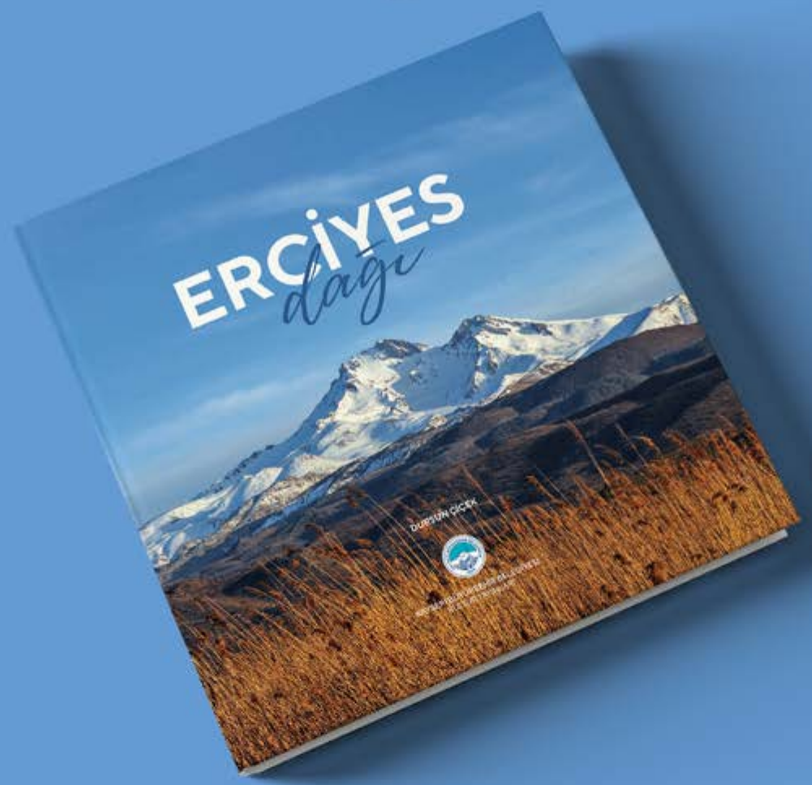

Erciyes Dağı kitabı **Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınlarından** çıktı!

ŞEHİR KÜLTÜR SANAT
2024 SAYI: 52 (Ocak-Şubat-Mart)
Ücretsizdir
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2548-0081
E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ
Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN YÖNETMENİ ve SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU
Salih ÖZGÖNCÜ
Erkan KÜP
Mustafa ERDOĞDU
Gürcan SENEM
Fehmi GÜNDÜZ

FOTOĞRAF KURULU
Ali SARAÇOĞLU
Abdullah KOÇ
Faik ÇİFTÇİ
Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN
Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON
Rumeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI
Dursun ÇİÇEK

KAPAK TASARIMI
Ali SARAÇOĞLU

İLETİŞİM
Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr

şehir kültür sanat

YAPIM
ZEM DİJİTAL

TASARIM
Ahmet Deniz DOĞAN

BASKI
Orka Matbaacılık, İnecik Mah.
Çırağan Sk. No: 4 Melikgazi / KAYSERİ
info@orkamatbaa.com
T.: +90 352 322 17 00

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesine aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

▲ F.: Dursun Çiçek

başkandan..

Şehir'imizden Selamlar

Bir şehir şiirleriyle okunur, bir şehir türküleriyle söylenir, bir şehir hikâyeleriyle anlatılır, bir şehir tarihiyle yazılır, bir şehir mimarisiyle çizilir, bir şehir insanıyla yaşanır ve bir şehir bunların hepsiyle bir bütün olarak gelenek olur, kültür olur, sanat olur, gelecek olur. Bu şehirde yaşayan insanlar olarak herhangi bir sabah şehre uyandığınızda veya bu şehirli olmasanız bile bu şehre misafir olarak geldiğinizde, işiniz veya mesleğiniz gereği bu şehirde yaşamaya başladığınızda şiiriyle, türküsüyle, hikâyesiyle, tarihiyle, mimarisiyle, kültürü ve geleneğiyle siz de bu şehre eklenir ve artık Kayseriliyim dersiniz. Çünkü bizi o şehirli kılan kültürel ve geleneksel aidiyet, tarih ve dildeki ortaklık ve gelecekle ilgili hayaller ve planlardır.

Kayseri bu anlamda yaşayan bir şehirdir. Seyrânî ile nerede karşılaşacağınız hiç belli olmaz. Mimar Sinan adım attığınız her yerde bir iz ve göstergedir. Dadaloğlu Erciyes'in yamacında, Torosların eteğinde bir türkü olur çıkar karşınıza. Seyyid Burhaneddin, İbrahim Tennurî, Davud el-Kayserî kimi zaman bir kitap, kimi zaman bir tebliğ, kimi zaman bir konferans olarak düşer önünüze. Somuncu Baba Ali Dağı'ndan eser, Erciyes'ten esen rüzgâr mana iklimini taşır şakağımıza. Dolayısıyla Kayseri'de tarih geçmiş değil bugündür.

Bu bilinçle hazırladığımız Şehir Kültür Sanat dergimiz de 52. sayısına ulaşmış oldu. Şehrimizde yaptıklarımızı, yaşadıklarımızı kalıcı kılmak, hafıza yapmak ve geleceğe taşımak amacıyla çıkardığımız dergimiz bu bilinç bağlamında dopdolu.

Bu sayımıza Seyrânî'mizle başlıyoruz. Değerli hocam Bekir Oğuzbaşaran bizim yakinen bildiğimiz Seyrânî'mizi düşünce ve edebiyat dünyamız nasıl tanıyor ve tanıtıyor ona yoğunlaşmış ve ortaya doyurucu bir yazı çıkmış. İlgiyle okuyacağınızı umuyorum.

Recep Kanalga, şehrimizin en kıymetli yüzü, hepimizde emeği olan Nevzat Türkten'i yâd etmiş. Hemen ardından kıymetli hocamız Atabey Kılıç yine şehrimizin değeri rahmetli Emir Kalkan'ın Hoşçakal Şehir kitabını tahlil etmiş. Şehir tarihimiz ve kültürümüz açısından birbirinden değerli ve kıymetli yazılar.

Bu sayı söyleşi bölümümüzde Kayseri ve Türkiye edebiyatımızın önemli bir siması var: Muhsin İlyas Subaşı. Mustafa İbakorkmaz'ın söyleşisini keyif ve ilgiyle okuyacaksınız.

Şehir tarihimizle ilgili Mehmet Cahit Gözüakça'nın dedesi ile ilgili ilk kez yayımlanan dosyası, Muhittin Eliaçık'ın yine belgesel tadındaki yazısı ve Yasemin Suna'nın Bedesten'le ilgili yazıları çok çok önemli. Fehmi Gündüz de bu sayı için Erkilet'in Tarihi Yolu'nu yazdı.

Deneme ve Gezi-Yorum bölümünde ise sizi şehrimizin dağlarına, yaylalarına, ovalarına götürecek üç yazı var. Dursun Çiçek hocamızın Bozkırda Kış, Serdar Kozan hocamızın Ilgıt Ilgıt Esen Bu Şehrin Rüzgârları, M. Akif Coşkun'un Kendimizi Aramaklar Yolculuğu bir türkü gibi bir şiir gibi bir hikâye gibi sizi şehrimizin anlam dünyasında dolaştırıyor.

Siz bu sayıyı okurken biz bir sonraki sayının telaşı ile kalemimizi kelamımıza katacağız... Yeni sayımızda buluşmak dileğiyle kitap dolu, şiir dolu, türkü dolu günler diliyorum...

Dr. Memduh Büyükkılıç
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

içindekiler...

PORTRE
Seyrânî İçin Diyorlar ki
Bekir Oğuzbaşaran
6

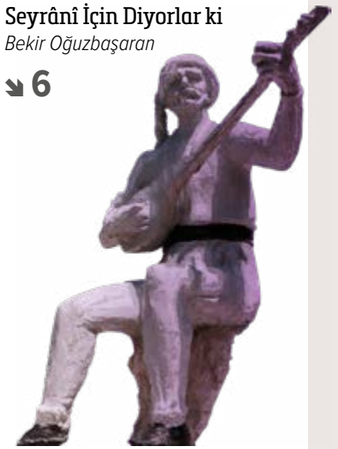

ŞEHRİN YÜZLERİ
Nevzat Türkten'in Erciyes Dergisi Okuyucuları ile Hasbihâlleri
Recep Kanalga
16

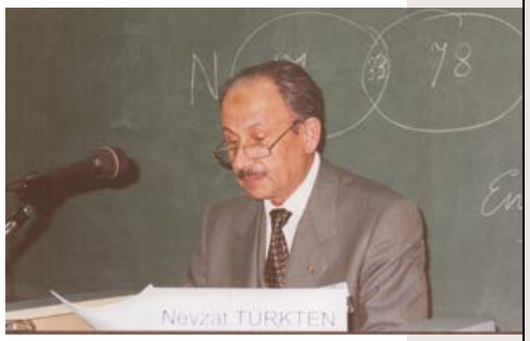

SÖYLEŞİ
Muhsin İlyas Subaşı ile Sohbet
Mustafa İbakorkmaz
22

KİTABİYAT
Emir Kalkan'ın kaleminden Hoşçakal Şehir
Atabey Kılıç
30

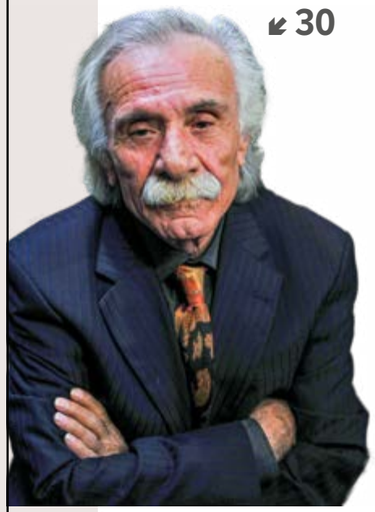

TARİH
En değerli miras: Onur
Mehmet Cahit Gözüakça
36

ŞEHİR TARİHİ
Arşiv Belgeleri Işığında Pınarbaşı ve Bünyan'ın Kayseri'ye Bağlanması ve Gösterilen Muhalefet
Muhittin Eliaçık
44

ŞEHİR VE MİMARİ
Kayseri'de Ticaretin Kalbi: Bedesten
Yasemin Suna
50

ŞEHİR VE ARKEOLOJİ
Erkiletin Tarihî Yolu
Fehmi Gündüz
58

DENEME
Bozkırda Kış
Dursun Çiçek
68

DENEME-2
Ilgıt ılgıt esen "Bu Şehrin Rüzgârları"
Serdar Kozan
74

GEZİ-YORUM
Kendimizi Aramaklar Yolculuğu
M. Akif Coşkun
80

SOFRA
Yoğurt Çorbası (Toğga)
Şehir Kültür Sanat
86

KÜLTÜRDEN
Şehirden Kısa Kısa Haberler
Şehir Kültür Sanat
88

Seyrânî İçin Diyorlar ki

Bekir Oğuzbaşaran

Bu yazıda şehrimizin en önemli isimlerinden Seyrânî ile ilgili yazılanları bir araya getirmeye çalıştık. Böylelikle edebiyatımızda ve düşünce dünyamızda Seyrânî nasıl değerlendirilmiş okuyucu çok daha iyi değerlendirebilir.

O, çevresinin tabirlerini, atasözlerini sık sık kullanırdı. Şiirimizde muhitini onun kadar eserlerinde şiirleştiren bilmem kaç şair bulunabilir? (Prof. Nihat M. Çetin)

&

Bir mürşide olsam çırak
Bir olurdu yakın ırak
Kemiğimi yapsalar tarak
Yâr zülfünün tellerine

diyen büyük şair herhalde bizlerden daha başka bir âlemin adamıdır ve büyük Yunus'un on dokuzuncu asırda devamıdır. (Haşim Nezihi Okay)

&

Bütün saz şairleri gibi cinaslı manzumeler, koşmalar, semailer, destanlar yazan, talihinden şikâyet eden şair ara sıra aşk ve tabiat şiirleri de yazmakla beraber bilhassa didaktik ve nükteli şiirleriyle temayüz etmiş, Orta Anadolu'da büyük bir şöhret kazanmıştır. (Prof. Mehmet Fuat Köprülü)

&

Hürmetkâr bir elin kim bilir ne zahmet ve ne ihtimamla yalçın Anadolu topraklarından toplayıp kekik, merzenkuş ve fesleğen gibi muattar ve mübarek otlardan müteşekkil bir demet halinde çıkardığı (Sanihat-ı Seyrânî) hiçbir ferdin alakasını celbetmedi. Ben ne bahtiyarım ki kırk yıl, o lâkayt ve hissiz muhitin havasıyle zehirlenmiş olmasına rağmen hâlâ şu mermerden uzlet içinde bahsettiğim bu sade kır demetinin sert ve acı kokularında bile câvîdânî zevkler duymasını biliyorum. (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

&

Seyranî öteden beri benim de dikkatimi celbeden bir şairdir. Garip değil mi ben bu şairi hayalimde şöyle yaşatıyordum:

"Başında külah, yeşil sarıklı, merdümgiriz, az söyler fakat remizli söyler; sözleri Behlûllere akıl hocalığı edecek kadar icabında cesur ve mütehevvir, her şeye lakayt, zulme isyankâr, rezilete karşı müstehzî. (Çankırılı Ahmet Talat Onay)

&

Halk şairlerimiz içinde hem duyan ve titreyen kabiliyet, hem duyuran ve titreten kudret itibarıyle Seyrânî birinci safta geliyor. (İsmail Habib Sevük)

&

Seyrânî, şiirlerindeki uyum ve içtenlik bakımından halk edebiyatımızın başta gelen ozanlarındandır. Her bakımdan usta bir ozandır. Padişahı, sadrazamı, kadıları bile taşlamaktan çekinmeyecek ölçüde korkusuz bir yaradılışı vardır. Ünü bütün imparatorluğa yayılmış, millî edebiyat akımından sonra da aydınlar kendisine gerekli değeri vermiştir. (Cahit Öztelli)

&

Halk edebiyatını onsuz okumak musikiyi nefesli sazlardan mahrum etmek demektir. Seyrânî nazmın her sahasında "at oynatan" bir kudrete sahiptir. Aynı zamanda "demir leblebi" olan aruzda, benzerleri Âşık Ömer, Gevherî, Dertli, Emrah ve Yunus gibi bu vezni en iyi ve kuvvetle tasarruf edenlerden birisidir. Seyrânî'nin nazmında bir devrin dile gelmiş uğultusunu işitirsiniz. (Muin Feyzioğlu)

&

Seyrânî'nin görüşleri, teşbihleri ve ifadeleri klâsik saz şiirinin beylik sözlerinden bir hayli ileri ve şahsîdir. Bunlar çok kere de mizahımsı bir ruh taşır. Şiirlerinde âyete, hadise, tarihî ve ilmî hadiselere telmihler var. Emsâline nisbetle daha bilgili bir saz şairidir.

Seyrânî saz şiirini hakikî ruhundan ve an'anesinden ayırmaksızın yenileştirenlerin, modern ruha, modern dile, modern ifadeye yakınlaştıranların başında gelir.

Divan ve tekke tarzında gazeller ve nefesler de yazmış olmakla beraber, koşma, türkü ve destanları orijinaldir. (Vasfi Mahir Kocatürk)

&

Halk ağzı, mükemmel Anadolu deyişleri ile pek derin duygular, güzel tasarılar söyleyen, taze kafiyeler bulmakta, zekice bağlayışlar yapmakta eşsiz olan Seyrânî, hicivlerinde son derece sert ve hırçındır. Tıpkı Nef'i'de gördüğümüz gibi hiciv söylemek onun adeta bir ruh ihtiyacı, tatmin olma çaresidir. Nitekim Tanzimat'ın getirdiği yenilik ve değişmelerin de bir kısmını hicvederek yansıtmıştır. Nef'i için Divan edebiyatında söylediğimiz gibi, Everekli Seyrânî için de halk edebiyatının en kudretli ustasıdır demek uygun olur. (Ahmet Kabaklı)

&

Hangi çağda, hangi yönetim sistemi içinde yaşarsa yaşasın Seyrânî denince akla, irtikâbın, rüşvetin, riyanın karşısında dikilen, açık sözlü, menfaat duygusundan arınmış, özgür nefesiyle yiğit bir ruh çıkar karşımıza. (Erkân Kamil)

&

Evet, çağdaşı olan Dertli ve Seyrânî, Emrah'tan üstün birer şairdir. Bunu kabul etmek zorundayız. (İbrahim Aslan)

&

XIX. yüzyılın, nicelik ve nitelikçe, özlü ve büyük halk şairleri yetiştirdiğini belirtmiştik. Bu gerçekten de böyledir. Bu yüzyılda ikinci ve üçüncü plânlarda olanları saymasak bile halk şiirinin dört büyük çok güçlü ustası yaşamıştır. Bayburtlu Zihnî, Dertli, Erzurumlu Emrah ve Everekli (şimdiki adı Develi) Seyrânî.

Bu dört şairin dördü de halk edebiyatı mensubudurlar; hecenin ve temiz Anadolu Türkçesinin ustasıdırlar; aynı zamanda dördünün de aruz ölçüsüyle de manzûmeleri vardır. Dil ve anlatımlarında, daha önceki halk şiiri temsilcilerine oranla -meselâ Karacaoğlan- geniş ölçüde yabancı menşeli sözler vardır. Ne var ki bunların kullandıkları bu sözler, divan edebiyatı şairlerinin sözleri gibi, geniş yığınlar için bir meçhûl ve muammâ değildir. (Şemsettin Kutlu)

&

Çekinmeden en gerçekçi konuları işlerken dil güzelliğini koruması etkinliğini sağlayan ögeler arasındadır. (Şairler ve Yazarlar Sözlüğü)

Halk şiirimize hicivle mizah karışımı çok kuvvetli örnekler kazandırmıştır. (Seyit Kemal Karaalioğlu)

&

On dokuzuncu yüzyılda bir taraftan Gevherî ve Katibî'nin ve Karacaoğlan'la Âşık Ömer'in adları ve eserleri unutulmadığı gibi; bir taraftan da Bayburtlu Zihnî, Âşık Dertli, Erzurumlu Emrah ve Âşık Seyrânî, eserleriyle uzak ve yakın yurt köşesinde tanınmışlardır. (Halit Bayrı)

&

"Seyrânî" takma adını belki de gezgin hayatından dolayı kullanan şair, yalnız çağının değil, Türk halk şiirinin yüzyıllar içinde gelmiş geçmiş en coşkun, içli temsilcilerinden biridir. Alabildiğine duygulu iç dünyasının yanında kuvvetli bir çevre sezgisi, bu sezgiyi canlı, renkli olarak dile getirme gücü vardır. Bunlardan başka gerçek bir hicivcidir, oldukça sağlam bir nazım tekniği vardır. (Hayat Ansiklopedisi)

&

19. yüzyılın Bayburtlu Zihnî, Dertli, Emrah, Seyrânî gibi ustaları, 17. yüzyılın Âşık Ömer ve Gevherî gibi üstadları ile rahatça boy ölçülebilir, hatta onlardan daha güçlü şiirler yazdıkları şüphesizdir.

Ayrıca, bu yüzyılın (19. yüzyılın) bazı şiirlerinde toplumla ilgili konuların işlendiği, özellikle bazen çok sert ve şuurlu sosyal yergiler yapıldığı görülmektedir. Şairlerin bu çıkışlarında artık içli dışlı oldukları şehir muhitinin, politika çevrelerinin, yurt ve dünya meselelerine aşina bulunmalarının tesirleri elbette vardır. Âşık ve tabiat temalarından, koçaklama ve semaîlerden, savaş terennümlerinden hayli uzaklaşarak sosyal meseleleri kucaklamaya; adalet, vatan, memleket işlerindeki yolsuzluklar vs. gibi temalar etrafında dönmeye başlayan Halk şiiri, Tanzimat'a doğru aynı meseleleri konu edinmeye başlayan yüksek zümre şiiri ile paralellik gösterir.

Âşık Ömer ve Gevherî ile ilk büyük ustalarını veren, şehirleşmiş ve Divan havasına kapılmış olan Halk şiiri, Dertli, Emrah ve Seyrânî ile son güçlü temsilcilerini bulmuştur. Şu şairlerin ortak nitelikleri aruz ve hece vezinlerini ayırt etmeksizin kullanarak hem halkı hem de okumuşları hoşlandıran şiirler yazmalarıdır.

Toplum hadiseleriyle en çok ilgilenen halk şairlerimiz Dertli ve Seyrânî'dir.

Dertli, Seyrânî ve Emrah'ın açtığı yerel ve toplumcu akım içinde Halk şiiri, yüksek itibara kavuşmuş, İstanbul'un ozanları hor gören Kalem şairleri arasında bile onları benimseyenler olmuştur. Tanzimat şairleri arasında onlara nazire söyleyenler bile vardır. Hatta 20. yüzyıl başlarının büyük şöhreti olan Rıza Tevfik, âşık ve tekke tarzına yönelirken, en çok Dertli ve Seyrânî tarzlarını izlemiştir.

Dertli, Seyrânî, Ruhsâtî vs. aynı zamanda saz ve tekke şairlerine uyabilen şiirler yazmıştır. (Ahmet Kabaklı)

&

Şuarâ arasında birinci safta gelen kudretli bir şairdir. (Abdullah Develioğlu)

&

Dertli, Gevherî, Seyrânî, Zihnî, Âşık Ömer, Emrah semaî kahvelerinin sanki taçsız kralları idiler. Seyrânî'nin şiirleri yalnız halk şairlerinin sazlarının tellerinde değil, "Hüsne mağrur olma ey yüzü mâhım / Niceler yokuştan inişten geçti" diye başlayan türküsünde olduğu gibi klâsik besteler arasında da yaşamaktadır. (Müjgân Cumbur)

&

Şairliği Hak vergisidir. (...) en mühim mesaili içtimaiye ve ahlakiyeyi halledecek kadar keskin bir nazara malik idi. Anadoluca yüksek bir şahsiyeti şiiriyesi vardır, şiirlerinden birkaç parça ezberlememiş bir âdeme tesadüf edilemez. (Ahmet Hâzım Ulusoy)

&

Seyrânî de çağdaşları Erzurumlu Emrah gibi, Bayburtlu Zihnî gibi halk ozanları Anadolu'nun çırası olur, Anadolu'yu söyler. Divan şiirini bildiği halde, asıl gücünü koşmalarında, nefeslerinde gösterir. Çağına göre dili pürüzsüz, özentisizdir. İçten geldiği gibi duygularını, tertemiz Türkçesine aktarır. Bu yüzden Seyrânî'yi Anadolu sevmiş; adını, şiirlerini unutmamıştır. Yolunuz bir gün Develi'ye uğrarsa esrik ozan Seyrânî'yi sorunuz hemşerilerine... Size ondan anılar anlatacak, "Hak bâdesini nasıl içtiğini, diyâr diyâr nasıl dolaştığını, sonra da göçüp gittiğini birem birem özene bezene önünüze sereceklerdir. (Mehmet Önder)

&

Toplumsal konulardaki sert yergileri tekke geleneğinden yararlanan ustalığı ile Seyrânî, (1807-1866) çağın tedirginliğini dile getiren başlıca sanatçılardan biri olur. Tanzimat'la bozulan iç dirliğin acısını sezgiyle konu edinir. Kişiliğinin kayıt tanımaz başına buyrukluğu ile yerel çevrenin açık bir sözcüsü olur. (Rauf Mutluay)

&

Halk ozanları halkın, "dünyanın çivisi koptu" deyimi doğrultusunda; devrin kötüye kaldığını, dünyanın bozukluğunu belirtmişler, toplumsal taşlamalarda düşkünlerini dile getirmişlerdir. Seyrânî'nin "Eyvah, fukaranın beli büküldü" diye başlayan taşlamasında olduğu gibi. (Tahir Kutsi Makal)

&

Kayserili Seyrânî'yi Mahmut II. ve Tanzimat'ın getirdiği yenilikler yüzünden doğan huzursuzluğun şairi addetmek en doğrusudur. Filhakika, yerine gerçekleşmiş bir devlet otoritesi ve muntazam bir teşkilât konmadan eski yarı feodal sistemin yıkılmasından doğan buhran, inançlarından sarsılmış câhil bir efkâr-ı umumîyenin hoşnutsuzluğu bu haşin ruhlu ve sert dilli şairin eserinin asıl şahsî tarafını yapar. Onun asıl kudreti, âşık tarzının yorulmuş olan günlük dilini günlük işlere dökmek suretiyle hiç beklenmedik şekilde tazelemiş olmasıdır. Dil itibariyle on dokuzuncu asırda Halk şiirinin en dikkate değer tecrübesi onundur. Seyrânî'de bazı dil ve ifade yenilikleri de vardır. (Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar)

&

Ünlü Halk ozanı Seyrânî'miz, Erciyes dolaylarında yaygın ve çekici efsanesiyle, Halk Âşıkı Seyrânî'miz halk indinde, bu yurdu sesleri ve sözleriyle dolduran bütün düşünce ve gönül erleri arasında, adı Erciyes Dağı ağırlığında yer alan bir ergindi. Bunalınca mânâ denizine dalınacak bir denizdi. (Coşkun Ertepınar)

&

Âşık Seyrânî, ortaya koyduğu ve günümüze kadar gelen, gelebilen şiirlerinde her şeyden önce bir anlatım zenginliği içindedir. İç dünyasında olup bitenlerin sayfalar üzerine dökülmesinde bir çekingenlik içinde değildir. Samimî ve gerçekçi bir görünümü vardır. Âşık Seyrânî'yi, sınırlı bir dünya görüşü içinde görmek mümkün değildir. O, kendi kendisinin anlatıcılığını da yapmıştır bazı şiirlerinde. Seyrânî'nin okuma yazma bildiğini ve geniş bir dünya görüşünün içinde olayların inceleyeciliğinden başarıyla çıktığını görürüz.

"Eyledim dervişlik, bir Hüdâ dedim / Başladım eliften sonra bâ dedim" mısralarından yola çıkarsak ozanımız Âşık Seyrânî'nin okuma yazma bildiğini kabul etmek durumunda kalırız. (İsa Kayacan)

&

Bu toprakların bağrında bir Erciyes volkanı gibi fışkıran, adını ve rûhunu rahmetle andığımız büyük ozan Seyrânî'ye zamanında ortaya atılan bazı sosyolojik ve psikolojik şiir teorilerinin pek güzel uygulanabileceğini sanıyorum. Seyrânî'nin hayatı ve dünya görüşünün başlıca özellikleri "karamsarlık ve hayata karşı alaycı bir tutum" olarak özetlenebilir. Şair devrini acı bir tenkide tâbi tutmaktadır. Devrinin ve toplumun gidişâtını ve ahlâkî değerlerini serbestçe eleştirmektedir.

Maneviyat ve gönül âleminin adamı olan Seyrânî maddiyat peşinde koşmamış, kendine ulvî hedefler tayin etmiş, büyük bir idealist idi. O, ilhamını çokça ruhunda taşıdığı bu yüksek idealle, hayatta karşılaştığı bağlılıklar, adilikler ve çektiği ızdıraplar arasındaki derin uçurumdan almaktadır. Seyrânî maddi hayata önem vermeyen, insan hayatının en ulvî amacının Tanrı'yı arayış olduğuna inanmış kâmil ve filozof bir şairdir. (Prof. Dr. Ahmet Edip Uysal)

&

Seyrânî hakkında sağlam ve sıhhatli şeyler söyleyebilmek için:

1. Kitaptaki şiirleri yanı sıra ağızlarda dolaşan şiirlerinin derlenmesi,
2. Çağdaşı Ispartalı Seyrânî'nin şiirleriyle karşılaştırılması,
3. Arşivlerden Seyrânî ile ilgili bilgilerin (varsa) bulunup yayımlanması,

4. Çağdaşı Kayserili şairlerle karşılaştırılıp etkisinin araştırılması,

5. Seyrânî'ye zamanında "deli" dendiği kadar "veli" gözü ile de bakıldığı bilinen gerçektir. Seyrânî'yi ilgilendiren, halkın dilinde yaşayan fıkraların ve menkıbelerin derlenip tenkidinin yapılması gerekmektedir. (Kadir Özdamarlar)

&

Erzurumlu Emrah (? - 1844), Bayburtlu Zihnî (? - 1854), Dertli (1772 - 1845), Seyrânî (1807 - 1866) bir yandan âşık geleneğinin imkânlarını değerlendiren, bir yandan çağlarının olaylarına uyanık dikkatle bakarak toplumsal temaları işleyen, bir yandan iki ayrı şiir dünyasının değerlerini birden kullanmak çabasına girişen emekleriyle yüzyılın başında etkili izler yaratırlar.

Kendi zamanlarının en doğru başarılarına, en özgün kişiliklerine sahip oldukları için seçilmesi doğru olacak on sanatçı; Ali Şir Nevâî, Necâtî, Fuzûlî, Rûhî, Nâbî, Nef'î, Nâilî, Nedim, Şeyh Galip olabilir. Halk şiirinin büyük ustaları olarak Yunus Emre, Köroğlu, Pir Sultan Abdal, Kaygusuz Abdal, Karacaoğlan, Âşık Ömer, Gevherî, Dadaloğlu, Seyrânî, Veysel... denebilir. (Rauf Mutluay)

&

Saz şiirini sadece sazla doğan ve sazla çalınan şiirler veya bu tipte sazıyla dolaşan bu sanat insanlarının eserleri mânâsına almak da asla isabetli olmaz. Zira bu saz şiiri tarzının ancak ilk mahsulleridir. Sonradan tarz tekâmül edince durum değişmiştir.

Sazla irticalen söylenen şiirlerden yaşamak kabiliyeti kazanmış, edebiyatımıza mal olmuş şiirler hemen hemen yok gibidir. Bu tarzın yaşayan mahsulleri, şairleri tarafından düşünülerek şuurla yazılıp ezberlenenledir. Sonra bazıları sazlarla çalınan manzumelerdir. Köroğlu, Karacaoğlan, Âşık Ömer, Gevherî, Emrah, Dertli, Seyrânî gibi en büyük saz şiiri mümessilleri şiirlerini sazla irticalen meydana getiren basit âşıklar değil, divan şairleri gibi oturup yazan ve şuurla işleyerek meydana getiren hakikî şairler ve sanatkârlardır. Gerçi bunlardan birçoğu da saz çalar ve şiirlerini sazla söylerdi. Fakat içlerinde çalmayanlar da çoktu. (Vasfi Mahir Kocatürk)

&

Türk saz şiirinin en ünlü şairi Karacaoğlan'dır. Eski Türk geleneklerine, halk zevkine, köylerimizle aşiretlerin hayatlarına en uygun şiirleri yazdı. Aşk ve tabiat şairi oldu. Karacaoğlan'dan başka bugün de devam eden saz şiirinin en büyük şairleri Âşık Ömer, Gevherî, Dertli, Zihnî, Emrah ve Seyrânî'dir. (Seyit Kemal Karaalioğlu)

&

Seyrânî der ki:

"Dini bütün müselmanın gözleri,
Merhamet bahrine dalmada olur"

Bu ismi ile müsemmâ olarak muvaffak olmuş bir hayatın hikâyesidir. (Fethi Gemuhluoğlu)

&

Seyrânî ve ondan sonra gelenler büyük bir içtimaî değişmenin aksülâmelini ifade ederler. Emrah, Zihnî, Dertli gibi şairlerin daha ziyade Rıza Tevfik ile başlayan koluna kuvvetle tesir ettiğini, daha yakın zamanlarda keşfedilen Seyrânî ve şakirtlerinin ise bugünkü türlü şiir ceryanları ile hiç olmazsa muhteva itibarı ile birleştiğini şimdiden söyleyelim. (Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar)

19. yüzyılın bütün halk şairleri gibi aruzla da yazan ve divan şiirinin tesirlerini taşıyan Seyrânî'nin asıl değeri, hece ile yazdığı âşık tarzının dar sınırlarını zorlayan, çağının toplum sorunlarına da yönelen, iyice kağsamış bir düzeni sert bir dille eleştirmiş olmasındadır. Bütün hayatını mihnet ve sefalet içinde geçirmiş olan Seyrânî, nazım tekniği güçlü olduğu kadar, derinlere işleyebilen lirik bir şairdir de.

19. yüzyılda yetişen halk şairleri içinde başta geleni, çok yönlü olanı, nazım tekniği bakımından en ustası, çağdaşları kadar kendinden sonra gelenleri de etkileyeni de Seyrânî'dir. Çağının büyük halk şairlerinde görülen yönelmeler bu arada divan edebiyatına ve aruz veznine başvurmak gibi özellikler onda da olmakla birlikte, bütün şiirlerinde görülen pervasızlığı, bu alanda da göstermiş, divan tesirleri altında ezilmemiştir. (Tahir Alangu)

&

XIX. asır birinci yarısında ise Bolulu Dertli, Bayburtlu Zihnî, Erzurumlu Emrah, Everekli Seyrânî gibi her biri ayrı kıymet taşıyan ve eserleri tedavülde olan şairler var. Yalnız Yunus Emre değil Âşık Garip, Gevherî, Emrah, Dertli, Seyrânî gibi en ünlü halk şairlerimiz de bol bol aruzla yazdılar. Aruzu yalnız Divan şairlerinin malı sanmamalı. O, saz şairlerine, yani halka indi. (İsmail Habib Sevük)

&

Tasavvuf konularını, tekke edebiyatını öğrendi. Anadolu'da dolaştı, saz şairleriyle tanıştı. Gelenekçi halk şiirini öğrendi. Seyrânî, XIX. yüzyıl halk şiiriyle tekke şiiri arasında bağlantı kuran, her iki şiir türünü birbiriyle kaynaştıran bir halk şairidir. Şiirlerinde aşk ve tasavvuf konularını işler. Bazı şiirlerinde tasavvuf kavramları, özellikle Ehli Beyt sevgisi geniş bir yer tutar. Dili akıcı, söyleyişi kolay ve yumuşaktır. Halk deyimleri, atasözleri gibi ortak dil varlıklarını çok kullanır. Şiir konularını (aşk, günlük olaylar) genellikle kendi hayatından seçer. Bazı şiirlerinde çağının sosyal durumunu, ahlâk çöküntülerini, toplum sarsıntılarını yerici bir dille ele alır. Seyrânî, kendinden önde gelen halk şairleri arasında özellikle Karacaoğlan'ın etkisi altında kaldı; kendinden sonra gelenleri de geniş ölçüde etkiledi. (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi)

&

Taşlama türünde başarılı koşuklar yazan ozan, aruz ölçüsünü de kullanmıştır ama asıl başarısını hece ile yazdığı şiirlerinde göstermiştir. (Cemil Yener)

&

Seyrânî, Halk şiirimizde yergi ve gülmece türünün en güçlü örneklerini vermiştir. (M. Sunullah Arısoy)

&

Seyrânî, yaşadığı dönemin en usta ozanlarından biridir. Şiirlerinde uyum ve içtenlik vardır. Özellikle taşlamaları belirtmeye değer. (Ali Püsküllüoğlu)

&

Halk edebiyatında Bolulu Dertli'yi, Bayburtlu Zihnî'yi, Erzurumlu Emrah'ı ve henüz hâlâ keşfedilmemiş Karacaoğlan'ı nasıl seviyorsak, onlardan hiç de aşağı kalmayan Develili Seyrânî'yi de o kadar benimsiyor, bağrımıza basıyoruz.

Seyrânî Türk Halk Edebiyatında başlı başına bir değerdir. Çünkü yalnız "hece" ile şiir yazmamış, "aruz" gibi duyanların köşe-bucak aradıkları bir ortamda şiirler, koşmalar, destanlar söylemesini bilmiştir. Demir leblebi aruz artık onun elinde "kişniş"tir. Şair Sultan Mecit devrini tanımış ve o yüzyılın baş tacı olmuştur.

Halk edebiyatımız iki "kara baht" adamı tanımıştır. Birinci Bolulu Dertli, ikincisi hemşehrimiz Seyrânî'dir. Âşık Seyrânî'nin herkesin umacı gibi bahsettiği kara bahtını künde ile yere yıkmış ve pes ettirmiştir. Hepimizin kara bahtına serinlik veren Seyrânî'nin bir dörtlük ile nasıl dile getirdiğine şaşıyoruz.

Ağır meclislerde sıkılmaz iken
Mengeneye versen bükülmez iken
Seyrânî aslana yıkılmaz iken
Dedirttin tilkiye pes kara bahtım

Mengeneye bükülmeyip aslana boyun vermeyen Seyrânî'nin diğer halk ozanlarından çok fazla ataklar yaptığına kuşku yoktur.

Seyrânî yalnız halk ozanı değil, halk âşığıdır da... Bakın mistik duygular ve düşünceler onda ne kadar rahat edebiliyor:

Enelhak" demedim, "Entelhak" dedim
Melâmet dârında astırdın beni

Hayatı değil, ruhu fırtınalarla dolu olan Seyrânî lirik bir ozandır. O kadar ki bulunduğu ve yaşadığı çevre içinde onun kadar güzellikleri emerek içen ikinci bir ozanımız gösterilemez sanırım. Seyrânî kendinden öncekileri okumuş, onlardan örnek almış, yeni örnekler sunmuştur.

Erdin güzellik çağına
Bağladın zülfün bağına
Bizi hüsnün ayağına
Nal mıh gibi çakışın var

Hiçbir ozanımız güzelliği bu kadar güzel bir benzetme içinde "nal mıh" gibi çakamamıştır. Bu yeteneklilik ona mahsustur.

Bazan kartal gibi sarpta uçurdun
Bir vakit serçeye pusturdun beni

diyen Seyrânî'nin neresinden bakılırsa bakılsın onun büyük ozanlığı başkalarıyla karşılaştırıldığında çok ileride gidiyor.

Seyrânî'nin şiirlerini sevmek ve anlamak için onun bulunduğu çevrelere girmek, onun uğradığı duraklara uğramak ve onun içtiği sulardan kana kana içmek gerektir. Hiçbir iple bağlanamayan bir gönüle sahip olan Seyrânî o kadar duyguludur ki kimse onun devrinin tuzu biberi olması yanında aşkla bu kadar bağlantı kurabildiğini düşünemez. Gönül duygularına merdiven kurmadan seslenebilen Seyrânî, bir Yunus Emre'nin lirizmini vermekte asla gecikmez. Onda her çiçekten bir bal vardır. Ancak o ballardaki koku öylesine güzel demet yapılmıştır ki Seyrânî'nin içinden kopan çığlıkların iniltisini sezmekte, ah'larını duymakta gecikmezsiniz.

Devrin hiçbir karakteristik yönü yoktur ki Seyrânî'yi ilgilendirmesin. O, Türk halkının içtenlikle çıbanbaşı kadar sızlayan dertlerine ortak olmuş "kadı'nın yanlış yazıp, "hüküm bozması" kabilinden işlerde adalete çelme takan kişileri hiç affetmemiştir. Hele "rüşvet" onun için dinsizlik kadar kötüdür.

Seyrânî "Türkülerinde bile dindar, mistik duygulu, sezgileri kuvvetli bir ozandır."

Arı geçmez çiçeğinden
Çiçek geçmez peteğinden
Pir erenler eteğinden
Kesme Rabbim, elim benim

diyen kişi varlıkların ötesinde birçok şeyler kavrayanların başlarında gelse gerektir.

Lirik duygular, acı sosyal çatışmalar, yüreksiz kişilerin acınacak durumu, resmî daire ardında bekleyen insanların bükük boyunları, nihayet şu dünyanın kişilere yakışır düzende

yürütülmesi uğrunda kendilerini feda etmeyenlere savurduğu güller, bastığı çimdikler Seyrânî'yi yirminci asrın ötesinde yepyeni bir yere oturtmakta hiçbir kaygıya düşmeyecektir. (Muin Feyzioğlu)

&

O, katı hayatın ve hadiselerin üstüne çıkabilmek için Yunus'a kadar uzanan mistik bir heyecana kendini verir. Ama aradığı gerçek pîrî bulamamak, beşerî zaaflardan kurtulamamak yüzünden, dilediği kemale erememenin verdiği ikinci ve daha derûnî bir derde düşer. Üstelik, muhitin anlayışsızlığı, onu dâimâ hırpalayıcı bedbin mizâcını besler. Bütün bu sayılardan doğan ızdırap pürüzsüz şekil, işlek, zengin ve âhenkli bir dil, son derece samimî ve gene Yunus mektebini hatırlatan olgun bir edâ ile semâilerinde hâkim olan en kuvvetli renktir.

Seyrânî asabîdir, tenkitçidir. Zikredildiği gibi bedbindir. Kendi ifadesiyle, ecele bile minnet etmeyen dik başlı bir şairdir. Onun bu mizacı hiciv mizah vadisindeki şiirlerinde açıkça görülür. Bu şiirleriyle onu halk edebiyatında mizah hiciv tarzının sayılı şahsiyetleri arasında görmek mümkündür. Bekçilerden şeyhülislama, sultana kadar yanlış adım atanları hicvederken sözüne kuvvet vermek için müstehcen sözlere, küfre tenezzül etmez. Nihayet "hayvan" der. Bu bakımdan onun manzûmeleri hiciv edebiyatımızın en nezih numunelerindendir.

Seyrânî'nin hicivlerinin mühim bir tarafı da içtimâî bir renk taşımasıdır. Bunlar müphem ve umûmî bir ifadeyle zaman ve felekten şikâyet eden zayıf inleyişlerden ibaret değildir. Muhitin muayyen kanaatlerini, devrin belli hadiselerini şahsî menfaatle alakası olmadan açıkça ve cesaretle hicveden, gülünçleştiren eserlerdir.

Seyrânî, sanatının malzemesinde orijinal olmayı başaran, önceden çizilen sınırlara sıkışıp kalmayan bir sanatkârdır. Onu basmakalıp bir şair olmaktan kurtaran taraflardan birisi muhitine bakmayı, muhitini görmeyi bilen bir şair olmasıdır. Everek'in sirkesinden balına, yamaçlarda karları eriten kaba yelden gölgede gelişemeyen mahsullere, yün eğrilen kirmen ve iplik, bükülen çıkrıklardan, boynuzdan yapılan taraklara, başından dizi dizi uçan turna katarlarının kılavuzundan gürke yatan tavuklara, güneşte büzülüp ayağı sıkan çarıktan elindeki sazının teline kadar bütün muhiti hemen daima teşbih ve temsil unsuru hâlinde sanatının potasında yumuşak ve mûnis bir hüviyet alarak onun sanatında yer aldı.

Sanatkârlar, mevzu ve ifade serbestisini, biraz da kendi kudretlerini sezmiş olmaktan gelen rahatlık ve kolaylıktan alsalar gerektir. Kudretsiz şair çekingendir, seleflerinin çizdiği sınır içinde dönüp dolaşmakta hususî bir itinâ gösterir. Ama kudretine inanan şair için iş böyle değildir. Nitekim Seyrânî bunun güzel bir örneğini verir. Şiirlerinde sadece muhitinden motifler almaz, dil husûsunda da geniş ölçüde istifade eder. Etrafının kelimelerini çekinmeden kullanır. Bunda görgüsüzlük ve bilgisizlikten gelen bir garâbet değil aksine, "ham"ı "işlenmiş" yapan bir sanat kudreti sezilir. Teşbih ve temsile çok meraklıdır.

Seyrânî'de telgraf, vapur gibi, onun zamanında Türkiye'ye giren ilmî keşif ve terakkiler de zikredilir.

O'nda Yunus'un tesiri büyüktür. Bu tesir bazı şiirlerinde duyuş ve söyleyiş yaklaşması şeklindedir. Bazen ise, şiire hâkim olan umumî bir hava olmaktan ileri giderek vuzuhla görünür. Aşkî şiirlerinden bir kısmı ile semaî şeklindeki şiirlerinin hemen hemen hepsi Seyrânî'nin en kuvvetli eserleri olmalıdır. (Prof. Nihad M. Çetin)

&

Everekli Seyrânî, Ispartalı Seyrânî'ye oranla daha usta saz şairidir. On dokuzuncu yüzyılın Bayburtlu Zihnî, Erzurumlu Emrah, Dertli, Bayburtlu Celâlî, Sümmanî, Ruhsatî gibi ünlü saz şairleri arasında özel bir yeri vardır. Onun destanları bile koşma havasındadır, destanın daha yavaş elden çıkışı, Everekli Seyrânî'de akıcılık kazanır. (Hikmet Dizdaroğlu)

&

Seyrânî'nin,

Hüsne mağrur olma ey yüzü mâhım
Niceler yokuştan inişten geçti
Kâr etmedi sana feryâd u âhım
Tir-i ahım Kûh-ı Keşiş'ten geçti

diye başlayan koşması divan edebiyatı etkisini taşıyan ünlü örneklerindendir. (Konur Ertop)

&

Eskiden Seyrânî adını işitince basit bir halk şairi der ve üzerinde durmadan geçerdim. Fakat talih ve tesadüf beni bu büyük şairin kasabasında çalışmaya sevk edip kendisini hakkıyla okuma ve üzerinde durma imkânlarını bulunca kanaatimin yanlışlığındaki büyüklüğün derecesini anladım ve kendi kendime bu çocukça gafletimden utanmaya başladım.

Bugün hiç tereddüt etmeden diyebilirim ki Seyrânî'siz Türk halk edebiyatı eksik ve yarımdır. Onda Karacaoğlan'daki gibi kadın ve aşk konularını arayanlar aldanır. O, buralardan çok uzaklarda, perde arkası meselelerde dolaşmakta ve ölüm, ahret, ruh, Allah, insanlık, ahlak ve fazilet gibi en karanlık ve derin mesele ve meçhullerin bize izâhını yapmaya çalışmaktadır. (Haşim Nezihi Okay)

&

Ekseriyetle sofiyâne ve ahlâkî mahiyette olan şiirlerinde halk edebiyatı an'aneleri, halk ahlâkına uygun kaideler, atasözleri halk zevkini okşayan nükteler, zamanına ait kuvvetli tenkitler vardır. Tanzimat devrinin Anadolu halkı arasındaki iyi ve fena akislerini, çok eski olmakla beraber, onun şiirlerinde bulmak kabildir. (Ord. Prof. Mehmed Fuad Köprülü)

&

Dertli, Seyrânî, Emrah vs. gibi XIX. asır şairleri hem derviş, hem âşık adamlardır. (Prof. Pertev Naili Boratav)

&

Saz şairleri arasında, duygu, fikir ve ifade bakımından modern ruha en yakın olan Seyrânî'nin şiirleri sonradan toplanarak Sanihat-ı Seyrânî adı altında basılmıştır.

Seyrânî'nin şiirleri arasında acı, alaylı bir tenkit ruhu taşıyan taşlamaları mühim bir yer tutmaktadır.

Kuvvetli bir hayat duygusu taşıyan şair, tasavvuf zevkine de yabancı kalamamıştır.

Devrindeki siyasî ve içtimaî çöküşü görüp acı duyan şair, münevver divan şairlerini andıran bir fikir ve görüş kuvvetiyle bu duruma sebep olanları hicvetmektedir.

Hemen bütün saz şairlerinde keder ve şikâyet vardır. Fakat bunlar çok kere eski bir estetik an'anenin devamı ve duygudan ziyade, müessir görünmek düşüncesiyle taklit ve göreneğin ifadesidir. Onun için bu terennümleri çok kere gayri samimî ve sevimsizdir. Halbuki Seyrânî'deki keder ve şikâyet bir realitenin ifadesi ve kendi ruhunun, kendi duygusunun acı terennümleridir.

Diğer saz şairlerinde pek bulunmayan fikrî mefhumlar ve kelimeler Seyrânî'de hepsinden fazladır. Aynı zamanda sosyal tenkit ve hiciv anlayışı, bu husustaki espri ve umumî, felsefî tefekkürü saz şairlerinin hepsinden üstündür. Hemen hemen büyük divan şairlerinin hikemî sözlerine benzer tefekkür mısralarını görmekteyiz.

Seyrânî'de müzik biraz noksan, fakat acı, müstehzî duygu ve realist lirizm bunu telafi ediyor. (Vasfi Mahir Kocatürk)

&

Seyrânî'yi ben, Nâilî-i Kadîm'e benzetirim. Nâilî'nin her beytinde her mısra bir başka mânâyı câmîdir. Hâlbuki bütün şairlerimizde ikinci mısralar birincinin ispatına medar olacak delilleri hâvîdir. Seyrânî de böyledir. Mısralar birbirine iğri bakar gibi görünür; hâlbuki mânâ itibarıyle merbutturlar.

Kezâlik, Nâilî, i'caza riayet edeceğim diye istimâlini itiyat edindiğimiz kelime ve terkipleri değiştirmekte ve yerine aynı mânâyı müfit kelimeler ikâme etmekte ne kadar mâhir ise Seyrânî de öyledir. Onun bir bendinin bir mısrasını okuyup da kendi itiyâdımıza uygun ikinci bir mısra beklerken beklenmedik bir fikir ileri sürdüğü vâkîdir. (Çankırılı Ahmet Talat Onay)

&

On dokuzuncu asır birinci sınıf saz şairlerinden en meşhurları olan dört şair arasında Seyrânî, şiirlerindeki ritim ve sıcak heyecan noktasından belki hepsine faiktir. Seyrânî, gerek aruz ve gerek hecede nazım tekniği itibariyle de çok kuvvetli görünüyor. Bu yalnız enfüsî bir şair değildir; aynı zamanda gözlerini muhitine çevirmeyi de biliyor. (İsmail Habib Sevük)

&

Atasözleri özel bir şekil ve tam halk hayatına uygun olarak sık sık kullanılır. Bunlar çok zaman halkın yaşayışı ile yakından ilgili sözlerdir. Bu bakımdan sözleri yeni söz kalıpları içinde verebilmesi, nazım tekniğine yenilik katabilecek kudrette bir sanatçı olduğunu ispat eder.

Seyrânî'nin yalnız kendine ait bir özelliğini de kafiyelerinde buluyoruz. Öyle kafiyeleri var ki şimdiye dek hiçbir şair bunları bulamamış, kullanmamıştır. En sade halk kelimelerini kafiye yapmakta büyük bir ustalık gösterir. Şaşırtıcı özel kafiyeler, şiire ayrı bir tat verir. (Cahit Öztelli)

&

Cenâze namazında rükû ve secde yoktur. Bu yüzden "secdesiz namaz" cenâza namazıdır. Seyrânî, bir şiirini;

Çal Seyrânî, durma sazı
Hakk'a eyle sen niyâzı
Sana secdesiz namazı
Kısmet olan kılar bir gün

dörtlüğüyle bitirerek bu deyimi dile getirir.

Eski zamanlarda bankalar olmadığından altın ve gümüş paralarla değerli şeyler yıkık yerlere gömülürdü. Öylesi yıkık yerlerde böylesi değerli şeyler bulunacağı umulmadığından, paralar oralarda gizlenirdi. Bu gizlenmiş paralara, değerli şeylere, gömülmüş nesne anlamına "define" denirdi.

Vîrânelerde, yani yıkık yerlerde define bulunduğu gibi kendilerinden bir şey umulmayan kişilerde de bilgi ve feyiz bulunabileceğini hatırlatan bu atasözü de kimseyi hor görmemeyi tembihler. Seyrânî, bir nefesinde;

Harâbat ehline hor bakma sakın
Define bulunur vîrânelerde

beytiyle bunu belirtmektedir. (Abdülbaki Gölpınarlı)

Heyecanın meydana getirdiği birinci derecedeki çağrışımlara (tedailere) bağlı edebî sanatlardan biri olan irsal-i mesel; bir fikri, bir düşünceyi, konu ile ilgili bir atasözü veya vecize

ile aydınlatmaya denir. Bu sanat daha ziyade hisse hitap eder. Buna "misal verme sanatı" da denir.

Balık baştan kokar bunu bilmemek
Seyrânî gâfilin ahmaklığından (Necmeddin Şahiner)

&

Benim anılarımda böylesine yer alan büyük halk ozanımız Seyrânî'ye olan sevgime, karanlık bir yan bırakmadan, somutlaştırılmış bir düşünce plâstiğinde boyut kazandırmaya çalıştım. "Küçük Dünyamın İçinde" adlı otobiyografi özelliği taşıyan baskıya hazır bir kitabımın 17. parçası olan az sonra okuyacağımız şiirimi, Seyrânî ve Erciyes motifi ile bu duygular içinde işlemiş bulunuyorum. Bu iki büyük varlıktan aldıklarımı bu iki büyük varlığa olan hayranlığımı ve bir yerlere ulaşma arzusunu, bu şiirle dile getirdim. Şimdi sıra ona geldi, onu sunuyorum:

BİR USTAYA ÇIRAK GİBİ
Şu karşıki karlı dağ
Yarım yaşanmış çocukluğum
Yüceliklere açılan perdesi
Bu yüzünde derin, suskun beyaz vadiler
Öbür yüzünden yansız gelir
Âşık Seyrânî'nin sesi

"Bir üstada olsam çırak
Bir olurdu yakın ırak
Kemiğim yapsalar tarak
Yâr zülfünün tellerine"

Şurda bir döner dolap Everek
Seyrânî'de İstanbul'dan büyük yürek!
Yalap yalap açılmış giderek
Tılsımlar sinmiş ellerine

Şu karşıki karlı dağ
Küçükten, incecikten
Yeşil yamaç bir köycükten
Belli belirsiz bir pınar
Akar kendi halinde akar,
Öbür yüzündeki sesin
Hayran olmuş dillerine

İstanbul'dan Sadabad'a gidercesine
Everek'te seyrana gelirlerdi Elbiz'e
O günlerden kim kaldı, ne kaldı bize
Duygu düşünce ırmağı Seyrânî'den başka
Bir de bulutlara karışmış senden başka
Akar gideriz böyle ötelerden, ötelerden
Bir ustaya çırak gibi,
Düşmüşüz aynı sevinin yollarına... (Coşkun Ertepınar)

&

SEYRÂNÎ GİBİ
Bülbülüm Gesi bağının
Konabilsem dallarına
Ulu Erciyes dağının
Düşebilsem yollarına

Yüz sürmeden tek eteğe
Bal toplasam bir peteğe
Varabilsem Evereğe
Seyrânî'nin illerine

Tanısam uçma hızını
Dağda gezini gezini
Sarınsan yerli bezini
Bakmayıp il sallarına

Yine eski zaman olsa
Seyrânî'ye meydan olsa
Zülüf zülüf kurban olsa
Yâr sazının tellerine
Ankaralı Âşık Ömer (Behçet Kemal Çağlar)

Yine Behçet Kemal Çağlar, "Erciyes'i Gökten Tavaf" adlı şiirinin bir kıt'asında şöyle diyor:

Efkere güvercini bıraksın da nazını
Getirsin gagasında Gesi'nin kirazını
Telgraf tellerinde Seyrânî'nin sazını
Taptaze bir koşmayla dillendirsin Everek

Muammer Tekkaya adlı bir şair de Sivas'tan Erciyes'e isimli bir şiirini şu dörtlükle bitiriyor:

Yâd ettim Sivas'ta güzel ismini,
Hak ettim mermere karlı cismini
Baba Seyrânî'den aldım dersimi
El uzat geleyim aman Erciyes!..

&

Didaktik ve ahlâkî mahiyetteki şiirler ile temâyüz eden, Bektaşî zevkine yabancı olmayan, derbeder bir ömür sürerek hayat macerâsını tamamlayan Everekli (Develili) Seyrânî, âşık edebiyatımızın ünlü simâlarından biridir.

Tecelliden böyle imiş nasibim
Kisb ü kârım oldu derd ü gam benim
diye talihinden şikâyet eder ve:
Eyyub'un derdi dert midir
Ben ondan besbeter çektim

beyti ile ezâ ve mihnet dolu hayatının muhasebesini yapan Seyrânî, ne yazık ki ününe ve değerine yaraşır ölçüde inceleme süzgecinden geçmemiş, şahsiyeti ve sanatı yeteri kadar belirgin hâle konmamıştır. Sânihât-ı Seyrânî'nin hayırsever müellifi çıkmasaydı, bu gerçek değer sahibi şâir, belki de sadece birkaç şiiri ile tanınacak, kitabın yayımından bugüne kadar uzanan zaman fâsılası, eserlerinden birçoğunu nisyan çukuruna atacaktı. (Hikmet Dizdaroğlu)

&

Âşık edebiyatı, XIX. asırda türlü âmiller tesiriyle, büyük bir ehemmiyet kazandı. Bir taraftan, klâsik edebiyat çerçevesi içinde gittikçe daha ziyade kuvvetlenen mahallileşme cereyanının da tesiriyle, yüksek sınıf arasında daha mühim bir yer tutmağa başladığı gibi, diğer taraftan da klâsik edebiyatın câzibesine her gün daha fazla kapılarak, halk zevkinden gittikçe uzaklaşma temayülü gösterdi. İstanbul'dan başlayarak, İmparatorluk'un bütün büyük kültür merkezlerinde yetişen saz şairleri, XVIII. asır âşıkları gibi ve belki daha fazla, şehir kültürünün te'siri altında kaldılar.

XIX. asır saz şairlerinin lisan ve üslûplarında kendi tabirleriyle kalem şairleri ile rekabet etmek, onlar gibi aruz vezniyle yazmak, hece ile yazdıkları manzumelerde bile terkipler, yabancı kelime ve tabirler kullanmak arzusu pek açıktır. Daha umûmî bir ifade ile edebiyat ve mûsikîde cemiyetin güzideler tabakasından halk tabakasına halk tabakasından da güzideler tabakasına doğru karşılıklı bir hulûl ve nüfûz vâkıâsına şahit oluyoruz ki XVII. asırdan beri kuvvetle başlamış olan bu hâdise, XIX. asırda artık büsbütün kuvvetlenmiştir; ma'mafih, bunun neticesi olarak saz şairlerinin eserlerinde asıl halk zevkinin bozulduğunu, zayıfladığını, tereddiye uğradığını görüyoruz.

Memleketin bütün büyük merkezlerinde İstanbul'da olduğu gibi âşık teşekkülleri vardır. Hükümet adamları, derebeyleri, âyan ve eşraf, zenginler bunları himaye ederlerdi. Tekkeler de bunlar için daima sığınılacak bir yer vazifesi görürdü.

XIX. asır saz şairlerinden Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihnî, Dertli, Kayserili Seyrânî, Tokatlı Nûrî gibi bazıları geniş ve devamlı bir şöhret kazanmışlar, eserlerini Anadolu'nun her tarafına, hatta İstanbul'un edebî muhitlerinde az çok tanınmağa muvaffak olmuşlardır. Bilhassa, bunlardan ilk üçünün şöhreti, Âşık Ömer'le Gevherî'yi unutturmamakla beraber, diğerlerinden çok fazladır.

XIX. asır âşıklarının, umûmiyetle birer tarikate ve bilhassa Bektaşiliğe müntesib veya muhib oldukları ve tam mânâsıyle bir tekke şâiri ve tasavvuf propagandacısı olmamakla beraber, zaman zaman eserlerinde bir dervişlik çeşnisi bulunduğu da unutulmamalıdır.

XIX. asırda memleketin her köşesindeki merkezlerde yetişmiş saz şairlerinden birçokları da Emrah, Dertli, Seyrânî gibi büyük âşıkların eserlerini taklitten başka bir şey yapmamışlardır.

Kayserili adaşı kadar şöhret kazanmamış olmasına rağmen, Ispartalı Seyrânî de XIX: asrın unutulmayacak saz şairlerindendir. (Ord. Prof. Dr. Mehmet Fuat Köprülü)

&

SEYRÂNÎ'NİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE KIZI TARAFINDAN SÖYLENEN ÇOK SAMİMİ VE ÇOK İÇLİ BİR AĞIT:
Düzen verdin çalamadın sazını
Süremedin şu baharın yazını
Kime koydun gittin Havva kızını

Kahrınan mı gittin bilmiyorum
Ne halde olduğun göremiyorum

Bahar seli gibi coştun bulandın
Bir aşkile dağı taşı dolandın
Bilmeyen ahmaklar divane sandı

Kahrınan mı gittin bilmiyorum
Ne halde olduğun göremiyorum

Çok muhabbet görmüş harem adası
Her evden derilir bây ü gedâsı
Abdullah'ı sana savdım dedesi

Kahrınan mı gittin bilmiyorum
Ne halde olduğun göremiyorum

Develili (Everekli) Seyrânî (Yeni ilavelerle) 1963 Hâşim Nezihi Okay, sayfa 38, İstanbul Maarif Kitabhanesi ve Matbaası İst. (2. Baskı)■

“Aziz okuyucu”

Nevzat Türkten’in Erciyes Dergisi Okuyucuları ile Hasbihâlleri

“Erciyes gibi başınız dik, alnınız ak olsun”

Recep Kanalga

Hür tefekkürün kalesi olan dergi yayınlama işi oldukça zahmetli bir uğraşıdır. Bir vesile ile yolu dergicilikten geçenler bunu çok iyi bilirler. Dergicilikte en kolay iş, dergi çıkarmaya karar vermektir. Zor olanı ise; yazı yazacak kalemleri bir araya toplamak, yazarlara yazılarını zamanında yazdırabilmek, okuyucu kitlesi oluşturabilmek, okuyucunun ilgisini diri tutabilmek, masrafları karşılayacak malî kaynak sağlayabilmektir. Bu maddeler uzayıp gider. Eğer zorluklar aşılabilirse yayında kalite sağlanıp süreklilik de temin edilmiş olur. Elinizde bulunan dergi de biraz önce sıraladığım zorlukları büyük bir özveri ile göğüsleyen bir kadronun çabası ile sizlere ulaşmaktadır.

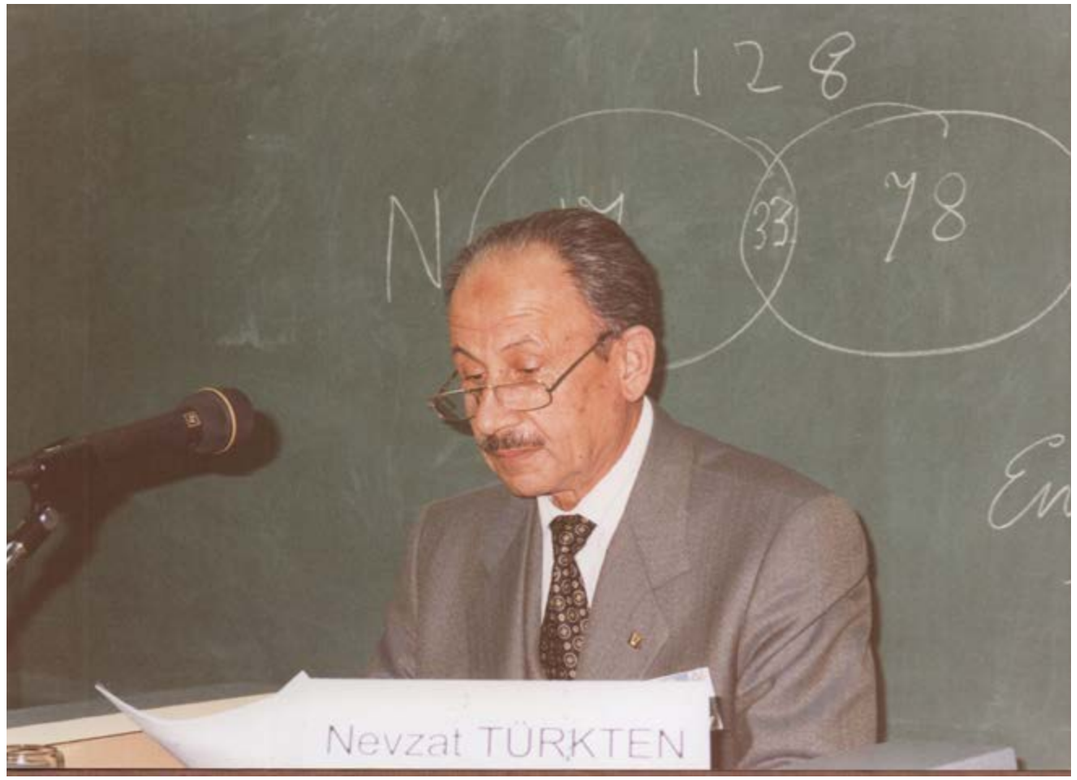

Sadece bir kısmını arz ederek dergi neşriyatının meşakkatini ifade etmeye çalıştığım yukarıdaki zorlukları büyük bir sabırla üstlenen ve Kayseri’nin yayın dünyasında medar-ı iftiharı olan Erciyes dergisi, ülkemizin sayılı dergileri arasında yer almaktadır. Dile kolay, 42 yıl bir derginin düzenli ve aylık olarak yayımlanması iftihar vesilesidir. Her ne kadar şu sıralarda bir duraklama dönemi yaşanıyor olsa da Erciyes dergisinin hizmetlerinin etkisi hâlen sürmektedir. Bu hizmetin ortaya konulmasında 2016 yılında ahirete yolcu ettiğimiz Nevzat Türkten’in büyük emeği bulunmaktadır. 1928 senesinde dünyaya gelen Nevzat Türkten, ömrünü milletine hizmete adamış bir şahsiyettir. Bu uğurda, gençlik yıllarında Türkçüler

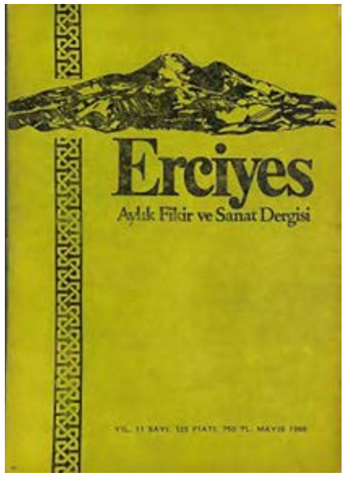

Derneği, Türk Milliyetçiler Derneği ile cemiyetçilik çalışmalarına başlamıştır. 1950’li yıllardan itibaren de ilk adı Türk Kültür Derneği olan, sonrasında Kayseri Kültür Derneği ve Kayseri Kültür ve Turizm Derneği olarak değişen dernek ile milletine hizmete devam etmiştir. Kayseri Kültür ve Turizm Derneği, hâlen Âlim Gerçel Bey’in başkanlığında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Nevzat Türkten’in uzun hayatının belki de en önemli eseri Erciyes dergisi olmuştur. İlk olarak 1910 yılında yayımlanan Erciyes’i üçüncü dönemi olarak 1978’de yayın hayatına tekrar kazandırmıştır. Derginin ilk yılının son sayısı olan Aralık 1978 tarihli 12. sayıda, izleyecekleri yayın ilkeleri beyan edilmiştir. Nevzat Türkten tarafından kaleme alındığı anlaşılan “Okuyucularımız ile Hasbihâl” başlıklı yazıda derginin Kayseri Kültür Derneği tarafından neşredilen milliyetçi

▲ 1979 Kayseri Kültür Derneği Zafer Sergisi

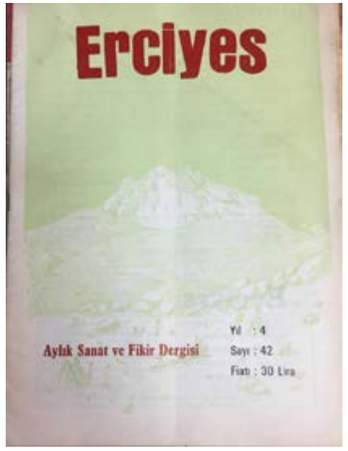

bir kültür dergisi olduğu açıklanmıştır. Aynı yazıda dergide kullanılan dilin konuşulan ve yaşayan Türkçe olduğu ve "uyduruk" kelimelere itibar edilmeyeceği vurgulanmıştır. Dergi münderecatının izah edildiği maddede konu sınırlaması olmadığı ve okuyucuların istifade edeceği her türlü siyaset dışı konunun yazılarda işlenebileceği duyurulmuştur.

Kayseri kültür hayatında silinmez izler bırakmış olan Nevzat Türkten, zaman zaman okuyuculara hitap eden yazılar kaleme almıştır. Sohbet tadında yazılan yazılar bir yönüyle takdim, bir yönüyle de muhasebe mahiyeti taşımaktadır. Nevzat Bey bu yazılarını ya yılın ilk sayısı olan Ocak sayısında ya da son sayısı olan Aralık sayısında yayımlamıştır. Kimi yıllarda her iki ayda da yazdığı olmuştur. Genellikle Ocak sayılarında yayımlananlar takdim, Aralık sayılarında yayımlananlar ise muhasebe yazıları özelliğindedir. Takdim niteliğindeki yazılarında yeni yayın yılındaki hedefleri ve derginin geleceğine dair düşüncelerini okuyucularla paylaşmıştır. Sene sonu yazılarında ise genelde o yılda yapılanlar üzerinde durmuş, yazar ve şair sayılarına yer vermiş ve okuyuculara, kalem erbabına, dergiye reklam verenlere teşekkürlerini sunmuştur.

DERGİCİLERİN ZARURİ ÇAĞRISI: ABONELİK...

Dergiciliğin zorluklarından bahsederken maddiyat konusuna da temas etmiştim. Ciddi bir kurumsal destek sahibi olmayan, üstelik büyük oranda satıştan elde edilen gelirlerle yayımlanmaya çalışan dergilerin malî çıkmaz içine girmemeleri mümkün değildir. Bu durum dergi sahiplerinin cepten harcamaları ve derginin zarar etmesi demektir. Erciyes dergisinin de bu çıkmaza girmesi kaçınılmazdır. Son yıllarda benim de şahit olduğum üzere Erciyes dergisi, büyük maddi fedakârlıklarla yayın hayatına devam etmiştir. Âlim Bey'in de bu kültür hizmetini sürdürebilmek adına kendi cebinden harcama yaptığı, onu tanıyanlar tarafından bilinen bir gerçektir.

Merhum Nevzat Türkten'in okuyucularına seslendiği ve birçoğuna "Aziz Okuyucu" hitabıyla başladığı yazılarında değindiği konular arasında abonelik mevzusu bulunmaktadır. Türkten, iki kalem gelirleri olduğunu, bunların abonelik ücreti ve reklam parasından ibaret bulunduğunu söylemektedir. Reklam alma noktasında pek talihi olmayan dergi, ancak birkaç hamiyetperver firma sahibinin desteğine mazhar olarak malî kaynak bulmuştur.

Abonelik konusu ise ilk yıldan itibaren Nevzat Bey'in hasbihâl yazılarının konusu olagelmiştir. Zira Erciyes dergisi, ancak abonelik usulü ile okuyucuya

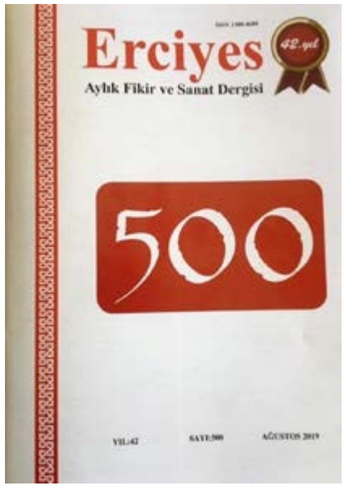

ulaşan bir yayındır. Dolayısıyla derginin devamlılığında abone sayısı büyük önem arz etmektedir. Aslında Nevzat Türkten, abone sayısı meselesini para kazanmaktan çok, daha fazla okuyucuya ulaşma vesilesi olarak görmüştür. Elbette ne kadar çok abone olursa derginin geliri o nispette artacaktır. Ancak bir yazısından anlaşıldığı üzere abonelerden gelen gelir artsa bile masrafları karşılamaya yetmemektedir.

Nevzat Türkten, 2012 yılının Ocak sayısındaki yazısında abonelik konusunda yaşadığı üzüntü verici bir hadiseyi şöyle aktarmaktadır:

"Okumasa bile yaşaması için alanlar da yok değil. Ama bunlardan bazıları 'kaş yaparken göz çıkarmaktan' da kendini alamıyor. Bir zamanlar bir okumuşun kapısına aboneliğini tazelemesi için varmıştım. Aboneliği devam ettirmek istemediğini, yüzüme karşı söylediği şu kırıcı beyanla dile getirmişti: 'Okuyamıyorum, hatırın için alıp atıyorum.' Böyle müstağni tavırlarla karşılaşmaktan korkarak, abone için kapılara varmayı bırakmış, az sayıda sadık ve kültürümüzün yaşamasına önem verenlerle yetinmeyi yeğlemiştik. Ancak bu tutum da malî sıkıntıyı beraberinde getirdi."

Başka bir abonelik diyaloğunda ise dergiye yazı ve şiir veren birisine abone olması teklifinde bulunduğunda Nevzat Türkten'in aldığı cevap hayli düşündürücüdür: *"Hem yazı vereceğim hem de para mı?"* Merhum Nevzat Bey, bu kişinin verdiği cevabı cimriliğine değil de Erciyes'in ticarî dergi olmayıp kültür hizmeti dergisi olduğunu düşünemediğine hamlederek hüsnüzannı galip kılmıştır.

▲ Kasım 1997 Alanya

AKADEMİSYENLERE SİTEMLE SERZENİŞ ARASINDA...

Nevzat Türkten'in bu yazılarında çok nazik bir üsluba, mütevazı bir yaklaşıma sahip olduğunu görmek mümkündür. Sitemle inceliği, serzenişle kibarlığı adeta mezcetmiştir. Sitem ve serzenişten nasibini alanlar arasında akademisyenler de bulunmaktadır.

Akademisyenlere yönelik sitem ve serzenişin temel sebebi onların Erciyes dergisine yeterli ilgi göstermemeleridir. Nevzat Bey bu konuda iki noktaya temas etmiştir. Birincisi, kariyerinin ilk yıllarında makale yayımlaması gereken ve bunun için Erciyes'i uygun bir mecra olarak görüp de makalelerini gönderen akademisyenlerin, profesör olduktan yani artık makale yayımlamaya ihtiyacı kalmadıktan sonra dergiye ilgisiz kalmalarıdır. İkincisi ise emekli olan akademisyenlerin yazı vermeyi bırakarak kenara çekilmeleridir.

Merhum Türkten, her iki grup akademisyene de yerine göre sitem etmiş, yerine göre serzenişte bulunmuştur. Üstelik Erciyes dergisi, ilk yayın yıllarından sonra hakemli dergi hüviyetine bürünmüş ve akademide yükselmek isteyenlere merdiven olmuştur. Bu imkânı, Türk kültürüne hizmet olarak gören Türkten, işi bitenlerin kalemlerinin körelmesine duyduğu üzüntüyü dillendirmiştir.

▲ 1978, Kayseri

Emekli olan hocaların yazılarından artık istifade edemediklerinden bahseden Türkten, emekliliği "artık işi bitti" manasında kabul ettiklerini sandığını belirterek ince serzenişini okuyucuya aktarmıştır.

Üniversite hocalarına bir sitemi de abonelik noktasından olmuştur. Dergiyi yaşatabilmek için kapı kapı dolaşıp abone sayısını artırma çabasında olan Nevzat Türkten, dergide makaleleri yayımlanan akademisyenlerin abone olmamalarını şaşkınlıkla karşılamış, okuyuculara şikâyette bulunmuştur.

SON YAZI...

Erciyes dergisi, ilk üç yılında Âlim Gerçel Bey'in sahipliğinde yayımlanmış, 1980'den sonra Nevzat Türkten'in ismi sahip olarak künyede yer almıştır. Nevzat Bey ilk üç yılda da sonraki dönemlerde olduğu üzere vaktinin mühim bir kısmını dergi neşriyatına ayırmıştır. Ancak yaşının getirdiği mecburiyet dolayısıyla 2013 yılı Türkten'in sahipliğindeki Erciyes dergisinin son yılı olmuştur. Artık künyede dergi sahibi olarak, kültür hizmetkârı Âlim Bey'in ismi yeniden yer alacaktır. Erciyes'in 36. yılının son sayısında, iç kapakta yer alan beş cümle ile Nevzat Türkten "Aziz Okuyucu"ya son hasbihâl satırlarını kaleme almıştır: *"Aziz Okuyucu! Bu sayı ile Nevzat Türkten'in sahipliğindeki Erciyes dergisinin neşri son bulmaktadır. Başka bir sahiplik altında devamına çalışacağız. İnşallah diyerek veda edelim. Selamlar."*

Bu kısa yazıdan tam üç yıl sonra hayatını kaybeden Nevzat Türkten, takatinin izin verdiği kadar Türk kültürüne hizmet etmiş, aziz okuyuculara gönlünü açmıştır. Ticarî kaygılardan uzak, malî sıkıntılarla yoğurularak yaptığı hizmet, sadaka-i cariye kabilinden kabrini aydınlatıyordur.

Merhum Nevzat Türkten'in hemen her yazısını sonlandırırken dediği gibi... Erciyes gibi başınız dik, alnınız ak olsun.■

Muhsin İlyas Subaşı ile Sohbet

Mustafa İbakorkmaz

Kıymetli Hocam, sizinle söyleşi yaparken nereden başlayacağımıza karar vermek gerçekten zor. Çünkü şairliğiniz, romancılığınız, gazeteciliğiniz, televizyonculuğunuz, araştırmacı yönünüzle verdiğiniz birçok eseriniz var. Ama sanırım İmam-Hatip yıllarınızdaki Kayseri'yi sorarak başlamak yerinde olacak. O yıllardaki Kayseri'yi şimdi nasıl hatırlıyorsunuz?

Benim bu şehre taşınıp yerleştiğim yıl 1955'tir. O yıllarda Kayseri küçük bir Anadolu şehriydi. Apartman niteliği taşıyan binalar 3-5 katlıydı ve bugün artık yıkıma uğramaya başladılar. Çünkü yapım kalitesi bile nitelikli değildi. Sanayi Çarşısı yeni inşa edilmişti ve esnaf buraya pek gitmek istemiyordu. Ben Gülük Mahallesi'nde kaldım, sokaklar Arnavut kaldırım denilen kesme taşla döşeliydi. Kaldığımız evin bahçesinde su kuyusu vardı, karşımızda da mahalle çeşmesi bulunmaktaydı. Su ihtiyacımızı buralardan karşılardık. Geçmişe doğru bakarsak bin yıla yakın bir geleneksel şehir monografisinin son ucundaydık. Uzatmayayım, o yıllardaki Kayseri, 82 bin nüfusuyla kocaman bir köy gibiydi.

Şairliğiniz nasıl başladı?

Şairliğim fıtratımın farkına varmamla başladı sanırım. Hani denir ya, "*Şair doğulur, sonradan şair olunmaz*" diye. Galiba böyle bir maya vardı içimde. Çocukluk yıllarımda, başta Yunus Emre, Mehmet Akif olmak üzere, Sümmanî, Ruhsatî, Âşık Kerem, Karacaoğlan gibi halk şairlerini de okuyup dinleyerek bu yola girdiğimi düşünüyorum. Ancak, onlar kendi dillerinde, kendi gönül tellerini seslendirmişler, ben de onların taklidine düşmeden kendi dilimi kullanmak istedim. Benim ilk şiirlerim böyle oluştu. Daha ortaokul dönemimde şiirlerimi topladığım bir defterim vardı, rahmetli anam akşamları bunlarla meşgul olduğumu görünce bir gün bu defteri elimden aldı ve *"böyle saçma sapan şeylerle uğraşıp okumayı ihmal edeceksin"* diyerek sobaya atıp yaktı.

Anneniz yaptı bunu öyle mi?

Evet, maalesef öyle! Hâlbuki irfanı yüksek bir anaydı. Benim okumamı isteyen ailemizde

tek kişi oydu. Şiirin bir iç donanım meselesi olduğunu nereden bilsin. Bakın bir anlamda mucizevî bir hadisedir, ders alacağımız bir olay olduğu için ondan söz etmek isterim:

■ **Buyurun efendim.**

● İmam-Hatip Okulunun orta kısmını bitirdim. Büyük ağabeyim; *"Okuyup ölü mü yıkayacaksın, bırak okulu, benim defterimi tut, sana maaşını ben vereyim,"* dedi. Ben ise okumak istiyordum, çok üzüldüm ve bunu anneme anlattım. Bir akşam babamı ve kardeşlerimi topladı, onlara bu meseleyi açtı: *"Duyarım ki oğlumu okutmak istemiyormuşsunuz. Bakın bana! Ben gömleğimi satar oğlumu okuturum, sizi de bu odaya kilitler üzerinize gaz döker yakarım. Ölürken benim başımda bir Kuran okuyan olmasın mı?"* Tabii bu tepkiye karşı gelemediler ve ben böylece okumama devam ettim. İşin mucize görünümü bundan sonra başlıyor: Günü geldi babam ve kardeşlerim vefat ettiler, ben onların hiçbirinin ölüm anlarında yanlarında maalesef bulunamadım. Ama İmam-Hatip'in son sınıfında iken, daha okul tatil olmamıştı, sanki bir el beni aldı, 100 km ötedeki evimize götürdü. Bir cuma günü ve namaz vaktinde, anamın ölüm anında başında bulundum, Kuran-ı Kerim'i alıp açtım, Yasin suresini ezbere biliyor olmama rağmen, elimde Kuran'ı görsün diye baş ucunda okumaya başladım, beni dinlerden birden yatağından doğruldu Kelime-i Şehadet'i duyabileceğim şekilde okumaya başladı. Şahadet parmağını kaldırdı ve tebessüm hâlinde ruhunu teslim etti. Bu sahne, benim sahip olduğum kişiliğimin ana mayasını oluşturur.

■ **Sizi duygusallığa iten galiba bu olaydı? Peki hocam şiire başladığınız dönemde şehirde edebiyat muhiti var mıydı? Varsa nasıl bir ortam söz konusuydu?**

● O yıllarda Kayseri'de böyle bir muhit maalesef yoktu. Lise öğrenimimi tamamladığım 1960 sonrasında bile yan yana gelip birbirimize eserlerimizi okuyup tartışacağımız isimler oluşmamıştı. Edebiyat tarihimizde divan şiirini Kayseri'de doğup yetişmiş Kadı Burhâneddin'le başlatırlar. Onun hacimli ve çok önemli bir divanı olmasına rağmen, bu şehirde şiirin yeterince heyecanı yoktu. Mesela Mevlâna'yı yetiştiren Hocası Seyyid Burhâneddin bu şehirde ders vermiş, sohbetlerde bulunmuş, bütün konuşmalarını şiirle süslemiş, ama bu şiir anlayışı kültürümüze hakkıyla yansıtılamamış. Sözlü kültürün ve görsel kültürün egemen olduğu dönemlerde böyle oluyor.

■ **Öğretmenlerinizden hayatınızda iz bırakanlar oldu mu? "*Ben Onurumu Çiğnetmem*" adlı romanınıza dayanarak soruyorum bu soruyu.**

● Siz bu meselede "Ben Onurumu Çiğnetmem"e atıfta bulundunuz. Onu da izah edeyim: Abdullah Saraçoğlu, inanmış, mütedeyyin bir din âlimiydi. Rahmetli Necip Fazıl; *"Türkiye il müftülüklerinde din hizmeti veren kurumların başında Konya Müftüsü Tahir Büyükkörükçü ile Kayseri Müftüsü Abdullah Saraçoğlu gibi din adamları hizmette bulunsa dinî hayatımızın bütün hususiyetleri değişerek kendi kaynağına döner,"* demişti. Saraçoğlu, hizmet yürüttüğü dönemde farklılığını göstermiş bir din âlimiydi, model alınması gerektiğine inandığım için onun hizmetini romanlaştırdım. Bu roman kahramanımdan başka maalesef iz bırakan pek olmadı. Hatta bakın; müdürümüz, okul adresime gönderilen, benim şiirlerimin de yer aldığı "Gençlik Bu" isimli bir antolojiyi vermedi, o yıllarda kalorifer kömürle çalışıyordu, onun ocağına atarak yaktı. Hadi annemin kavrama yeteneği öyleydi, okumamı istediği için şiirlerimi yaktı, bu hocam, üniversiteyi bitirmiş ve bir okulun yöneticisi olmuş, okulu da bitirmek üzereyken beni dar bir alanda tutmak uğruna şiirime niye müdahale eder ki? Biz işte böyle bir ortamın mahsulüyüz! Kendime inanmasaydım bugünlere gelemezdim. Ben, bu dönemin ıstıraplı yolculuğunu "Ateşi Gül Eylemek" ismiyle romanlaştırdım. Ancak, o dönemin hocalarını da suçlamak istemiyorum. Geçmişin ağır baskısıyla sindirilmiş bir toplum, şimdi kendi keyfiyetine yönelmek istiyor ve bizleri de onun askerleri gibi görüyor.

■ **Muhsin Bey, demek oluyor ki siz bu buhranlı dönemde kendinizi var etmişsiniz. Peki, buna rağmen; Türkiye'nin önemli edebiyat dergilerinde, geçmişten bugüne şairlik ve yazarlık yolculuğunuz söz konusu. Dergilerde yer almak sizin için ne anlam ifade ediyor?**

● Dergileri edebiyatın panayırı olarak düşünmek lazım! Dergilerde yer almak başkalarına karşı, yani edebiyat kamuoyuna karşı, *"ben de varım"* demektir. Şair ve yazarın kendisini ispat alanı bu dergilerdir. Yeni isimleri ve eserleri tanıyorsunuz, onlara karşı kendi kimliğinizi ve dilinizi iletiyorsunuz. Bu bakımdan edebiyatın kalbi dergilerdir. Dergiler ortak düşünce alanıdır. Siz oraya eserlerinizle onu besleyen damarlara hücreler gönderiyorsunuz. Ben bugünlere gelebildimse yazdığım dergilerin, çıkardığım *Küçük Dergi*'nin çok büyük payı vardır. Avrupa'da uzun soluklu çok dergi var ve oradaki edebiyat hep bu kanaldan ülke insanını besler. Bizde maalesef bu pek olmadı. Mazisi bir asrı bulan dergimiz henüz olmadı. Onun için de edebiyatımız kör-topal yol alabiliyor.

■ **Dergi deyince Küçük Dergi'den bahsetmeden olmaz. Küçük Dergi'yi okurlarımızın tanımasını isteriz. Çünkü dönemine ve sonrasına Kayseri açısından etkiler bırakan bir dergiydi.**

● "Küçük Dergi"; adı küçük ama ideali, dolayısıyla kapasitesi büyük bir dergiydi. 1979'da yayına başladık, 1981'de meşum 12 Eylül ihtilalinin tırpanıyla yayın hayatından çekildi. Ancak, 2018 yılında 3. cildini (25-37. nüshalarıyla) yeniden deneyip tamamen kapattım. Bugün bile birçok büyük edebiyat adamı, Küçük Dergi'deki yazılarından söz edebilmektedir. Biz, onu bir mektep olarak düşündük. Kayseri'yi ileriye götürecek lokomotif olsun diye baktık. Kültür Bakanlığı bu dergiye aylık 730 adet abone olmuştu. Bu müthiş bir rakamdı. Türkiye'nin her ilçesinde adınız ve eseriniz vardı. Bakınız, mesela Türkiye Yazarlar Birliği, dergiler üzerine önemli bir açık oturum düzenlemişti, sanırım 1980 Mayıs'ındaydı, Türkiye'den üç dergiyi çağırmışlardı: Hisar, Töre ve Küçük Dergi. Bu tercih, Türkiye kültüründe sözünüzün olduğunun işaretiydi. Dergiyi çıkaran bendim, ama çoğu zaman buradaki arkadaşlarımın yazılarını ön sıralarda yayımladım. Yüreklendirelim, cesaretlendirelim diye. Ama olmadı, bazılarının içindeki enaniyet putu her şeyi berbat ediyor. Devlet desteği de çekilince biz yayına ara vermek mecburiyetinde kaldık. Ben, bugünlere gelebildimse, burada değer görebilen insan olabildimse, edebiyatta sözü edilenler arasına girebildimse, bunu Küçük Dergi'ye borçluyum. Bu dergi, bana karşı görevini yaptı, ama edebiyat camiasına karşı bu pek olmadı. Çünkü yazanlar bir kısmı kendilerinde güven bulamadılar sanıyorum. Hâlbuki kalıcı olmak süreklilik isteyen bir çabadır.

■ **Küçük Dergi ile birlikte bir de KASD vardı. İdeolojik kamplaşmaların yoğun yaşandığı yıllarda nitelikli edebiyat insani ilişkileri nasıl etkiliyordu?**

● Ağır bir kamplaşmaya rağmen, burada sağ-sol ayırımı yapmadan birlikte yol almaya özen gösterdik. Düşünebiliyor musunuz, *"Varlık ve Aziz Nesin Yıllıkları"*nda benim eserlerime yer veriliyordu. Sonra tarafların baskıları arttı, tahrikler sonucu herkes kendi kompartımanına çekildi. Bakın, KASD dediniz, bu derneği ideoloji kayırım yapmadan bütün edebiyatçılarla birlikte kurmuştuk. Sonra yollar ayrıldı, herkes kendi kanalına döndü. KASD'ın Türkiye geneline açılan edebiyat ödülleriyle ülkemizin saygın edebiyatçılarını bu şehre getirdik. Cemil Meriç, Ahmet Kabaklı, Mehmet Çınarlı, Saim Sakaoğlu, Mehmet Akif İnan, Sevinç Çokum, Durali Yılmaz, Mustafa Ruhi Şirin gibi önemli isimlere burada ödül verildi ve Kayseri o yıllarda edebiyat kamuoyunda çok önemli bir prestije sahip olmuştu. Edebiyat alanında İstanbul'dan sonra sözü edilen il Kayseri'ydi. Maalesef bazı insanlarımızın içindeki *"ben putu"* bu tür şansları ilerilere taşıma fırsatını vermedi. Sizin sözünü ettiğiniz *"ideolojik kamplaşma"*, burada da vardı, ama birbirimize saygılıydık. Edebiyatta sadakat saygının annesidir. Bunu kaybederseniz karşınızdaki insana tahammülünüz kalmaz.

■ **Şiir, oyun, deneme, roman, biyografi, araştırma/inceleme, hatıra türlerinde birçok eseriniz var. Biz sizi en çok şairliğinizle ve Kayseri üzerine yaptığınız araştırma kitaplarınızla tanıyoruz. Verimli ve çok yönlü bir yazar/şair olmak nasıl bir duygu? Bu türler arasında kendinizce bir önem sıralaması yapıyor musunuz?**

● Yaşadığınız toplumun artılarını ve eksilerini düşünebiliyorsanız, bunlara nasıl cevap vermeniz gerektiği konusunda da elinizi taşın altına koymanız gerekir. Ben, 1985 yılına kadar sadece şiirle ilgilendim ve şiir üzerine yazılar yazdım. Şiir uhrevi dünyanın lirizmini taşır. Rilke, bizim de zaten benimsediğimiz bir sözü şablon hâline

getirmiştir; *"Şair dindar olmasa bile Tanrı'ya en yakın insandır"* der. Bu yakınlık, seni kendi ufkuna taşımalıdır. Onda mesafe almadıkça edebiyatta söz sahibi olamazsınız. Küçük Dergi de bu gayenin mahsulüydü. Ancak, ülkede sözünüz olacaksa diğer alanlara uzak duramazsınız. Benim ilk romanım, "Ahtapot"tur. Arkasından bir düzineye ulaştı bunlar. Çoğu ilgi de gördü, 8-10 baskı yapanlar oldu. İşin garibi; eserleriniz arttıkça yalnızlaşıyorsunuz, bu da vahim bir kader galiba. Sanırım bunun için, hatıra kitabımın adını "Gülük'ten Gültepe'ye Yalnız Yürüdüğüm Sokaklar" olarak koydum. Aslında, hatıralarıma "*Şans Elimden Tutmadı*" adını düşünmüştüm, ama biraz yerellik bulunsun diye bu isme çevirdik. Gerçekten yalnızlaşıyorsun, gücün ve ısrarın yoksa daha hayatta iken yığılıp kalıyorsun. Sizin sözünü ettiğiniz "*Verimli ve çok yönlü yazar"* olmamın esprisi buradadır işte. Sadece şiirde kalıp ülkenin meselelerine gözünüzü ve gönlünüzü kapatırsanız, ileride bu alanlarda sözünüz olamaz, ben bunu ciddi bir eksiklik olarak görüyorum. Düşünen adam yazmalıdır, anlatmalıdır. Buna inandığım için kültürün çeşitli alanlarında söz ve hizmetim olsun istedim.

■ **Geçtiğimiz yıl, Turkuvaz Grubu'nun yayın organı VAV TV'de hatıralarınızı anlattınız. Ailenizin ızdıraplarla dolu bir geçmişinden söz edildi. Bunu biraz açar mısınız?**

● Mustafa Beyciğim, biz Kafkas kökenli bir aileyiz. Benim büyük dedem, Ahıska'nın subaşısı imiş. Soyadımız da oradan intikal eder bize. Eğitim düzeyi yüksek, kültürlü bir ailedir soyumuz. Osmanlı Devleti bu tür yerlere kendisini otorite, siyaset ve ekonomide temsil edecek bir yönetici tayin eder; onlara da "subaşı"lık gibi bir görev verir. 1877/78 tarihinde; yani *"93 Harbi"*nde, bu topraklar elden çıkınca biz Anadolu'ya göçmüşüz. Bu göç boyunca dedelerimin yaşadığı acılar anlatılmayacak kadar ızdırap vericidir. Ancak, hayatta kalmak istiyorsan bu çileye katlanacaksın. Düşünebiliyor musun, 11 yaşında bir çocuk olan babam, annesini dağ başında kucağında kaybediyor. Rusların ve Ermenilerin tedhiş hareketlerinin acımasızlığı, yoksulluk ve çaresizlik içinde yollarda ölüm kalım savaşıyla ancak yurt edinecekleri yerlere ulaşabiliyorlar. Hatıralarım bunun detayıyla ilgiliydi, yönetmen kardeşimiz Fehmi Atay Bey, *"İnanılamayacak derecede ağır bir hayat mücadelesi yaşadıklarınız,"* demişti.

■ **Değerli hocam, hâlen heyecanla eserler verdiğinizi biliyoruz. Günümüzde şehirdeki edebiyat ortamı hakkında düşüncelerinizi öğrenmek isteriz.**

● Burada canlı bir edebiyat ortamı en azından benim düşündüğüm çerçevede yeterince oluşmadı. Bir dönem, belki biraz samimiyetimizden beslenen, Kayseri'ye has, her hafta gerçekleştirilen ev oturmaları vardı. Edebiyatçılar olarak bunu biz de yaptık. Ancak zamanla bu topluluk dağıldı. Ancak oralarda yakaladığım ivmeyi hayat seyrimin içinde korumaya özen gösterdim. *"Hocam, hâlen heyecanla eserler verdiğinizi biliyoruz"* diyorsunuz, teşekkür ederim, gerçekten o heyecanı kaybetmedim. Yaşım ilerledi ama okumaya, yazmaya devam ediyorum. Benim dünya görüşüm şudur: Önce kendine güveneceksin, kendinle yarışacaksan, sonra karşındakileri kıskanmayacaksın. Kıskançlık ilkel ve kötü bir hastalıktır. Kıskanan adamlar önce kendi kaynaklarını kuruturlar. Ki bu, kıskançlığın insanın kendisi için tuzak olduğunun işaretidir. Bir gün kıskançlığını söyleyen bir dostumla kitapevinde karşılaştım. Kendisine, *"Burada ne kadar kitap var?"* diye sordum. *"Herhâlde 10 bin adet vardır"* dedi. *"Peki, bu rafların arasında senin üç-beş, on, hatta yüz eserin bulunsa ben ne kaybederim?"* Durdu, yüzüme baktı. Bir şey diyemedi. Devam ettim: *"Hiç tanımadığımız insanların eserlerini gelip görüyoruz da kendi dostlarımıza karşı niye ketum davranıyoruz? Bunu anlamakta zorlanıyorum doğrusu"* dedim. Başını önüne yıktı, "*haklısın*" demekle yetindi. Hep şunu dillendiririm; ülkemin ve kültürümün hayrına bir çivi çakanın ben ayağının altına paspas olayım. Biz fedakârlığı kendimizden başlatarak ülkemize sahip çıkmak zorundayız. Bu bir sevdaysa, aşkım bu benim. Batı'da adam yazdığı kitabının önsözünde sayfalarca kendisine destek verenlere methiye dizip teşekkür ediyor, bizde ise bırakın teşekkür etmeyi, senin varlığını görmek, daha da önemlisi göstermek istemiyor, çevrenizdeki dost sandıklarınız.

■ **Edebiyat ortamının şehir kültürüne sağladığı değerler var mıdır, bu konuda ne dersiniz?**

● Siz iyi niyetle bir beklenti içindesiniz ve bunun için soruyorsunuz, ancak Kayseri'deki hakkıyla geliştirilemeyen edebiyat ortamının kültürümüze sağlayacağı değerden söz edilebilinir mi bilemiyorum? Hâlbuki bir şehri yücelten orada yaşayan insanların katkısıdır. Eskiler buna, "*Şerefü'l mekân bi'l mekîn*" demiştir. Kayseri bugün bu kültürel biyografinin yoksuludur. Bunu aşmadıkça şehri bir yerlere taşıyamayız. Şehre ruhaniyetini kazandıran kültür, edebiyat ve din âlimleridir.. Bunu unutmamak lazım! Bakınız, bu şehir tarihte *"Makarr-ı Ulema"* diye bir ünvan almış. Bu, muhteşem bir imtiyaz ifadesidir, ancak onu Selçuklu dönemine hapsedip orada bırakmışız. Osmanlı döneminde bu şehirde arzu edilen canlılık bana göre yeterince geliştirilmemiş. Selçuklunun bu şehirde onlarca medresesi ilim üretmiş, ülkeye ışık saçmış, ama burada bir fayda zemini oluşturmamış. Kültürün uç isimleri bu topraklardan çıkmış, Selçuklu "*Nizamiye Medreseleri*"nin devamını Osmanlı ülkesine kazandıran Davud el Kayserî bu şehirden çıkmış. Mevlâna'yı bugünlere taşıyan hocası Seyyid Burhaneddin, divan edebiyatının ilk nüvesini atan Kadı Burhaneddin, tasavvuf kültürünün arif ismi Somuncu Baba ve daha niceleri, bunlar kendi alanlarında zirve isimler, buradan yetişmişler, ama onları takip edenler yeterince çıkmamış. Ağacın kökü kurumuşsa, dalı meyveye durmuyor!

■ **Yazar olmanın size sağladığı farklılıklar oldu mu? Bunları örneklendirebilir misiniz?**

● Aslında fark edilmeyen ödüller bunlardır Mustafa Bey. Bakın, 1985 yılında tayini Kars'a çıkan kızımı bu şehre götürdüm. Şehrin ana caddesinde gezerken "*Milli Eğitim Yayınevi"* gözüme ilişti. Vitrine baktım, benim o yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan "Sevdakâr" isimli şiir kitabım sergilenmiş. Kitap Kayseri'de yoktu, Ankara ve İstanbul yayınevlerinde de bulamamıştım. Hemen içeri girip kitabı sordum, ellerinde bir miktar olduğunu söylediler. *"Tamamını almak istiyorum"* dedim, görevli memur itiraz etti, "*Bunu gençler alıyorlar, sana verirsek onlara ne diyeceğiz?"* Güldüm; *"Peki bu kitabın üzerinde ismi yazılı olan adam istiyorsa?"* deyince adam tezgâhın arkasından öne çıktı, boynuma sarıldı. *"Buraya böyle bir şair gelir miymiş? Al üstat, kitapların hepsi senin olsun"* dedi. Ben de bir miktarını aldım, oturup biraz sohbet ettikten sonra ayrıldım.

Birkaç yıl önceydi, telefonla arandım, karşımdaki ses kendisini tanıttı: *"Efendim ben Emin Gazozcu, İstanbul'dan arıyorum, gelip sizinle tanışmak istiyorum, kabul eder misiniz?"* Etmemek mümkün mü? *"Buyurun efendim"* dedim. Birkaç gün sonra eşiyle birlikte kocaman bir kitap kolisiyle geldi, benim yayımlanmış kitaplarımdan İstanbul'daki kitapevleri ve sahaflarda bulduklarını almış, imzalamam için getirmişti. Olmayanları da ben tamamladım ve verdim. Tabii bu ilgisi beni mutlu etmişti ama sormadan da edemedim *"Nereden doğdu bu ilginiz?"* diye. Anlattı: "*Ben, Singapur'da çalışıyordum. Amerika'dan bir yazar buraya gelmişti, sohbet sırasında sizden ve eserlerinizden söz etti. Ben de 'Kendisiyle tanışmamız mümkün mü?' diye sordum. Telefon numaranızı verdi ve 'Türkiye'ye döndüğünüzde, sizi geri çevirmeyeceğine inanıyorum. Ben yıllardır onun evinde her yıl misafir olurum' dedi. Bunun üzerine size kavuştum çok mutluyum."* karşılığını verdi.

Mideden rahatsızlığım için Devlet Hastanesinde endoskopi uygulanacaktı, gittim yazıldım, 24. sıradayım, bana muayene ancak öğleden sonra gelir diye düşündüm, hastaneden ayrılmak üzereydim. Birden, *"Muhsin Bey"* diye bir bayan sesi duydum, Aynı ismi taşıyan başkaları da olabilir diye pek ilgilenmedim, isim birkaç defa tekrar edilince döndüm, baktım görevli hemşire beni işaret ediyor. Gittim. *"Benim sıram gerilerdeydi"* dedim; *"Gel üstadım gel, bu gece uyumadım senin* "Aşk Prensesleri de Öldürür" *isimli romanını okudum. Bir okuyucu için en güzel mutluluk budur işte; şansım yazarını karşıma getirdi. İmtiyaz hakkımı kullanıyor ve seni öncelikle muayeneye alıyoruz"* dedi.

Bir dostum, bana iki cilt hâlinde çok güzel baskılı bir kitap getirdi. Kitap "Sivas Meşhurları" adını taşıyordu. Orada benim için 9 sayfa ayrılmış, uzunca bir biyografiden sonra önemli şiirlerime yer verilmiş. Kitabı hazırlayan rahmetli İbrahim Aslanoğlu ile herhangi bir diyaloğum da yoktu. Ben, aidiyet fikri olarak hep şunu söylerim, "*Doğum yerim Sivas, şehrim Kayseri'dir*" diye. Sivas için herhangi bir eserim yok, ama sizin de dillendirdiğiniz Kayseri için çok sayıda yayımlanmış kitabım var. Bu şehre yerleşmişim, çocuklarım

burada evlenip yurt yuva sahibi olmuş, buradan kalkıp başka bir yere gitme şansım da yok.

■ **Ancak anlattıklarınızın dışında, izninizle bunun devamını ben tamamlayayım: Yazar Katharine Branning, yayımladığı *"Bir Çay Daha Lütfen"* isimli eserlerinde bu kitabın yazılmasına vesile olduğunuzu söylüyor. Hatta *"Ay Sultan"* adıyla Hunat Hatun'u anlattığı o muhteşem romanını da size ithaf etmiş. Ülkemizde ilk defa Batılı bir yazar bir Türk yazara eser ithaf ediyor! Bunlar nasıl oldu?**

● Aslında işin bu cephesine girmek istemiyordum, ama açtınız anlatayım: Mustafa Beyciğim, ben bu şehirde düşünen, yazan birçok insanın eserlerinin basılmasına, yayımlanmasına öncülük ettim, çoğunun eserleri hakkında sitayişlerle dolu yazılar yazdım. Ne büyük talihsizliktir ki hemen hepsi tarafından beklenen vefayı göremedim. 2018 yılında, edebiyat ve kültüre hizmetimin 60. yılında benim için bir anma programı düzenlendi. Bazı yakın dostlarımı bizzat arayarak gelip görüşlerini dillendirmelerini istedim, bunlar çeşitli gerekçeler uydurarak programa bile gelip katılmadılar. Katharine Hanım'a bu programdan söz edince çağrılmadığına sitem etti; *"Haber verseydiniz uçak biletimi kendim alır, gelir sizin bu onurlu gününüzde aranızda olur, sizin önem ve özelliklerinizi anlatırdım,"* dedi. Ben bu hanıma ne yaptım? Önce evimde misafir ettim. 30 yıla yakın bir süredir her yaz tatilini Türkiye'nin tarihî mekânlarını gezerek geçiriyor. Bu gezi notlarını kitaplaştırmasını önerdim. İlk kitabı "Bir Çay Daha Lütfen" adıyla böyle çıktı. İkinci eserinde de "*Hunat Hatun'u sizin romanlaştırmanızı arzu ederim,*" dedim ve romanı yazarken bazı tarihî bilgiler konusunda katkılarım oldu. Eser "Ay Sultan" adıyla yayımlandı. İlk sayfayı açıyorsunuz, sayfanın tam ortasında bir metin: "Her Nefesi Şiir Kokan Üstat Muhsin İlyas Subaşına". Yazarlığın ve adamlığın kalitesi bakımından onlarla bizimkilerin farkı budur işte!

■ **Kayseri'de görebildiğim kadarıyla hakkında doktora tezi yapılan tek edebiyat adamısınız. Bu nasıl oldu, anlatabilir misiniz?**

● Evet, Kayseri'de yaşayan bir edebiyat adamına, Kayseri'deki dört üniversiteden bir ilgi olmadı. Hatta bu şehrin üniversitelerinde herhangi bir programa da davetimiz söz konusu olmadı. Dışarıdan onlarca insanı ağırlayıp konuşturdular ama bize "gel" diyen olmadı. Erzurum Atatürk Üniversitesinden bir talep vardı, yeni mezun genç bir doktora öğrencisi beni aradı, doktora tezi olarak çalışacağını söyledi ve tezinin danışman hocası Prof. Dr. Erdoğan Erbay'ın ismini verdi. Erdoğan Bey'i biliyordum, eserini ve yazılarını okumuştum. Ancak, beni dikkate alabileceğini düşünememiştim. Kızımıza yardımcı olacağımı söyledim, mevcut eserlerimi verdim ve gönderdim. Erdoğan Bey'i aradım, kendisine teşekkür ettim. *"Hocam sizin için geç kalınmış bir hizmet,"* dediler. Mutlu olmuştum. Ancak araya epey bir zaman girdi ve sonunda bir başka tez öğrencisi aradı beni; Esra Kürüm. Sonuç itibarıyla; Esra Hanım bütün eserlerimi birkaç yıl içerisinde okudu, değerlendirdi ve ortaya bir tez çıktı. Tez beğenildi, kendisine doktor unvanı verildi, hocası böyle bir emeğin zayi olmaması gerektiğini söyleyerek bunun kitap formatında basılmasını önerdi. Bu düzenlemeyi de yaptı ve "Ortak Değerlerimizin Dili Muhsin İlyas Subaşı" adıyla yayımlandı.

■ **Sayın Hocam, sizin eser sayınızı ellinin üzerine taşıyan son çalışmanız, geçtiğimiz yılın son aylarında "Dostlar Meclisi" adıyla yayımlandı. Böyle bir çalışma nereden geldi aklınıza?**

● Mustafa Beyciğim, hiçbir şair ve yazar, kendiliğinden gündemini oluşturmuyor. İsimleri geleceğe taşıyan eserleri kadar muhitidir de. Şair ve yazar çıktığı çileli bu yolda kimden ne alıyor, kime ne veriyor, bunlar bilindikçe ortak bir duyarlılık ve kabul alanı oluşturur. Bakınız, çarpıcı bir örnektir: Merhum Yunus Emre'miz, Rahmetli Burhan Toprak, divanını ortaya çıkarmasaydı bu toplumun meçhulüydü. Böyle bir çalışmaya yönelirken, öncelikle, diyaloğum olan ve beslendiğim isimleri bir mecliste buluşturmak istedim. Kitapta, edebiyatımızın şu son asırda yaşamış 150'ye yakın önemli ismine yer verdim. Bunlar birebir görüştüğüm, fikir alışverişinde bulunduğum, söylediklerileriyle ve yazdıklarıyla bende izi olan isimlerdi. Biz bazı gerçekleri edebiyatçının arka planında kalan teferruatında bulmaya özenmediğimiz için, isimlere bakışımız sadece eseriyle anılan dar bir alanda kalıyor. Bugün edebiyatımızda bir *"Muhsin İlyas Vakıası"* varsa buna destek verenlerin bilinmesi, bir anlamda geleceğe dönük referansım olacaktır. Ayrıca, yazdığım isimlerin hepsine, hakkımdaki olumlu düşüncelerinden dolayı medyunu şükranım efendim.

■ **Bağışladığınız kitaplarla, adınızı taşıyan bir kütüphane kuruldu. Bu kütüphane hakkında bilgi verir misiniz?**

● Kitap kültürün anahtarıdır, o elinizde olmadıkça kültürde bir yerlere varamazsınız. İnsanlar çoğu kere doyumsuz bir hırsla kazanıyor, bir kısmı da yemeden mirasçılarını bölüşme kavgasına terk ederek çekilip gidiyorlar. Bunun farkındaysanız birikiminizi nereden kazandınızsa oraya bırakmanız gerekir. Ben bu topraklardan beslendim, 65-70 yıllık kitap alma ve okuma sevdam yüzünden 12 bin ciltlik bir koleksiyona sahip oldum. Bunu mezara götürecek hâlim yoktu. Teklif, Belediye Başkanımız Sayın Dr. Memduh Büyükkılıç'tan geldi, O dönemde, yardımcısı Mustafa Türkmen'in gayretiyle bu kütüphane hayata geçirildi. Millet Bahçesi'nin güney ucunda, ana cadde üzerinde, biblo gibi bir kütüphane oluştu. Adı, "Melikgazi Belediyesi Muhsin İlyas Subaşı Kütüphanesi" oldu. Benim adımı taşıyor olmasına rağmen, burası bana ait değildir. Hatta kütüphanenin bir yedek anahtarını istedim, bazen kapalı olduğu vakitlerde önemli bir kaynağa ulaşmam gerekebiliyor, sorumlu kardeşimiz onu bile bana vermedi… Bunu da olumsuz bir tavır olarak değil, sahiplenmenin işareti olarak görmek istiyorum.

■ **Muhsin İlyas Hocam, sohbetin sonuna doğru geldik, mümkünse Şair Subaşı'dan bir iki şiir örneğiyle sohbetimize son verelim.**

● Olur Mustafa Beyciğim. Poetik bir şiirimdir önce onu arz edeyim:

BENİM ŞİİRİM

Oturup düşünsün benim şiirim,
Ne ağlasın ne de bağırıversin.
Gurbet, hasret, hikmet pınarlarından,
Geçip son kapıya sevgiyle ersin.

İnsanın çok yönlü duygularında,
Buluversin o da bir küçük liman.
Geleceği dünün göğüslerinden,
Şiirimle emip büyüsün zaman!

Soylu bir geçmişin mirasçısıyım,
Divanlar keşfimde anahtar benim.
Fikirle hissimi kucaklar dünyam,
Hilkâtin sırrına açık yüreğim…

Mayamda deryâdil bir heyecan var,
Öncelikle beni bana koşturur.
Kendimi buluşun yorgun zevkine,
Sonsuz bir koşunun kahrını vurur…

Aşkında kendimi bulma gayreti,
Bir sentezin mermerine renk olur.
Gönlümdeki sırrı keşfeden şiir,
Hakkın çizgisinde kendini bulur!..

Şiir, yukarıda da sözünü ettiğim gibi, uhreviyatin lirizmini taşır diye düşünüyorum. Buna da bir küçük örnek arz edeyim:

KENDİMDEN ÖNCE

Dualarımla yıkansın,
Gönlümdeki Kâbe'm benim.
Sen'den kaçarsa utansın;
Ayağım, başım; bedenim.

Varoluşum farklı ise,
Sırrın bende saklı ise;
Dilim Ene'l-Haklı ise
Soyulmağa hazır tenim.

Duygularım, iradem hür;
Beni her hâle götürür,
Şükür Allah'ım, çok şükür;
Kendimden önce Sen'denim!

■ **Güzel sohbetinizden ötürü teşekkür ediyoruz.**

● Ben de teşekkür ederim Sayın İbakorkmaz. Umarım, bu şehirde yaşayanlara, kapalı olan biyografimizden bir küçük pencere açmış olduk.■

Emir Kalkan'ın kaleminden Hoşçakal Şehir

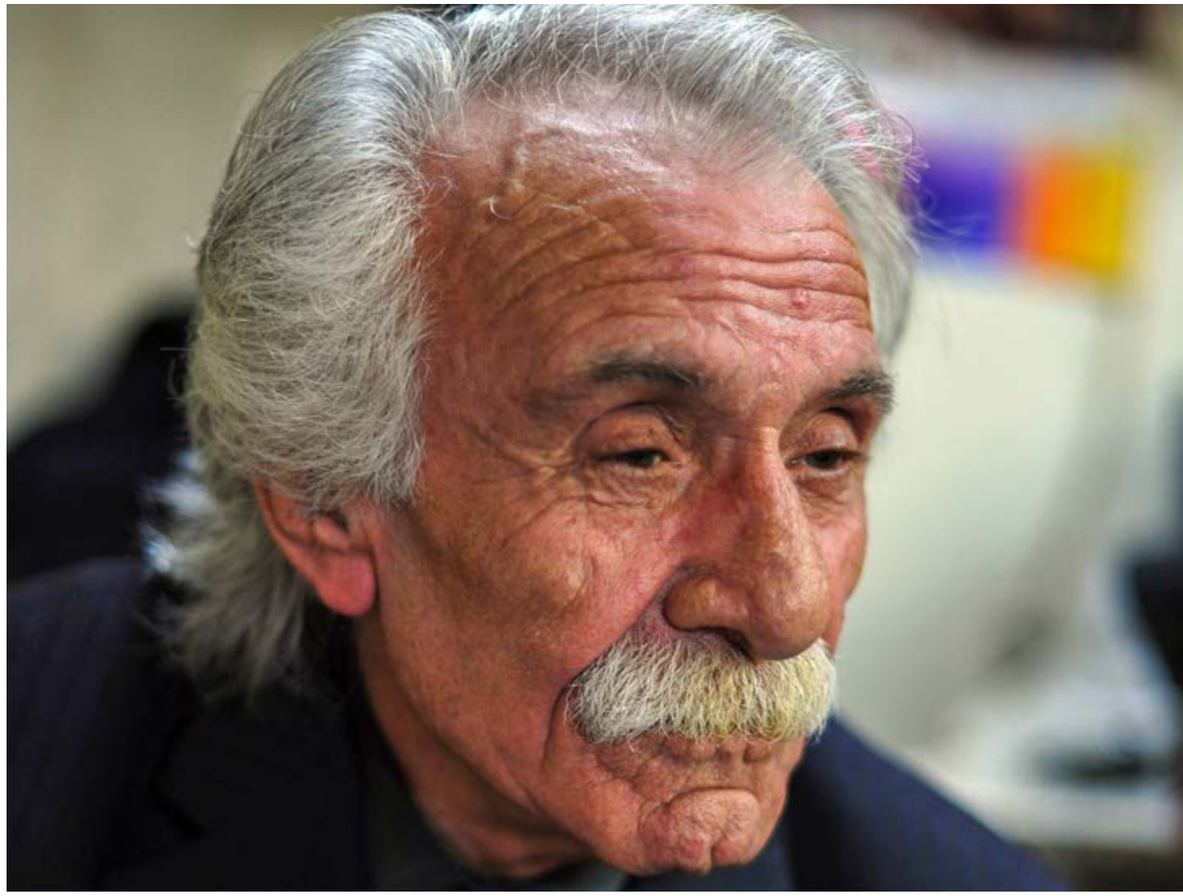

Âh eden kimdir bu sâat kuytuda
Sustu bülbüller, hıyâbân uykuda
Şimdi ay bir serv-i sîmindir suda
Esme ey bâd, esme cânân uykuda
Y. Kemâl

Atabey Kılıç
Prof. Dr., Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi KAYSERİ / Kayseri BÜSAM

2015 Temmuz'unda Hakk'a uğurladığımız Emir Kalkan (doğ. 1948), Kayserimizin yazıları, hikâyeleri ve edebiyat dünyâsındaki etkileri ile son yüz yıl içerisinde ismi hemen akla gelen ilk birkaç yazarı arasında yer alır. Emir Bey'in yanında ismini muhakkak zikretmemiz gereken mümtaz şahsiyetlerden biri de 2021 Şubat'ında kaybettiğimiz, varlığı, dostluğu, nezâketi ve zerâfeti ile her zaman kendisine hayranlık duyduğumuz, roman türündeki muhteşem eserleriyle dillerde, gönüllerde yer tutan Süleyman Sağlam Beyefendi (doğ. 1936) olmalıdır. Birbiri ile yakın dost, arkadaş olduğuna bizzât şâhit olduğumuz bu muhteşem ve muhterem insanlar, ne yazık ki bize göre çok erken diyeceğimiz yaşlarda bu dünyâ seyâhatini tamamladılar. Onların günlerce dinleseniz bıkmayacağınız hoş sohbetleri, hem tertemiz bir ırmak gibi sizi kana kana besleyecek bir pınardır âdetâ hem de şehrin yakın târihi, insanı, çevresi, tabîatı ve -çok hoşumuza gitmese de- siyâseti ile alâkalı belki hiçbir yerde kaydını bulamayacağınız özel bilgilerle dolu deryâdır. Arada bir hayıflandığım hususlardan biri, Süleyman Sağlam ve Emir Kalkan Beyefendilerin bu sohbetlerini, kaydedememektir. Keşke şimdiki imkânlar o zaman da elimizde olsa idi de baştan sona kadar kesintisiz kaydedebilseydik bunları, târihin tozlu rafları arasında kaybolup gitmeselerdi... Ne yazık ki teknoloji, hakîkaten çok hızlı gelişiyor, yıldan yıla inanılmayacak ilerlemeler sağlanıyor. 10 yıl önceki bilgisayar, cep telefonu ve benzeri cihazlardaki seviye ile bugünlerdekileri kıyaslamak, neredeyse imkânsız.

Süleyman Bey de Emir Bey de Kayseri'nin bizce 20. yy.'ın ikinci yarısı ile 21. yy.'ın ilk çeyreğinde daha önce hiçbir yazarda göremeyeceğimiz bir büyük etkiye sâhip iki mühim kalemidir. Yazdıkları ile güzel Türkçemizi geleceğe güçlü sesi ve cıvıl cıvıl âhengi ile aktaran bu büyük iki insanın ortak pek çok vasfı bulunmakla berâber, temel noktaları Kayseri hayranlığı ve dahi âşıklığı olmalıdır. Bu satırların yazarının Süleyman Sağlam Bey'e dâir yazdığı bir makâlesinde bu sıfatı kullandığını ifâde etmek gerek. Rahmetli Emir Kalkan ile alâkalı yazdıklarımız arasında belki başlıkta değil ve fakat muhtevâda bu husus öyle veyâ böyle dillendirilmiştir. Sevmediğiniz varlığı, nasıl târif edersiniz, hakkıyla nasıl anlatabilirsiniz insanlara, geleceğe, erbâbına? Süleyman Sağlam Bey, eserlerinde daha ziyâde târihî pencereden bakar Kayserimize. Yılanlı Dağ, Dağı Dağa Kavuşturan, Sarı Gölün Atları, Üç Neslin Hikâyesi gibi dört muhteşem eser, Kayserimizin 1800'lü yılların sonundan

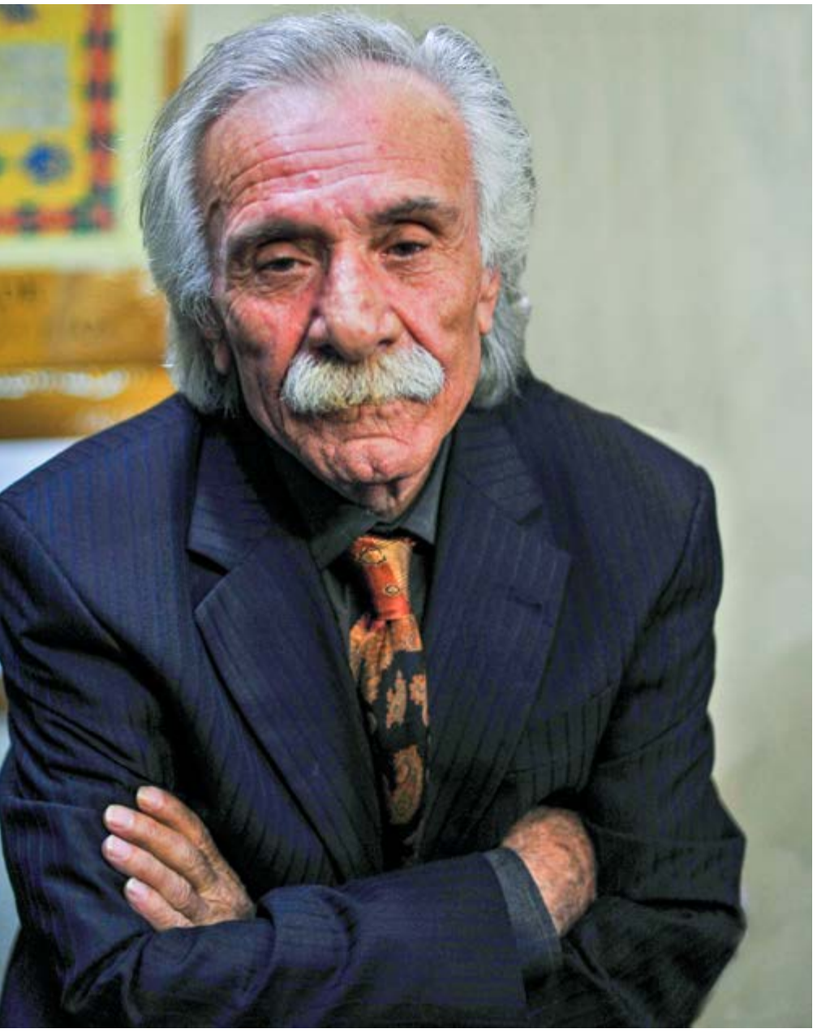

1970'li yıllarına kadar olan neredeyse 150-200 yıllık mâcerâsını içinizi burkarak şehrin başından geçenleri adım adım gezdirmek sûretiyle size yaşatır âdetâ... Okumayan bilemez efendim. Kezâ Emir Kalkan da Süleyman Bey'in yaptığı güzelliği, kendine has konuşma üslûbunu da hissettiren bir tarzda sunar bizlere. Emir Bey üslûbu, Kayseri ağızlarının şehir merkezinde tebellür etmiş kıvamını taşır. Kahramanları konuşurken bilirsiniz ki Emir Bey'dir arka plânda seslendiren. Sohbetlerine katılmışsanız, Emir Kalkan'ın tahkiyesindeki üslûbun aynıyla kendisi olduğunu bilirsiniz. Yâni, biraz daha açacak olursak kaleme dökülmüş cümleler, aslında Emir Bey'in telaffuz ettiği cümlelerdir. Onun sigara tiryâkiliğinin eseri olduğunu da zannedeceğimiz hafif kırçıl sesini, Kanatsız Kuşlar Şehri'nde, Ha Bu Diyar'da, Hoşça Kal Şehir'de sâkin sâkin dinlersiniz aslında gözlerinizi kapatsanız; bir masal anlatıcısının dizinin dibinde oturuyormuşçasına hikâyeler ve hâdiseler arasında kaybolursunuz git gide...

Emir Kalkan'ın her bir eseri, erbâbının takdir edeceği üzere, sayfalar dolusu bilgiyi geçmişten günümüze aktarır. Bu sebeple Emir Bey eserleri, esâsen birer kültür târihi ambarı mesâbesindedir. Meraklısı, ilgilisi, erbâbı, satır aralarında neler aktarıldığını daha iyi bilecektir. Sâde okuyucu, insan mâcerâsını bir parça dahi olsun merâk eden bir kişi, sâdece merak sâikiyle okusa bile, geçmişe dâir geniş bir bilgi ziyâfetinin ortasında bulacaktır kendisini. Emir Bey'in Türkiyemizce tanınmasını sağlayan eser, şüphesiz ki Kanatsız Kuşlar Şehri'dir. Daha önce kısa bir yazı ile hakkındaki görüşlerimizi dile getirdiğimiz eser, bizce, ülkemizdeki şehir kitaplarının zirvesini işgâl etmiş gibidir. Bu serinin bize göre hemen aynı kıvam ve kıymette olan diğer eseri ise Hoşça Kal Şehir olmalı. 2005 yılında okuyucularının huzuruna çıkan eser, Kanatsız Kuşlar Şehri'nin devâmı şeklindedir desek yanılmış olmayız sanırım. Mazaka, Gün Batımı Kayseri, Kayseri Kasap Alayı, Döne Bibi, Dede Suyu, Yaman Dede, Godoş Ali, Köylü Pazarı, Merzuka Hala gibi 35 başlıktan oluşan eser, 200 sayfaya yaklaşan hacmiyle bir çırpıda okunacak cesâmettedir. Ermeni mezâliminden Adana topraklarına, Kayseri'nin köylerinden kasaba ve ilçelerine, şehir merkezine kadar son 150 yıllık târihin hemen her sayfasında bizleri dolaştıran beşer onar sayfa hacmindeki hikâyelerin her biri, esâsen hüzün doludur, Anadolu insanının mâkus tâlihinden manzaralardan ibârettir. Biraz mâzî bilinciniz varsa, bir parça târih şuuruna sâhipseniz, Emir Bey ile birlikte yaşarsınız hikâyeleri, dolar gözlerinize yaşlar. İtirâf edeyim ki, Emir Kalkan Bey'in bu türden eserlerini her okuyuşunda, onun samîmî anlatışını, kırçıllaşan ve biraz sonra titremeye başlayan ses tonunu, yüreğinden gelen ve fakat bastırmaya mecâl olmayan hissiyâtını, babaannesini, ebelerini, ninelerini, zulüm gören cümle insanımızın kederini için için siz de hisseder, yaşarsınız. Tavsiyem, bu kıvamda iseniz, Emir Kalkan hikâyelerini tenhâda ve mümkünse gece vakti okumanızdır.

Hoşça Kal Şehir, her bir bölümü ile muhteşem bir Kayseri hikâyesidir. Hikâyeleri ardı ardına sıralayacak olsanız emîn olun arka arkaya hiç durmadan birkaç yıl devâm edecek bir dizi film çıkar karşınıza. Değerlendirmeyi düşünen oldu mu hiç acabâ Emir Bey hikâyelerini bu cephesi ile? Hani Türk sineması, televizyon sanâyii (ve patronları) konu sıkıntısı çekip duruyor ya, tek tip hatun ve âdem tiplemeleri etrâfında plâzadan yalıya, yalıdan oraya buraya atlayıp duruyor ya dünyevî hazzın, takının takıntının içinde yuvarlana yuvarlana, bir dâireyi boyamaya kâfî gelecek boya badanaya batırılmış pejmürde ekran çiçekleri, kılığı kıyâfeti ile metroseksüellik batağında debelenip duran fersûde bataklık bitkileri familyası göstermekten belki bunalmışlardır da hakîkî hayatların, târihî gerçekliğin içinde bir parça da olsun arınmak durulmak isterler, özümüze, aslımıza uygun yapımlarla da arz-ı endâma niyetlenirler, belki... Sözümüz, ekranlarımızı bizim değerlerimiz ile tezyîn eden erenlere, güzel insanlara değil tabiî ki...

Hoşça Kal Şehir, fakirin 6 Ocak 2006 Cumartesi günü 19.55-23.55 zaman diliminde okuduğu ve ne zamandır hakkında tek başına bir yazı kaleme almaya niyetlenip durduğu bir değerli eserdir. Yukarıda bir kısımını verdiğimiz 35 başlıktan bizim işâret ettiğimiz ve bir kez daha okuduğumuz bölümlerin isimlerini de meraklısına arz edelim: Kayseri Kasap Alayı (41. s.), Üstüme Yazılı (50. s.), Kendi Gelen (55. s.), Döne Bibi (58. s.), Zor Seçim (62. s.), Dede Suyu (66. s.), Hacı Bey (69. s.), Şâh-ı Melâmet (85. s.), Yaman Dede (94. s.), Gözlüğün Osman Emmi (103. s.), Godoş Ali (115. s.), Deli Yusuf (125. s.), Sebo (133. s.), Âşıklar Kahvesi (139. s.), Köylü Pazarı (158. s.) ve Erkilet (162. s.). Hoşça Kal Şehir, Kanatsız Kuşlar Şehri'nin mütemmimidir, yâni

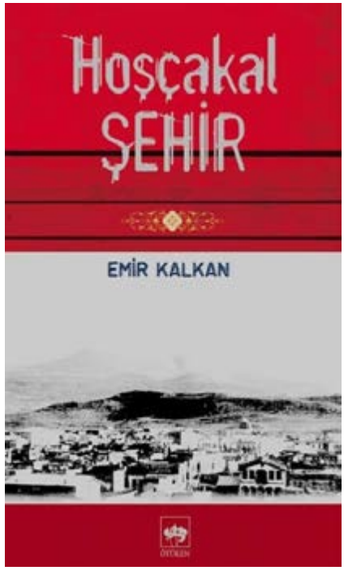

devâmı. Bu iddiâmızı yazarın, "*Ölüler dirilir, hasretler çoğalır, anılar hücum eder, gelir üstünüze üstünüze yitik canlar.. Bayazıtoğlu, Kamer Hatun, Ebe Hatun, Yeşim Su, Deli Gıyas, Deli Yusuf, Cemil Emmi, Ağa Dayı, Langırt Hayri, Bodos Ali, Kara Kemal,* Üflek *Ahmet... Bir zamanlar kente ruh veren, can veren, şimdi mazinin karanlığında unutulmuş namsız nişansız ölüler dikiliverir önünüze.*"[1] cümleleriyle teyit edebiliriz. Açın bakın, yukarıda sayılan isimlerin hepsini de Kanatsız Kuşlar Şehri'nde ya bir başlık ile ya da bir başlığın altında anlatılanlar arasında bulursunuz. Yeri gelmişken Ebe Hatun'u, Yeşim Su'yu, Türbedar'ı bir daha okuyun derim meraklısına, yanına "*Bu ışık selinin içinde kaybolup gitmiş bahtsız sevdalar, hüsran dolu aşklar, hor görülmüş yaşamlar, heba olmuş ömürler bir bir* hücum ederler yüreğinize. Ve Anadolu'nun kalbine *nakş ettikleri ağıtlarıyla, her biri bir kente bedel dağ yürekli kızlar; tek tek dirilip, tek tek dile gelip yeniden canlanır karşınızda. Ve nefesler yeniden gezinir şehrin semalarında. Bir yanda, saçını deli rüzgârlara katarak 'Gesi Bağları'nda dolanan bir öksüz kız, bir yanda 'Erkilet* Güzeli', bir yanda '*Germir Bağları'... Bir yanda 'gayrı dayanacak özüm kalmadı' diye inleyen bir güzelin kırgın sesi doldurur karanlıkları. Gecenin görkemli hüznünde lal olur diliniz.. Yüreğiniz susar... Kolunuz kanadınız kırılır... Sevda bütün karabasanlarıyla üstünüze üstünüze yüklenir... Taş kesilip kalırsınız... Bilirsiniz ki ay yüzlü Aslı burada tutuşmuş saçlarından, başak benizli Kerem burada ah edip yanmış.. Karacaoğlan buradan seyretmiş; 'Ağır bedestenli koca Kayseri'yi...*"[2] cümlelerinin büyüleyici hissiyâtını da katarak. Alıntı cümlelerden de anlaşılacağı üzere Emir Bey'in Kayseri târifleri şiir gibidir, şiirden mısralar taşıyan mensur parçalar bütünlüğüdür veyâ. Okurken takılmazsınız, cümleler birbirinin ardı sıra ritmik bir âhenkle geliverir. Şiirde 'selâset'[3] adıyla karşılayacağımız bu âhenk, kabaca akıcılık, pürüzsüz ifâde olarak belki merâk edenler için târif edilebilir. Emir Kalkan üslûbundaki bu şiiriyet, şiir gibi ifâde ediş, yer yer güzel şiirlerden alıntılar yapılmak sûretiyle zenginleştirilir. Meselâ, Gün Batımı Kayseri (14. s.), başlığı altındaki muhteşem üslûp, Cumhûriyet dönemi kıymetli şâirlerinden Yahyâ Kemâl Beyatlı (vef. 1958) merhûmun şarkılarından birinden alınma

Başka âşıklardan almışsan nefes
Başka yerden başka vâdîlerden es
Doğmasın rûhunda ânî *bir heves*
Esme ey bâd, esme cânân uykuda...

mısralarından oluşan ikinci bend ile zenginleştirilmiştir. Ehli bilir veyâ bilmeyen merâk edip baksın, bulsun diye şâirin ismi zikredilmemiştir. Arûzun "Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbıyla yazılmış bu mısralar, ilgili bölüm ile öyle uyumludur ki bu alıntının rastgele olmadığını her hâlükârda bilmeniz gerekiyor, şarkının ilk bendini de muhakkak

[1] Hoşça Kal Şehir, 15. s.

[2] Hoşça Kal Şehir. 15. s.

[3] Terim için bkz.: https://islamansiklopedisi.org.tr/selaset

metnin bütünlüğü içerisinde hatırınıza getirmeniz de tabiî ki...

Emir Kalkan hikâyeciliğindeki önemli anlatım unsurlarından veyâ imkânlarından biri de mahallî ifâdelerin, konuşma tarzlarının Hüseyin Rahmi romanlarında da bir benzerini gördüğümüz şekilde, rahatlıkla kullanılmasıdır. Bugün bir kısım yerli veyâ köylü ağızlarında ağdalı ve yer yer insanı rahatsız edecek kabalıkla karşımıza çıkan Kayseri ağzını görmek tabiî ki pek söz konusu olamaz Emir Kalkan hikâyelerinde. Kendisi de bir hayli fasîh bir konuşma üslûbuna sâhip olan Emir Bey, bu hususta son derece dikkatlidir. Neticede Türkçe'ye meftun bir yazar ile muhâtap olduğumuzu hatırda bulundurmalıyız. Bakınız şu alıntıdaki hikâyeye, güzelim Türkçemizin konuşma dilindeki letâfetine:

"Kiçikapı'daki eski belediye binasının önü sık sık bu şikâyetçilerle doluyordu. Şükran Teyze de bu şikâyetçilerden biriydi. Çalık, sabah erkenden, namazını kılar kılmaz, elinde bir simitle makamına gelir.

Çalık erken gelir ama, Şükran Teyze ondan daha erken davranıp, sabahın köründe belediyenin girişinde yerini alır, başkanı beklerdi.

Ve başkan gelir gelmez, ikisinin arasında her sabah tekrarlanan monoloğ yeniden başlar. Çalık belediyenin merdivenlerinde elinde simitle bir heykel gibi dikilir, Şükran Teyze de aşağıda, eşarbı kaymış, mantosu yerlerde sürünür hâlde, elinde bir demet kâğıtla karşısında yerini alır ve el göğüste bekleşen daire müdürlerinin, yoldan geçen halkın arasında atışmaya başlar. Yıl *1967.*

- Hacı emmi, Hacı emmi!

-!!

- Benim saray gibi hayatlı, mayatlı evimi yıktın da!.

-Yav saray gibi dediğin seksen metre yer hanım!!

- Ossun! Enime yatıyor, boyuma kakıyordum.

- Bak sana yüz metrelik yer verdim. Helâsı içinde, suyu içinde, hamamı içinde. /

- Aman git! Hapishane gibi yirde ne işim var benim, ben evimi istiyom!

- Seni eskiden kurtardık, gayri daire moda, daire..! Ne işin var bitin pirenin arasında.

- Voo!.. Dairen batsın. Ben evimi isterim evimiii.

- Kanun böyle Şükran Hanım. İstimlak ettik, yerine de sana saray gibi daire verdik.

- Le mi! Ne işim var şehrin dışında benim, oraya gideyim de kurt mu yesin beni!

- Peki Şükran Hanım, madem beğenmiyon, sana arsa vereyim, git üstüne evini hayatlı mayatlı yap!

- Voo... Ni'nen yapacamıssım ben!

Ve her sabah olduğu gibi yine son sözü Çalık söyler. Ve her sabah tekrarlanan monoloğ Çalığın sözleriyle biter;

- Valla ben ne edeyim anam, Ahmet Efendi seni almıyor, Memet Efendiye de sen varmıyon!!"[4]

Bu ve buna benzer konuşmaları, Emir Kalkan'ın eserlerinde kendiliğinden bir akış içerisinde görür dururunuz. Kayseri ağzının ve nükteden haberdâr, hayâta biraz da latîf cephesinden bakan insanımızın makaraya saran dünyâ görüşü, üslûba, konuşmalara da yansır. Kayseri'yi ve Kayserilileri az veyâ çok şuradan buradan bir parça tanımak istiyorsanız, Emir Bey'in kitapları iyi birer rehber olacaktır şüphesiz. Tabiî ki bir film veyâ dizi filmin hazır malzemesini de yukarıya aldığımız kısacık metinde gördüğümüzü ifâde etmeliyiz ayrıca.

Emir Bey hikâyelerinin dikkat çeken ve anlatıma derinlik katan malzemelerinden biri, şüphe yok ki hikâyesini verdiği insanlardır. Çoğu bugün bile şehrin veyâ etrâfında bulunan yerleşim yerlerinin mahalle, sokak ve çeşitli mekânlarında karşımıza çıkacak olan sıradan ve fakat yaygın ve güçlü bir karaktere sâhip insanları, aslında her birimize âşinâ gelebilecek hikâyeleriyle temeyyüz ederler. Bu hikâyelerin mühim bir kısmı, tahmin edeceğiniz üzere hüzün doludur, yürek parçalayıcı olanları dahi vardır. Kayseri zekâsı veyâ kurnazlığının saflıkla bulaşmış hâlini anlatan şu hikâyeyi alalım, hüzünlü olanlarından birini de yazının sonuna saklayalım müsâadelerinizle:

"Köylünün biri pazara satmak üzere bir inek getirmiş. Çağırıp, çabalıyor ya, bakan bile yok. Pinekleyip duruyor. Pazar cambazlarından biri yanaşır yanına;

- Hayrola hacı, niye bekliyon?

- Sorma, der köylü. İneği satmaya getirdik ya, müşteri olan yok.

- Sen bana beş lira ver, hemen satayım, der cambaz.

Köylünün canına minnet.

- Olur, der. Sen tek ineği sat da, beş de ben vereyim, on da.

Cambaz ineği yedeğine alıp, şöyle bir kenara çekilir. Başlar bağırmaya;

- Bu pazara böyle inek gelmez bir daha. Anası has İngiliz, babası Hollandalı. Bir batında üç buzağı doğurur. Her sağmada otuz kilo süt verir. Allah daraltmasın, daraldık satıyok, elini çabuk tutan alır!

Cambaz öyle övüyor ki ineği, millet koşup, başına toplanır, müşteri çoğalır, pazarlıklar başlar, inek satıldı satılacak, derken köylüde bir heyecan, cambaza yaklaşır;

- Lan aman oğlum, der. İnek essahtan övdüğün gibiyse satmayak!"[5]

Hoşça Kal Şehir'de en etkileyici bölümlerden biri, Kayseri Kasap Alayı'dır. Bu kısımla ilgili, daha önce yayımladığımız bir Emir Kalkan yazısında epeyce mâlumât verdiğimiz için, okuyucularımızın iznini talep ediyor ve ardından gelen "Üstüme Yazılı", "Kendi Gelen", "Döne Bibi", "Zor Seçim" başlığı altındaki güçlü hikâyelerin de aynı minvâlde olduğunu ifâde etmekle yetiniyoruz.

Emir Kalkan hikâyelerinin çokça işlenen konularından biri, daha önce de defalarca ifâde ettiğimiz üzere, ermeni mezâlimidir. Bu konuyu merak eden, hakkında inceleme yapmak isteyen kişiler, şüphe yok ki Emir Bey hikâyelerinde, yaşanmış onlarca acıyı iliklerine kadar hissedecekleri gibi ilmî açıdan da kaynaklık teşkil edecek seviyede mâlumâta ulaşabileceklerdir. Kezâ, Süleyman Sağlam Bey'in romanlarında da, Kayseri târihinin unutulmaz acılarından olan ermeni mezâlimi, pek çok cephesi ile karşımıza çıkmaktadır.

Kadınlar, Emir Kalkan hikâyelerinin baş kahramanları makâmındadır. Bilhassa mezâlim hikâyelerinde, I. Cihan Harbi'nin acımasız mâcerâsında, kadınlarımız Anadolu'nun bağrını temsil edercesine meşakkat yüklüdür, güçlüdür; üzerine düşeni fazlası ve lâyıkıyla edâ eden destan kahramanlarıdır. Burada ayrı ayrı zikretme gereği duymadığımız kadın isimleri, Emir Bey hikâyelerinde bölüm başlıklarına da konu olabilir veyâ çeşitli başlıklar içerisinde çeşitli yönleri ile karşımıza çıkar. Cümlesine rahmet olsun; cefâkâr anneannelerimiz, babaannelerimiz, cennet ehli nasıl olur sorusunun cevâbını bizlere bu dünyâdaki yaşayışları, hayat tarzları ile gösterdikleri için Allah'ın rahmeti her zaman üzerlerinde olsun.

Evhadüddîn-i Kirmânî ve Yaman Dede ile ilgili bölümler, Emir Kalkan'ın târihî şahsiyetler üzerindeki dikkatine de bir örnek teşkil eder. Hissettiğimiz kadarıyla, anlatımdaki usûl, bu bölümlerin ileride genişletilebilecek tarzda veyâ muhtemel bir geniş hikâyenin biraz aceleye getirilmiş muhtasarı, özeti şeklinde olduğudur; belki de bir küçük deneme...

Emir Kalkan hikâyelerinde karşımıza çıkan tiplerden bir kısmının ortak özelliği, Kayseri ağzını hafiften dokundurarak, biraz argo, biraz küfürlü ve tabiî ki hayat tecrübeleriyle dolu bir insanın ağzından çıkabilecek hikmetli cümlelerle de yüklü hoş bir lisâna sâhip olmalarıdır. Hoşça Kal Şehir'de bu tipin en güzel örneklerinden biri Godoş Ali olsa gerek. İlgilenenler, eserin 115-124. sayfalarına teveccüh edebilir...

Yazı uzadı da uzadı. Sayfalar dolusu bilgiyi daha eklemek tabiî ki mümkün. Birkaç sayfa önce, Emir Kalkan hikâyelerinde hüzünden bahsetmiş ve birini sona sakladığımızı söylemiştik. İtirâf etmek gerekirse 133-138. sayfalardaki "Sebo" başlıklı bölümü kısaca özetleyip sona doğru olan yaklaşık bir sayfalık kısmı da alıntı yoluyla paylaşmak niyetinde idik. Fakat, okuyucuyu eserin kendisi ile baş başa bırakmak düşüncesi ve bu Sebo'nun muhtemel ki bir başka cephesini meraklısının Kanatsız Kuşlar Şehri'nde "Güney Müftileri" (165-177. s.) başlığı altında bulacağını belirterek onunla mukâyese etmesini beklemek hissiyâtı, galebe çaldı. Okumak, esâsen meraktan ibârettir ata sözünü buraya kaydedelim de belki hatırlayan bulunur, belki Kayseri usûlü "Bu niymiş, nirdeymiş?" suâlini tevcîh edecek bulunur zannıyla yazımızı hitâma erdirelim.

Emir Bey merhûmun kerâmetli bir ifâde ile "Hoşça Kal" dediği şehir, bu gün trafiği, hava kirliliği, oradan oraya koşuşturup duran, hava kararır kararmaz saâdet-hânelerine avdet eyleme telâşesindeki insanların şehridir; diğer şehirlerden pek de farkı kalmamış, tek tip mimârî ve binâlarıyla alelâde bir şehir... İnsanı, "Durun kalabalıklar! Bu cadde çıkmaz sokak!" nidâsını bile duyamayacak kadar meşgûl, mağmûm, yorgun ve unutkan... Rahmet olsun Emir Bey'e, Süleyman Bey'e, şehri ve insanını kendine dert edinen güzel kalpli insanlara, geçenlere, göçenlere...■

[4] Hoşça Kal Şehir, 24-25. s.

[5] Hoşça Kal Şehir, 40. s.

En değerli miras: Onur

Mehmet Cahit Gözüakça

Kayseri tarih öncesinden bu yana Anadolu'nun gözbebeği, en kadim kentlerinden biri olmuştur. Onu farklı kılan sadece konumu, doğası ya da görkemiyle dimdik duran Erciyes'i değil, bunlardan daha fazlası olan insanıdır. Kayseri halkı tarihin her döneminde çalışkanlığı ve üretkenliğiyle farkını ortaya koyduğu gibi yeri geldiğinde her türlü yiğitliği sergilemekten kaçınmayan bir karaktere sahip olmuştur.

Anadolu'nun bu halis topraklarını ve vatanımızı savunmak adına nice kanların döküldüğü, nice şehitlerin verildiği İstiklal Savaşı sırasında, her ne kadar şehri işgal görmemiş olsa da Kayseri halkı vatan müdafaasında üzerine düşen vazifeyi yerine getirmek için gerekli olan cesaret ve fedakârlığı göstermekten geri durmamıştır.

Bu hikâye İstiklal Savaşı sırasında bu topraklar üzerinde yazılan binlerce kahramanlık hikâyesinden sadece biridir. Bu hikâye büyük dedem Gülük İmamzade Bekir Efendi'nin (Akgül) hikâyesidir.

*

Birinci Dünya Savaşı sona ermiş ve Osmanlı İmparatorluğu yapılan Mondros Mütarekesi ile resmen yenik ilan edilmişti. Diğer bir ifade ile Avrupa'nın gözünde "hasta adam" ilan edilen Osmanlı İmparatorluğu artık ölü adamdı. Henüz savaşın sürdüğü yıllarda İngilizler ve Fransızlar arasında Osmanlı'nın Orta Doğu topraklarını paylaşmaya yönelik olarak gizlice imzalanan Sykes-Picot Anlaşmasını yürürlüğe sokmanın vakti gelmişti. Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları adeta İtilaf Devletleri'nin

iştahını kabartan bir pasta gibiydi ve tüm devletler bu pastadan bir pay kapma çabası içindeydiler. Anlaşmanın imzalanmasının üzerinden daha iki hafta geçmişti ki önce Çanakkale ve İstanbul boğazları ve bundan yaklaşık iki ay sonra anlaşmanın "Toros Tünelleri İtilaf Devletlerince işgal edilecektir" maddesi gereğince Hatay, Adana, İskenderun, Tarsus, Kilis ve Antep Fransız birliklerince işgal edilmişti. Benzer şekilde Suriye'nin Lübnan'a kadar olan Doğu Akdeniz'e bakan kıyı şeridi de Fransızların işgali altına girmiş oluyordu.

Adeta Osmanlı'nın ölüm fermanı olan bu anlaşma sadece Osmanlı topraklarının paylaşılması hükümlerini içermiyor, aynı zamanda ordunun da tasfiyesini öngörüyordu. Buna göre Osmanlı'nın tüm gemileri limanlara çekiliyor, savaştan geriye kalan birkaç uçağına el konuyordu. Tüm silahlarla birlikte ordusu da tasfiye ediliyordu. Birinci Dünya Savaşı'nın başında neredeyse üç milyona yakın bir orduya sahip olan Osmanlı İmparatorluğu'nun artık elinde otuz-otuz beş bin kişi civarında bir savaş gücü kalmıştı.

Öte yandan büyük başarılara alışmış bir millet için böylesine onur kırıcı bir anlaşmanın getirdiği sonuçlar Anadolu'da başlayan direnişin fitilini ateşleyen kıvılcım olmuştu. Yapılacak savaşa hazırlık için 450.000 kişilik bir orduya ve daha önemlisi bir o kadar tüfek ve ağır silaha ihtiyaç vardı. Oysa Mondros sonrası ordunun çoğu yerde tüfekleri, süngüleri toplanmış, nakli mümkün olmayan top gibi ağır silahlarınsa kamaları sökülerek işlemez hâle getirilmişti. Yapılacak savaş için silah temini şarttı. Her ne kadar Rusya'dan bir miktar silah temin edilmiş olsa da bu miktar ihtiyacın çok gerisindeydi. Eskişehir ve Ankara'da neredeyse atölye düzeyinde iki fabrika kurulmuştu. Bu fabrikalarda eski demiryolu rayları ve vagonları eritilerek süngü, kılıç, top kaması, mermi, havan mermisi imal edilmeye çalışılıyordu. Silah kaynağı olarak tüm münferit silahlar toplanıyor, ayrıca İtilaf ordularının ellerindeki silahlar da çalma ya da baskın yapmak suretiyle ele geçirilmeye çalışılıyordu. Önemli bir sorun da elde edilen bu silahların Anadolu'nun güvenli yerlerine taşınmasıydı.

Özetle vatanı elden gitmiş, ekonomisi çökmüş, morali bitmiş bir milletin elinde kalan tek şey umudu ve inancıydı.

Gülük İmamzade Bekir Efendi Kayseri'de yaşayan bir tüccardı. O zamanlar kişiler ya lakaplarıyla ya da babalarının adıyla anıldığından kendisi de Kayseri Gülük Camii'nin imamı olan babasının namıyla anılırdı. Yaklaşık yedi-sekiz katırdan oluşan kervanıyla ticaret yapardı. Ama ülkenin savaş içinde kıvrandığı o dönemde kimsenin sadece kendisi için çalışma lüksü yoktu. Herkes gibi o da vatan için üzerine düşeni yapmaya çalışıyordu. İşgal altındaki yerlere giderek kendisine söylenen yerlerden emanetleri alıp Kayseri'ye getiriyordu. Burada toplanan silahlarsa gün geldiğinde cepheye gönderilmek üzere saklanıyordu.

Rumi 1336 senesinin (miladi 1920) sıcak bir yaz günüydü. Bekir Efendi arkadaşı Peşkircilerin Rıza Efendi ile Adana'dan Kayseri'ye dönüyordu. Kervanlarında sekiz katır ile ağır ağır yol alıyorlardı. Yükleri pamuk balyaları ve on teneke kadar tahindi. Adana'dan yola çıkalı beri dört gün olmuştu. Üç kez Fransız kontrol noktalarından adeta didik didik aranarak geçmişlerdi. Geceyi Pozantı'da bir köyde geçirmişlerdi. Aslında o köy tesadüfen uğradıkları bir yer değil, görev gereğiydi. Sabah namazından hemen sonra, ayrılmadan önce emanetleri almışlar ve pamuk balyalarının arasına zulalamışlardı. Emanet iki Alman Mauseri ile altı Fransız tüfeğiydi. Artık yük pahada daha ağır ve ana yoldan gidilemeyecek kadar riskliydi. Bir süre sonra anayoldan çıkarak patika yollara saptılar. Dar, taşlık ve sarp patika yollarda kervanla ilerlemek hiç kolay olmuyordu ama en azından kontrol noktaları geçilene kadar böyle idare etmeleri gerekiyordu. Vakit öğlene yaklaşmış, hem kendileri hem de katırlar yorulmuştu. Bekir Efendi önlerindeki yokuşu da tırmandıktan sonra mola vermenin iyi olacağını düşünerek Rıza Efendi'ye niyetini söyledi:

— Şu bayırdan sonra biraz dinlenelim Rıza. Katırlar çok yoruldu, hayvanlar biraz dinlensin, biz de iki sokum ekmek yiyelim. Öğleni kıldıktan sonra tekrar yola düşeriz. Sen de biraz soluklan.

Rıza Efendi otuzlu yaşlarında olmasına rağmen çocukluğundan beri süregelen adı konmamış bir kalp rahatsızlığı vardı. Zaman zaman kalbi tekler, nefesi daralırdı.

— İyi söyledin Bekir Efendi, azıcık dinlensek iyi olur.

Cümlesini henüz tamamlamıştı ki tüfek sesiyle irkildiler. Ardından bir ikincisi daha patladı. Tüfek muhtemelen gerideki Fransız karakolundan atılmıştı. Bekir Efendi:

— Rıza tez ol, gâvur bizi fark etti. Bir an evvel şu yokuşu tırmanalım!

Hayvanları dehlemeye, çekiştirmeye başladılar. Ama biraz öncekilerden çok daha güçlü bir patlama sesini duymalarıyla birlikte, yaklaşık otuz metre öteye bir top mermisinin düşmesi bir oldu. Kendilerini bir anda yerde buldular. Katırlar da ürkmüştü, her biri bir yana dağılmıştı. Toz-duman içinde göz göze geldiler. Her ikisinin de gözlerinde derin bir korku vardı. Bekir Efendi, yolun sonuna geldik, diye düşündü. Aklına hamile karısı geldi mi bilinmez ama ölümü hissetmişti. Bir süre öylece kımıldamadan kalakaldılar. Başlarını kaldırdıklarında anayoldan kendilerine doğru altı Fransız süvarisinin geldiğini gördüler. Bekir Efendi:

— Rıza, birazdan burada olurlar. Akıbetimiz bilinmez ama pek hayırlı görünmüyor. Sır vermek yok Rıza, konuşmayacağız. Bu işin sonunda şehadet şerbetini içmek de var. Benden yana varsa hakkım helal olsun, sen de hakkını helal et, dedi.

Ama Rıza Efendi bu sözlere hiç cevap vermedi; öylece tir tir titriyordu. Kesik kesik aldığı nefes ortamdaki kasveti daha da koyulaştırıyordu.

Çok geçmeden süvariler yanlarına ulaştılar. İçlerinden birisi rütbeliydi, diğerleri tüfeklerini Bekir ve Rıza Efendi'nin üzerine doğrulttular. Önce Fransızca bir şeyler söylediler. Fakat anlaşılmadıklarını fark edince içlerinden biri kırık bir Türkçe ile "silahları verin" dedi. Belli ki birileri ihbar etmişti. Ne yazık ki ülkede sadece vatanseverler değil aynı zamanda hainler de vardı. Bekir Efendi çaresiz, balyaların içindeki tüfekleri tek tek çıkardı. Rıza Efendi'yse hiç kımıldamıyor, öylece duruyordu. Aynı asker:

— Bunları nerden aldınız, diye sordu.

Bekir Efendi bakışlarını kaçırdı ama cevap vermedi. Asker aynı soruyu yeniden ama bu sefer bağırarak sordu:

— Silahları nerden aldınız?

Tam o sırada Rıza Efendi bir çuval gibi yere yığıldı. Yüzü mosmor olmuştu ve nefesi boğazlanan hayvanlar gibi hırlıyordu. Bekir Efendi ona doğru hamle yapmak istemişti ki kafasına aldığı dipçik darbesiyle kendini yerde buldu. Başının yarıldığını şakağından süzülüp gözüne dolan kandan anladı. Aynı soru bir daha soruldu:

— Silahları nerden aldınız?

Bekir Efendi'nin ağzından ilk kez bir kelime çıktı:

— Bilmiyorum.

Aynı soru yediği tekmelerle birlikte defalarca tekrar tekrar soruldu. Ama o kararlıydı, ser verecekti, sır vermeyecekti. Biliyordu ki bunu söylese o köyü ortadan kaldırırlardı.

Nihayet ellerini urganla bir katıra bağladılar. O esnada fark etti ki Rıza

▲ *Orta Üstte: Gülük Camii'nin İmamı Şaban Efendi; Orta Orta: Gülük İmamızade Bekir Efendi (Akgül)*
▲ *Orta Alt: Bekir Efendi'nin oğlu, Gülük İmam Torunu Mehmet Akgül (yazarın dedesi)*
▲ *Sağ ve Solda: Bekir Efendi'nin esir düşmeden bir süre önce ve sonra çekilmiş fotoğrafları.*

Efendi yerde öylece yatıyordu ve artık hırlamıyordu; son nefesini vermişti. Rıza Efendi'nin hasta kalbi bu dehşete daha fazla dayanamamıştı.

İki asker Rıza Efendi'nin cesedini katırlardan birinin sırtına yüklemeye çalışırken Fransız subayın sert emri ile naaşı bir çuval gibi yere bıraktılar. Daha sonra onu ayaklarından bir başka katıra bağladılar. Önde Fransız süvarilerin yürüttüğü kervanın yükü şimdi daha da ağırlaşmıştı. En arkada ellerinden bağlı vaziyette düşe kalka yürümeye çalışan Bekir Efendi'nin yanında katırlar Rıza Efendi'nin cesedini sürüklüyorlardı. Yaklaşık iki kilometrelik yol bitip eski bir konaktan bozma karakola geldiklerinde Rıza Efendi'nin cesedi adeta paramparça olmuştu. Bekir Efendi'yi katırdan ayırıp binanın içine taşırken cesedi öylece bahçede bıraktılar.

Bekir Efendi'yi küçük bir pencerenin aydınlattığı, taş zeminli bir odaya aldılar. Odaya girmeleri ile yere yuvarlamaları bir oldu. Fransız subayla birlikte üç asker vardı odada. Kırık Türkçeyle konuşan asker bağırdı:

— Son kez soruyorum Türk. Silahları nerden aldınız?

Bekir Efendi cevap vermedi, öylece baktı. Fransız askerin onu aşağılamak için kullandığı Türk kelimesi ona cesaret vermişti. Biliyordu ki buradan sağ çıkamayacaktı ve kararlıydı, konuşmayacaktı. O konuşmadıkça askerler adeta öfkeden kudurmuşçasına tekmeliyorlardı. Nihayetinde falakaya yatırdılar ve kalınca bir sopayla ayaklarına acımasızca vurmaya başladılar. Dayanılır gibi değildi, avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Fransız subay da o konuşmadıkça askerlere daha hızlı vurmalarını emrediyordu. Artık ayak tabanlarında patlayan sopaların acısını duymaz olmuştu. Bağırmaktan bitap düştüğü için sadece inliyordu. Fransız asker aynı soruyu tekrar tekrar soruyordu:

— Silahları nerden aldınız, silahları nerden aldınız? Konuş, silahları nerden aldınız, konuş Türk!

Şuuru bulanmaya başlamıştı ve yaşadıklarının gerçek mi yoksa kâbus mu olduğunu anlayamaz bir hâle gelmişti. Çektiği acı bir tarafa, nerede olduğunu, bu adamlar tarafından neden dövüldüğünü bile algılamıyordu artık. Askerlerden biri kolunu tuttu, Fransız subay çizmesiyle elini yere yapıştırdı. Diğer bir askerse elindeki büyük mıhı Bekir Efendi'nin orta parmağının tırnağı üzerine çakmaya başlamıştı. Bu onun şuurunu kaybetmeden önce hayal meyal hatırladığı son sahne ve son acı olmuştu.

O vaziyette ne kadar kaldı bilinmez ama gözlerini açtığında her yer zifiri karanlıktı. Islak ve soğuk bir zeminde öylece yatıyordu. Bu arada yakındaki Türk köyüne haber salınmış, köyden gelenlere gömmeleri için Rıza Efendi'nin cesedini vermişlerdi. Anlaşılan, onun sürüklenerek parçalanan cesedinden Türk ahalisinin ibret almasını istiyorlardı.

Gün ağarmasıyla birlikte pencereden süzülen ışık içeriyi aydınlatmaya başladığında Bekir Efendi yerinden doğrulmak istedi. Ama hiçbir yerini kımıldatamıyordu. Vücudu kaskatı olmuştu. Canı yanıyordu ama neresi acıyordu, tam olarak şurası diyemezdi, çünkü ağrı duymadığı bir yeri yoktu. Güçlükle kolunu kaldırıp eline baktığında orta parmakları tanınmaz hâlde, tırnak kısmından dağılmıştı. Şimdi olanları anımsamaya başlamıştı. Bayılmadan önce gözünde resimlenen son sahneyi hatırlamıştı.

Birkaç saat öylece kaldı. Gün iyice aydınlanmıştı. Önce ayak seslerini duydu, ardından bulunduğu odanın kapısı açıldı. Gelen Türkçe konuşan askerdi.

— Allah'ın cezası, bizi çok uğraştırdın. Fakat cezan bitmedi. Seni Adana'ya göndereceğiz. Orada yargılanacaksın.

Bekir Efendi askerin ne söylediğini anlamaya çalışsa da anlamıyordu, zaten bunun bir önemi de yoktu. Yarı baygın yarı uyanık vaziyette bir gün daha geçirdi öylece aç ve susuz.

Bir sonraki gün onu yürüyemez vaziyette bir eşeğin sırtına yüklediler ve iki asker refakatinde Pozantı'daki tren istasyonuna kadar götürdüler. İkindi vakti gelen trenin vagonlarından birine yüklediler. Tren yola koyulduktan yaklaşık beş saat sonra Adana'ya ulaştığında vakit gece yarısına yaklaşıyordu.

Vardıkları bina esirlerin tutulduğu nezarethane gibi bir yerdi. Bekir Efendi'yi yine yarı yürür yarı sürükler vaziyette bir odaya taşıdılar. Odada yerde sadece bir şilte vardı. Kendini zorlukla o şiltenin üzerine attı. Gece bir çırpıda geçiverdi. Sabah uyandığında buradaki askerler bir parça ekmekle ne olduğunu tam anlamadığı, çorba benzeri sulu, ılık, tatsız, tuzsuz bir yiyecek verdiler. İki gündür boğazından bir lokma geçmemişti, bu yuttuğu ilk lokmalardı.

Nezarethanede iki gün geçirdikten sonra, bir sabah alıp birkaç bina öteye götürdüler. Getirildiği odada yine iki Fransız subayı ile birlikte iki asker ve bir Türk vardı. Türk, tercüman olarak orada bulunuyordu. Fransız subaylardan biri bir şeyler söyledikten sonra Türk tercümandan söylediklerini tercüme etmesini işaret etti:

— Şu an Yüce Fransız Mahkemesi önündesin. Silah kaçırırken yakalanmışsın. Bu suçtur ve cezası idamdır. Ama silahları nereden ve kimden aldığını söylersen az bir ceza ile kurtulabilirsin.

Bekir Efendi daha önce sorguda söylediklerini tekrarladı:

— Bilmiyorum.

Fransız subay tercüman aracılığıyla bu ifadesinde emin olup olmadığını sordu. Bekir Efendi emindi ve sırrını vermemeye yeminliydi.

— Eminim, bilmiyorum, dedi.

İki subay kendi aralarında mırıldandıktan sonra tercüman verilen kararı Bekir Efendi'nin yüzüne okudu:

— Şaban oğlu Bekir, silah kaçırmak suretiyle Osmanlı ve Fransız Hükümetleri arasında yapılan anlaşmalara muhalefet etmekten suçlu bulundun ve idam edileceksin! İnfazın gerçekleştirilene kadar Tartus Kalesi'nde tutuklu kalacaksın.

Belki bir insanın yüzüne ölüm fermanı okunsa sendeleyip düşebilirdi. Ama o bu kararı metanetle karşıladı. Dudaklarından mırıldanır şekilde şu söz duyuldu:

— Vatan sağ olsun.

Tercüman sözlerini sürdürdü:

— Burada bir hafta daha kalacaksın, daha sonra Tartus'a gönderileceksin. Bu süre zarfında itirafçı olursan yeniden yargılanmayı talep edebilirsin.

— Lüzum etmez, dedi.

Daha sonra iki asker koluna girip geldikleri nezarethaneye götürdüler.

Orada geçen süre boyunca bu itiraf meselesini aklına dahi getirmedi. Bu vatan uğruna nice canlar feda edilmişti, kendi canının ne kıymeti olabilirdi ki? Ölümü çoktan göze almıştı, ölüme razı olurdu da ardında "hain" damgasını miras bırakamazdı.

Nezarethanede geçen son gününde yeniden yargılanmak isteyip istemediğini sordular.

— Kaderimizde ne varsa ona razıyız, diyerek geri çevirdi.

Ertesi sabah ayaklarına pranga vurularak beraberindeki üç mahkûmla birlikte trenle İskenderun Limanı'na getirildiler. Limanda bekleyen Fransız zırhlısına bindirildiler. O artık son yolculuğuna hazırdı.

Bu arada Kayseri'ye Bekir ve Rıza Efendi'nin şehit düştükleri haberi ulaşmıştı. Bekir Efendi'nin evinde acı bir vaveyla duyulmuş, hamile eşi Hasibe Hanım haberi alır almaz oracıkta yığılıp kalmıştı. Gelen haber oydu ki Fransızlar Bekir Efendi'nin derisini yüzerek öldürmüşlerdi.

Zırhlının alt katında karanlık ve rutubetli bir bölmeye alındılar. Orada kendinden başka çoğunluğu Türklerin yanında Arapların da olduğu on beş civarında mahkûm vardı. Onlar da değişik suçlardan dolayı Anadolu'nun farklı bölgelerinden getirilmişlerdi. Her biri ayrı suçlarla toplanmış olsa da hepsinin gideceği son durak aynıydı: Tartus Kalesi.

Tartus şehri Suriye'nin Fransız işgali altındaki Akdeniz'e kıyı şehriydi. Şehrin

eski kalesi Fransız karşıtı savaş esirlerinin toplandığı kampa dönüştürülmüştü.

Yaklaşık bir gün süren yolculuktan sonra Suriye'ye ulaştılar. Tartus Kalesi şehre hâkim bir tepede, azametli bir yapıydı. Bekir Efendi kaleyi ilk gördüğünde irkildi: "Demek ki son nefesi burada vermek nasip olacakmış" diye geçirdi içinden. Kale kapısından geçerken "Yalan dünya geride kaldı, arafına hoş geldin İmamzade Bekir" dedi kendi kendine. Daha sonra da "Bundan ötesinde bize cenneti nasip eyle ya Rabbi! Bizi bir anlık gaflete düşürüp imanımızdan ve doğru yolumuzdan ayırma" diye dua etti.

Kale içi garnizon gibiydi. Garnizonda Fransız askerlerle birlikte bir zamanlar Osmanlı ordusunda görev yapan, Osmanlı'nın buradan çekilmesinden sonra kendi hülyalarının peşinde Suriyeli Arap askerler vardı. Osmanlı sonrası boşlukta diğer Araplar gibi Suriye Arapları da kendi devletlerini kurma sevdasıyla İngilizlerle birlik olmuşlar, ancak İngiltere ve Fransa arasındaki anlaşma neticesinde İngilizler çekilince Suriye Fransızların hâkimiyeti altına girmişti. Bu durum kendilerine devlet sözü verilen Suriyeli Arapları memnun etmemişti. Zira Fransızların amacı Suriye'yi sömürgesi yapmaktı.

Aslında son on gündür değişen sadece mekânlardı. İster Pozantı ister Adana, isterse Tartus olsun zindan her yerde zindandı. Fakat burayı farklı kılan bu mekânın yüklendiği misyon ve ağır depresyondu. O ölümü göze almıştı, ölüme hazırdı ama ölümün ne zaman geleceğini bilmemek onu ziyadesiyle tedirgin ediyordu. Adeta kırda her an kurda-kuşa yem olacak tavşanın ürkekliği içindeydi. Her gece "Acaba bu gece mi?" korkusuyla yatıyor, zar zor uyuyarak geçen gecenin sabahında ise "Yoksa bugün mü?" diye güne başlıyordu. Bu korkularla yaklaşık üç ay geçmişti. Bu zaman zarfında beş kişinin idamına tanıklık etmişti. Ama mahkûmlar idamdan ziyade kötü koşullar ve hastalıklar nedeniyle ölüyorlardı. Özellikle sıtma o bölgede salgın hâlindeydi. Sıtma tedavisinde Kinin'in bilindiği ancak rutin olarak kullanılamayacak kadar pahalı olduğu o dönemde mahkûmlar için bu tedavi çok lüks olurdu. Kısacası ölmeleri daha ekonomik bir tedavi şekliydi.

Mahkûmlar her sabah içtimaya çıkarılarak sayım yapılıyordu. Yine böyle bir sabah içtimaında Bekir Efendi'nin gözüne bir Suriyeli asker takıldı. Bu asker Çanakkale'de aynı bölükten arkadaşı Halil Çavuş değil miydi? Önce emin olamadı ama daha sonra sol kulağının arkasındaki geniş şarapnel izinden tanıdı, evet, bu oydu. Halil Çavuş o zamanlar Osmanlı Ordusu'nda görevliydi ve Türklerle birlikte savaşıyordu. Bekir Efendi'yle aralarında bir can borçlanması olmasa da nihayetinde aynı siperde, aynı düşmana karşı omuz omuza mücadele vermişlerdi. Hatta kulağındaki şarapnel izi yine birlikte savaştıkları zamandan kalmaydı.

İçtima sonunda biraz ürkek adımlarla yanına yanaşıp öylece karşısında durdu. Halil Çavuş Bekir Efendi'yi tanıyamamıştı ve bu adamın gelip karşısında dikilmesinden tedirgin olmuştu.

— Ne istiyorsun be adam, diye diklendi.

Bekir Efendi:

— Halil Çavuş'um, beni tanımadın mı? Ben Bekir, Kayserili Bekir, Çanakkale'den.

Halil Çavuş o an şaşkınlıkla uyandı.

— Bekir sen ha! Ne işin var burada?

Sonra dikkat çekmemek için kolundan tutup bir sütunun arkasına çekti. Olanları dinledikten sonra kısaca kendi hikâyesini anlattı: Osmanlı ordusundan kaçışını, Suriye'ye gelişini vs. Burada Fransızlarla birlikte kalenin asayişini sağlıyorlardı ama Fransızların asıl niyetlerini bildiklerinden onları zerre kadar sevmiyorlardı. Bekir Efendi gelişinin üzerinden üç ay geçmiş olmasına rağmen neden hâlen idam edilmediğini sordu. Halil Çavuş:

— Buradaki her esir daha sonra mübadele edilebileceği hesabıyla tutulur. Eğer çok ağır bir suç değilse idam geciktirilir, dedi.

O günden sonra Halil Çavuş'la zaman zaman karşılaştılar. Halil Çavuş fırsat buldukça ona yiyecek temin ediyordu. Bu sahiplenme Bekir Efendi'nin moralini yükseltmişti.

Bekir Efendi, Tartus Kalesi'nde yedi, belki de sekiz ayı geride bırakmıştı. Aslında geçen günlerin hesabını tutmuyordu. Zaten sonu olmayan bir hesabın içine girmenin kendine faydası da yoktu.

Yine bir içtima sonrası Halil Çavuş Bekir Efendi'yi bakışlarıyla çağırdı. Bir kuytuya çekildiler.

— Bekir beni iyi dinle, dedi. Yarın sabah hazırlıklı ol, kalede bir çatışma olacak. Mahkûmların kapısını açıp isyan başlatacağız. Doğu kapısına git, o kapıda muhafız olmayacak. Atımı oraya bırakacağım. Doğruca Beyrut Limanı'na git. Orada İskenderunlu İbrahim Kaptan'ı bul ve seni benim gönderdiğimi söyle. Bekir Efendi anladığını tasdik edercesine başını salladı.

— Halil Çavuş'um hakkını ödeyemem, hakkını helal et, deyip helallik istedi.

O gece gözünü kırpmadan sabahın olmasını bekledi. Nihayetinde gün ışımasına yakın, önce birkaç el silah atışı duyuldu, ardından koşuşturmalar başladı ve Suriyeli bir asker koğuşların kapılarını açtı. Bekir Efendi "Hadi Bismillah!" diyerek dışarı çıktı. Halil Çavuş'un söylediği talimat doğrultusunda hareket edip Doğu kapısına giderek kaleyi terk etti. İçeri girerken buradan sağ çıkacağını düşünmemişti ama kader ona yaşama hakkını yeniden vermişti.

Yaklaşık dört-beş saat at sırtında gittikten sonra Beyrut Limanı'na ulaştı. Limanda Halil Çavuş'un bahsettiği İskenderunlu İbrahim Kaptan'ı bulup durumu anlattı. Halil Çavuş'un İbrahim Kaptan üzerinde bir hatırının veya nüfuzunun olduğu muhakkaktı.

— Elbette Bekir Efendi seni götürmek boynumuzun borcu. Lakin seni bu şekilde götürmem çok sıkıntılı olur. Gel benimle, diyerek Bekir Efendi'yi teknenin ambarına indirdi.

İbrahim Kaptan teknesiyle büyük fıçılar içinde zeytinyağı taşımaktaydı ve fıçılar bir adamı alacak kadar büyüktü.

— Seni bu fıçılardan birinin içine saklayacağız, dedi.

Ertesi sabah gün ışımadan demir aldılar. Bekir Efendi zuladaki yerini almıştı. Liman çıkışında kontrol noktasında, Fransız askeri tekneye girip üstünkörü bir arama yaptı. Bekir Efendi adeta nefesini tutmuştu. Neyse ki çok uzatmadan tekneye yol verdiler. İki günlük yolculuktan sonra tekne Mersin Limanı'na ulaştı. Burası İskenderun Limanı'na göre daha küçük bir limandı ve orası kadar sıkı değildi. Sorunsuzca kontrol noktasını geçtiler. Bekir Efendi limana yanaştıktan sonra İbrahim Kaptan'la helalleşip yola koyuldu. Artık iç kesimlerde Fransız hâkimiyeti eskisi kadar kalmamıştı. Anadolu'daki direnç ve baskı Fransızları bunaltmıştı.

Nihayetinde yaklaşık on gün yol gittikten sonra memleketine ulaştı. Mahalleye girmesiyle onu ilk tanıyan mahallenin çocukları oldu.

Biri "Bekir Emmi sen yaşıyor musun?" diye sorarken bir diğeri haberi müjdelemek için Bekir Efendi'nin evine doğru koştu. Daha henüz eve varmamıştı ki karşıdan karısı Hasibe Hanım ile anacığının bağrışmalarla koşarak geldiklerini gördü. Bekir Efendi önce anasını, sonra karısını kucakladı. Hepsi bir yumak olmuş, bir yandan ağlıyorlar, öte yandan Allah'a şükürler ediyorlardı. Bekir Efendi karısının karnına baktı,

— Hasibem kurtuldun mu, dedi.

— Allah'a şükür Efendi, kurtuldum. Oğlun Mehmet yetim doğdu ama Rabbim babasını bize bağışladı, diye cevaplarken gözyaşları sel olmuştu Hasibe Hanım'ın.

Haberi duyan koştu, bir anda tüm mahalle ahalisi orada toplanmıştı. Herkes mutluluktan ağlıyor, Bekir Efendi'yi kucaklıyordu.

Dönüşünden iki ay sonra Bekir Efendi'ye bir haber ulaştırıldı: Pozantı'daki Fransız Karakolu basılmış ve oradaki askerler esir alınarak Kayseri'ye getirilmişti. Artık Anadolu'nun birçok yerinde Fransız kuvvetleri çözülmeye başlamıştı.

Bekir Efendi Fransızların tutulduğu karakola gitti. Kendisine işkence eden subayla yüzleşmek istemişti. Fransız subay onu görür görmez tanıdı ve yüzü bir anda adeta kâğıt gibi bembeyaz kesildi. Bekir Efendi iki elinin çotlaşmış orta parmaklarını gösterdi.

— Beni bildin mi Efendi? Bu vatan uğruna biz elimizi değil canımızı koyduk. İki parmağım gitse ne ki?

Fransız subay anlamışçasına bakışlarını kaçırıp korkuyla başını öne eğdi. Bekir Efendi o esnada omzunda bir el hissetti. Dönüp baktığında karakol komutanının, kabzası sedef kakmalı bir revolver tabancayı kendine uzattığını gördü.

— Bu Fransız'ın tabancası, ganimettir. Bu sende kalsın, senin hakkın dedi.

Daha sonraki günlerde Garnizon komutanlığı Bekir Efendi'ye gösterdiği kahramanlıktan dolayı bir çift hilal yaka rozeti taktı. Bekir Efendi o tabancayı bir zaman sakladı. Sonraları silah meraklısı bir tüccar bu değerli silahı satın almak istedi. Her ne kadar gönlü razı gelmese de yoksulluğun getirdiği ihtiyaçtan dolayı tabancayı satmaya mecbur kaldı.

Bekir Efendi yıllar sonra bile gözyaşları içinde bu olayı her anlatışında adeta olanları yeniden yaşadı. Elbette onun öyküsü İstiklal Savaşı zamanında yazılan yüzlerce kahramanlık öykülerinden sadece biriydi. O bu kahraman milletin bir ferdi olmanın, vatan ve millet sevgisini canından üstün tutmanın verdiği onuru ömrü boyunca taşıdı.

... Ve aynı zamanda bu onur, onun torunlarına bıraktığı en değerli miras oldu.■

Arşiv Belgeleri Işığında Pınarbaşı ve Bünyan'ın Kayseri'ye Bağlanması ve Gösterilen Muhalefet

Muhittin Eliaçık
Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Osmanlı döneminde uzun süre Sivas vilayetine bağlı kalan Pınarbaşı ve Bünyan özellikle son dönemlerde asayiş ve idari sebeplerden dolayı daha yakın olan Kayseri'ye bağlanmak istenmiş ama her defasında gösterilen muhalefetten dolayı bundan vazgeçilmiştir. Kayseri'ye 90, Sivas'a 166 km uzaklıkta olan Pınarbaşı, Sultan Abdülaziz'e nispetle *Aziziye*; Bünyan da Sultan II. Abdülhamid'e nispetle *Hamidiye*[1] adı ile anılmış; Bünyan

[1] Bünyan'ın önceki adı Sarımsaklı olup bir köy iken zamanla nüfus artıp 1878'de nahiye, 1895'te padişaha nispetle Bünyan-ı Hamid adıyla ilçe olmuştur. II. Abdülhamid'in hal'iyle Hamid kısmı atılıp Bünyan kalmıştır. İlçe olmadan önce Sivas'ın Aziziye

ayrıca ilçe olmadan önce Aziziye'ye bağlı bulunmuştur. Aziziye'nin Sivas vilayetine bağlı iken daha yakın olması sebebiyle defalarca Kayseri'ye bağlanmak istenmesine rağmen gösterilen muhalefetten dolayı bunun bir türlü gerçekleşmemesi ilginç yönler içermektedir. Bu muhalefetin ilçe olmadan önce Aziziye'ye bağlı olan Bünyan için de gösterilmesi, hatta Bünyan ulema ve eşrafınca Sivas valisine Kayserili erkân ve tüccarı şikâyet eden toplu bir dilekçe sunulması, Sivas valisince Dâhiliye Nezaretine yapılan girişimle de bağlanmadan vazgeçilmesi gösterilen muhalefetin içyüzünü açıklar niteliktedir. Cumhuriyetin ilanından sonra mâlî ve askerî işler, asayiş, kış şartları ve uzaklık gibi sebeplerle Pınarbaşı, Sivas'tan alınıp daha yakın olan Kayseri'ye bağlanmış, adı da civardaki pınardan dolayı *Pınarbaşı* olmuştur. Fakat 1923'te teklif edilip TBMM'de benimsenen bağlanma kararı dahi üç yıl sonra gerçekleşmiştir. Zira 1925'li yıllarda Pınarbaşı hâlâ Sivas'ın ilçesi olarak görünmektedir.

Osmanlı döneminde Pınarbaşı ve Bünyan'ın Kayseri'ye ilhakına karşı bir muhalefet oluşması yanında Sivas vilayetine bağlı kalmada ısrar edilmesi de dikkat çekici olup bunun sebepleri arşiv belgelerinde açıkça görülememektedir. Ama konuyla ilgili değişik tarihlere ait arşiv belgeleri karşılaştırıldığında hem devlet görevlileri hem de Pınarbaşı ve Bünyan halkının ileri sürdükleri gerekçeler muhalefetin içyüzünü açıklar gibidir. Bu ilçelerin Kayseri'ye bağlanmasına karşı çıkılmasının sebebi belgelerde "bildirilen sebepler" diye şifreli olarak geçmişse de 1889 ve 1900 tarihli belgelerde asıl sebep aslında bellidir. Bu tarihlere ait belgelerin ilkinde konuyla ilgili olarak Dâhiliye Nezaretinden Ankara ve Sivas vilayetlerine gönderilen bir telgrafnamede: *Vilayetinize bağlı Aziziye kazasında Çerkes, Afşar, Kürd gibi birtakım şahıslar yaşayıp Kayseri sancağındaki her türlü şekaveti işlediklerinden ve bu kazanın Sivas'a çok uzak Kayseri'ye ise yakın olmasından bahisle bu kazanın Kayseri'ye bağlanması hakkındaki telgrafnâme Şûrâ-yı Devlet'e havale olunmuşsa da bildirilen sebeplerle bu kazanın bağlı olduğu yerin değiştirilmesine gerek duyulmamıştır.*" denilmiş ve *bildirilen sebepler* açıklanmamıştır. Konuyla ilgili diğer yazışmalar incelendiğinde ise bu muhalefette Sivas vilayeti ile Bünyan ve Aziziye ileri gelenlerinin girişiminin etkili olduğu gözlenmektedir. İkinci belge Bünyan-ı Hamid ulema, eşraf ve diğer ileri gelenlerince Sivas valisine yazılan toplu bir dilekçe olup ilhak girişiminin müsebbibi olarak gösterilen Kayseri idareci ve tüccarı tahkir ve tezyif edilerek bu ilhaktan vazgeçilmesi istenmiştir. Öte yandan bu tarihten 20 yıl önceye ait bir başka belgede Kayseri'nin bu kez asayiş ve yol yapımı gibi sebeplerle Ankara'dan alınıp Adana'ya bağlanmak istendiği, buna karşılık Kayseri ileri gelenlerinin Adana'ya bağlanma için ileri sürülen sebeplere katılmayıp ya Ankara'ya bağlı olmaya devam edilmesini ya da Kayseri'nin Pınarbaşı da katılarak müstakil bir mutasarrıflık hâline getirilmesini istedikleri görülmektedir. Hatta Şûrâ-yı Devletçe bu yönde bir karar alındığı hâlde bazı nüfuz sahiplerinin girişimiyle bunun engellendiği görülmektedir. Kısacası Pınarbaşı'nın Kayseri'ye bağlanması uzun ve zorlu bir süreçten geçmiş, bunun gerçekleşmemesi ise büyük ölçüde yerel ileri gelenlerin girişiminden kaynaklanmıştır. Pınarbaşı ve Bünyan'ın Kayseri'ye ilhakına ait değişik tarihli arşiv belgeleri şöyle özetlenebilir:

1-BOA DH.MKT 1665/6

Dâhiliye Nezaretinden Ankara ve Sivas Vilayetlerine:

Vilayetlerinize bağlı Aziziye kazasında Çerkes, Afşar, Kürd gibi birtakım eşhas mütemekkin olup Kayseri sancağındaki her türlü şekavet ashâbı bunlardan olduğundan ve bu kazânın Sivas'a otuz, Kayseri'ye on altı ve köylerinin çoğu Kayseri'ye üç dört saat mesâfede olup askerî işleri de Kayseri'ye ait olduğundan bahisle ahâlînin âsâyiş ve râhatının tam sağlanması için mâlî işleri gelecek 306 senesinden başlamak üzere bu kazâ idârî işlerinin şimdiden Kayseriye'ye bağlanması hakkındaki telgrafnâmeleriniz Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunmuş ve bu konuda Dâhiliye dâiresinden yazılıp Sadâretten buyuruldu ile bir sûreti tevdî' edilen mazbatada bildirilen sebebler bu kazânın bağlı olduğu yerin değiştirilmesini îcâb ettirememiş, emniyet ve âsâyişin muhâfazası için gereken tedbîrler ise Ankara ve Sivas vilâyetlerince alınıp uygulanacağından bu kazânın tahvîl-i irtibâtından vazgeçilerek âsâyiş-i mahallînin güzelce sağlanmasına itinâ gösterilmesinin tarafınıza tebliğiyle Sivas vilâyetine de bilgi verilmesi lüzûmu gösterilmiş olduğundan bu konuda gereğinin yapılmasına gayret gösterilmesi... 12 Safer 1307 / 26 Eylül 1305/1889

2-BOA DH.TMIK.S

2a- *Bu yolda Ankara'dan bir haber vukû' bulup bulmadığı kalemden ve evrâkdan tahkîk olunacakdır. Ankara vilâyetinden bu yolda bir iş'âr olmadığı anlaşılmışdır.*

2b- *Huzûr-ı sâmî-i cenâb-ı vilâyet-penâhîye* (Bünyan'ın Kayseri'ye bağlanmaması için Sivas valisine yazılan toplu dilekçe). *Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir. Cenâb-ı Hayy u Kayyûm ve tenezzehe zâte ani't-teşbîh hazretleri pâdişâhımız pâdişâh-ı tebea-perver efendimiz hazretlerini bâ-tal'atu'ş-şemsi ve'l-kamer taht-ı âlî-baht-ı Osmânîde erîke-pîrâ-yı izz ü iclâl buyursun âmîn. O şehriyâr-ı ma'delet-kirdârın ehass-ı efkâr-ı humâyûnları bi'l-umûm ehâlînin refâh-ı saâdet-i hâllerine ma'tûf olduğını bildiğimiz cihetle kurâmızın Azîziyeden fekk-i irtibâtıyla bir kazâ hâline ircâı husûsında senelerce uğraşılarak sâye-i saâdet-sermâye-i hazret-i vilâyet-penâhîde muvaffak ve hakkımızda bir lutf-ı mahsûs olmak üzere kazâmızla elviye ve kazâ-i mülhakanın başlıca meşraa-i ma'deleti olan mehâmm-ı idâresi zât-ı sâmî-i vilâyet-penâhîleri gibi adâletle muttasıf bir vâlî-i vâlâ-şâna tefvîz ü ihâle edilmiş olan bir vilâyete merbût edilmiş iken vâridâtının masârıfâtına kifâyetsizliğinden bahisle kazâmızın Kayseriye ilhâkı için Kayseri erkânının kurdukları dâm-ı maksad-ı istifâdeye hukûk-ı meşrûasını bir mahkeme-i adâletinde iddiâ edemeyen ehâlî-i bîçâregânımızı hîle ve desâisle müştehir Kayseri ehâlîsinin berây-ı ticâret açdıkları muhtekirhânelere bir sayd u şikâr olacağından başka bir şey denilemez. Vilâyetin adâlet-i müşfikâne ve me'mûrîn-i kazânın kavânîn-i mevzûa dâiresinde îfâ-yı hüsn-i muâmelesinden dolayı kemâl-ender-refâh adâletle yaşamakda ve bu cihetle de mütemmim-i zimmet-i ubûdiyyetimiz olan da'vât-ı hayr-âyât-ı hazret-i zıllullah tekrâr ale't-tekrâr îsâl-i bârgâh-ı cenâb-ı ehadiyyet kılmakda iken beyne'l-ehâlî bâdî-i ye's ü heyecânımız olan şâyiât cümlemizi makâm-ı şefakat-ittisâm-ı âlîye mürâcaata mecbûriyyet hâsıl etmiş olmağla avn u inâyet-i hazret-i Bârî ve rûhâniyyet-i cenâb-ı peygamberîye bâ-tevessül yegâne masdar-ı merâhim-i esfâk olan zât-ı sâmî-i vezîr-i a'zamîlerine ilcâ ile hakkımızda bir bedr-i müşfik bildiğimiz zîr-i cenâh-ı müstelzimü'l-felâh-ı devletlerinden ayrılmamaklığımızı derc ü istirhâm ederiz. Ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.* (Kasım Hilmizâde. Haşim Ağazâde. Hacı Arif Ağazâde. Derviş Ağazâde. Abdülbaki Ağazâde. Derviş Ağazâde. Cafer Beyzâde. Müderris Ali Beyzâde. Müderris kasaba-i Bünyan-ı Hamid ve diğer azalar)

2c- Sivas Vilayeti Mektûbî Kalemi (Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine)

Devletlü efendim hazretleri: Bünyân-ı Hamid kazâsının Kayseriyye sancağına rabt u ilhâkı zımnında Kayseriyyece ba'zı tasavvurât ve teşebbüsât hiss ü istihbâr edildiğinden ve bu ise hukûk-ı sekene-i kazânın mahvını mûcib olacağından bahisle kazâ-ı mezkûrun kemâkân bu vilayet dâhilinde bekâsı istid'âsına dâir ulemâ ve eşrâf-ı mahalliyye mühr ve imzâlarıyla vürûd eden mahzar-ı umûmî leffen pîşgâh-ı âlî-i dâverîlerine arz u takdîm kılınmış ve mezkûr kazânın daha yakınlarda Azîziye kazâsından tefrîk edilmiş olmasına mebnî her iki kazâ sekenesi beynlerinde ahz u i'tâca münâsebet ve müşâreket mevcûd oldukdan başka daha birçok revâbıt-ı kaviyye ve siyâsiyyeye nazaran kazâ-i mezkûrun Kayseriyyeye ilhâkı mehâzîr-i adîde tevlîd edeceği derkâr bulunmuş olmağla şimdiden arz-ı ma'lûmâta cür'et kılındı. Ol bâbda emr ü ferman men-lehü'l-emrindir. 21 Şevvâl 1317/1900. Bende Vâlî-i Sivas Hasan Hilmi (Aşağıda 8 numaralı belge bu yazıdan 18 yıl sonraya ait olup Aziziye'nin Kayseri'ye ilhakına dair Sivas valisinin görüşlerini içermektedir. Vali, Aziziye'nin Kayseri'ye ilhakının uygun olacağını delilleriyle birlikte objektif biçimde ortaya koymaktadır.)

3. Kayseriye dâhilindeyken Aziziye kaymakamlığına ilhâk olunan Sarımsaklı

ilçesine bağlıyken 1912'de Kayseri iline ilçe olarak bağlanmıştır.

karyesinin Kayseri'de ibkâsı istirhâmını hâvî ehâlî vekili Ekserci Nikola ile diğerlerinin müşterek arzuhali. ŞD. 1288/1871

4. Sarımsaklı karyesinin Kayseri sancağına ilhâkının mağduriyetlere sebep olacağına dair Mustafa ve arkadaşlarının Aziziye'den çektiği telgrafın gereğinin yapılması. DH.MKT 88-42 03-01-1311/1893.

5. Aziziye kaymakamlığının Kayseri'ye ilhâkıyla mutasarrıflık şeklinde idaresine dair ehâlînin toplu dilekçesi. ŞD 2895/5 11-04-1296/1879

Bu dilekçede Azîziye'nin de bağlanmasıyla Kayseri'nin müstakil mutasarrıflık yapılması istenmektedir. Günümüz Türkçesiyle dilekçenin özeti şöyledir:

Dâhiliye Nezâretine

Ayrıntıları sizce de bilindiği üzere Kayseri sancağının Ankara vilâyetinden alınıp Adana vilâyetine bağlanması Adana'daki hemşehrilerimizce istenmiş ve bunun üzerine bu konu bu vilâyetten Bâb-ı Âlî'ye bildirilerek bazı iyi sebepler gösterilmekle berâber bu konuda Cebel-i Kozan'ın inzibatının sağlanıp Külek boğazı yolunun yapılması gibi işler de geçmiş, bu konuda ehalinin isteği ve ticâri işlerin derecesinin bilinmesi de gerektiğinden durumla ilgili Şûrâ-yı Devlet kararıyla bilgi istenmişti. Hükûmetçe gerçekleşen tenbihler üzerine başta memleket ileri gelenlerinden belediyeye toplanan kişiler Adana'nın Ankara'dan mesafece uzaklığı pek de aşağı olmayıp özellikle bu sancak ehalisinden ticaret için Adana havâlisine gidenler yazın şiddetinden dolayı her yıl nisan başlarında dönmeye mecbur olageldiklerinden bu bağlanmada mahkeme ve diğer işler için vilâyet merkezine gitmeye mecbur olacak ehali için müşkülat ve mahzurlar ortaya çıkacaktır. Bundan dolayı şimdiki hâlimizde kalmak isteriz. Öte yandan bir lütuf olarak bütün işleriyle köy ve nahiyeleri Kayseri ile bağlantılı olan Aziziye kaymakamlığının müstakil mutasarrıflık yapılan Kayseri sancağına bağlanması kararı çıkmışken birkaç gün sonra nüfuz sahibi bazı ileri gelenlerin girişimleriyle bu işin takılıp aksi yönde karar çıktığı ve yerel meclislerle diğer birçok ehil kişilerin de mecburen buna onay verdikleri işitilmiştir. Hâlbuki mezkûr vilâyetçe istenen işlerin birisi Külek yolunun yapımı diğeri de Cebel-i Kozan'ın inzibatının sağlanmasıdır. Adana ile Kayserice eskiden beri süren ticaret konusunda ayrıntıya girmeye gerek olmadığından asıl maksada girelim: Mezkûr yolun yapımına bu sancak ehalisi her yönden hazır olup her ne şekilde istenilirse kendilerine düşen fedakârlığa hazırdır. Mezkûr dağın ıslahındaki sebeplere gelince, bilindiği üzere Kozan'ın ilk ıslahında ve özellikle geçen yılki karışıklıkta bu konuya ait hizmet ve fedakârlıklarda zerre kadar kaçmılmadığı gibi Allah korusun bundan böyle de öyle bir durum olsa evvelkinden ziyade fedakârlığa hükûmet ve ehâlîmiz hazırdır. İşte bunlardan dolayı Adana'ya bağlanmaya lüzûm görülememektedir. Cenâb-ı Hak mülk ve tebeasını padişaha bağışlasın, onun gölgesinde gerek Adana gerekse Ankara vilâyetleri bir ebedî devletin mülkü ve sâkinleri olarak hep birlikte sadık tebası olduğundan ve idâresiyle ahkâmına tâbi olduğumuz kanunlar da bu adâletli devletin eline verilmiş olduğundan her nereye tâbi olunsa ve nasıl bir idâre altına verilse hepsi yine bir idâre demekse de bu konuda aranılan asıl maksat ehâlînin arzu ve vicdânı olup ehâlînin ekserinin bu konudaki arzusunun da ilk karâr noktasında bulunduğu açıktır. Ehâlîmizin bu konuda hemfikir olduğu husus, müstakil mutasarrıflık olarak devlet ile memlekete ait olacak güzelliklerdir. Bâb-ı Âlî'ce bizim bu maruzatımıza müsaade edilip de zikr olunan Azîziye kaymakamlığı buraya bağlanır ve resen mutasarrıflık ihsan buyurulursa hem böyle istek ve baş ağrıtmaların önü kesilmiş hem de iki vilâyet arasında itirazi yazışmalara mahal kalmamış olacağından gereğinin yapılmasını niyaz ederiz. Bu konuda devletçe herhangi bir mahzur olduğu takdirde yine bağlı olduğumuz vilayette kalmayı isteriz. Bu konuda emir ve ferman, emir sahibine aittir. Şubat 1294

Aziziye ve çevresi müslim ve gayrimüslim ileri gelenlerinden 265 kişi (61 müslim, 204 gayrimüslim)

6. Aziziye kazasının Sivas'tan ayrılmasıyla Kayseri sancağına ilhâkı. (Ankara 2) ŞD 1340/26 16.07.1321

7. Sivas'a bağlı Bünyan-ı Hâmid kazasının tarla ve meraları Aziziye arazisiyle karışık olduğu için Kayseri'ye ilhâkının uygun olmadığı DH.TMIK.S.. 61 – 24 6 -11-1323

8. DH. İ.UM 10-2. 25-01-1337/31 Ekim 1918: (Darende, Gürün, Elbistan kazalarının birleştirilerek bir livâ hâline getirilmesi ve Aziziye kazasının Kayseri'ye bağlanması hususundaki yazışmalar.)

Uzaklığın ticari ve ekonomik zararı, coğrafî şartlar gereği asayişin temini için bu üç kaza birleştirilerek müstakil bir liva teşkili muvafık olacağı Sivas valisine yazıldı.

8a- Kayseriyye mutasarrıfı Kemal Bey'e- 14 Ağustos 1334/1918: *Merkez-i vilâyete 28 saat uzaklıkta bulunan Aziziye kazâsının mesâfe yakınlığı sebebiyle idhâlât ve ihrâcât sûretiyle bütün ticârî muâmelâtı Kayseri ile yapılmakta olduğundan bahisle bu kazânın Kayseri livâsına rabtı uygun olacağı Sivas vâlisine yazıldığından gerekli incelemeler yapılarak durumun mutâlaanızla birlikte bildirilmesi...*

8b- Kayseri mutasarrıfının cevabı- 29 Ağustos 1334 (Özet: Encümen-i Livâca Aziziye kazâsının liva merkezine bağlanmasının uygun görüldüğü) : *İdâre-i Umûmiyye-i Dâhiliyye Müdîriyyeti ifâdesiyle gelen 14 Ağustos 1334 tarihli yazınıza cevaptır: Aziziye kazâsının liva merkezine on sekiz ve Sivas'a yirmi sekiz saat uzaklıkta bulunması ve öteden beri Aziziye kazâsı ehalisinin ticari işleri Kayseri ile olduğundan dolayı Bünyan kazâsıyla sınırdaş olan bu kazânın mülhakâtıyla birlikte Kayseri livasına bağlanması Encümen-i livâca uygun görülmüş olduğundan gereğinin yapılması konusunda emir ve ferman size aittir. Kayseri mutasarrıfı*

8c- Sivas valisinin cevabı: *Dâhiliye Nezareti'ne... Aziziye de her hususta Sivas'tan çok Kayseri ile ilişkilidir. Aziziye'nin Kayseri'ye de bir şose yolu yoksa da aralarındaki yol tabiî bir şose hâlinde ve araba geçişine çok uygun olmakla beraber on dört saat mesafededir ki adeta Sivas'a olan mesafenin yarısı kadardır. Bilindiği üzere her memleketimizin yüzü ya İstanbul'a veya kendisini İstanbul'a bağlayan demiryoluna veya denize dönük olduğundan Aziziye'nin giriş çıkış şeklinde bütün ticareti Kayseri'ye veya Ulukuşla'ya dönük olup Sivas'la hiçbir alakası yoktur. Eğer Aziziye de Kayseri'ye bağlanmış olursa halkın ve hükûmetin çok büyük bir kolaylığa kavuşacağı ortadadır. Yalnız şurası da belirtilmelidir ki Aziziye kazası üç yüz adet köyden ibaret çok büyük bir kaza olup kazanın bir kısmı Sivas'a doğru uzanır ve özellikle birçok köy Aziziye'den ziyade Şarkışla ve Kangal kazalarıyla ilişkilidir. Sayıları tahminen 25-30 arasında bulunan bu köyler Aziziye'den ayrılarak Şarkışla ve Kangal'a bağlandığı takdirde kalan diğer kazaların Kayseri'ye bağlanması uygundur.* 21 Temmuz 1334/1918 Sivas valisi

8d- Dâhiliye Nezâretinden 27 Ekim 1334 tarihinde Kayseri mutasarrıflığına gelen ve bağlanmanın uygun olmadığını bildiren cevap:

Kayseri Mutasarrıfı Kemal Bey'e: Livâ hududunun tebdili şimdilik muvafık görülmediğinden Aziziye kazâsının bağlı olduğu yerin değiştirilmesine lüzûm kalmamıştır.

9a- Cumhuriyet dönemi, 6-34-26- Sivas ili mülhakâtından Aziziye ilçesinin Kayseri'ye ilhâkı hakkında Kayseri meb'ûsları Ahmet Hilmi Bey ve iki arkadaşının önergeleri 29.12.1923 TBMM Riyâseti Başkitâbeti Kavânîn Müdîriyyeti;

Büyük Millet Meclisi Riyâset-i Celîlesine: Aziziye kazası iktisadi ve coğrafi vaziyeti itibariyle Kayseri vilayetiyle çok râbıt ve alakadârdır. Kayseri'ye mesafesi on sekiz, Sivas'a mesafesi otuz saatdir. Kış mevsiminde Sivas'la muvasalası munkatı' olur. Bu hâlin asayiş ve idaresinin bozulmamasına te'sîri derkârdır. İktisadi cereyanı ise her zamanda doğrudan doğruya Kayseri'ye ma'tûf ve munhasırdır. Bu vaziyeti nazar-ı dikkate alan mahallî meclis-i umûmîleri vaktiyle Sivas vilayetinden fekk-i irtibâtını Kayseri'ye rabtını tensîb etmiş iken mevki-i icrâya vaz'ından evvel hükûmet-i milliyye teşekkül etmiş olduğundan teşkîlât-ı mülkiyyenin esâslı bir tarzda icrâsına ta'lîken şimdiye kadar teahhur etmişdir. Bu def'a Azîziye kazâsının bi'l-umûm hey'et-i ictimâiyye mümessilleri tarafından imzâ edilmiş ve mührlenmiş bir mazbata ile, ki leffen takdîm ediyoruz, kazânın Kayseri'ye rabtı arzusı tekrâr ediliyor. Dâhiliye vekâlet-i celîlesinin bu muhık talebi bir an evvel mevki-i fi'l ü icrâya getirmesini temennî ve recâ eyleriz. Kayseri meb'ûsları Hâlid, Sâbit, Ahmed Hilmi. Aslına mutabıkdır. 26.12.1339.

9b- TBMM Riyâseti Başkitâbeti Kavânîn Müdîriyeti. Ankara/ 26-12-339. Başvekâlet'e: *Sivas mülhakatından Aziziye kazasının Kayseri'ye rabt u ilhâkı hakkında Kayseri meb'ûsları Ahmed Hilmi ve iki refikince verilip genel kurulun 26-12-339 tarihli ictimâında makâm-ı sâmîlerine tevdîi tensîb olunan temennî takrîrinin onaylı sûretiyle eki olan mazbata takdîm kılındı efendim.* TBMM Reisi.

9c- TBMM İcra Vekilleri Hey'eti Riyâseti. Dâhiliye Vekâletine- 29-12-1339. *Sivas vilâyeti mülhakâtından Aziziye kazasının Kayseri'ye rabt u ilhâkı hakkında Kayseri meb'ûsu Hilmi Beyle iki refiki tarafından verilip TBMM riyâsetinin 26-12-339 tarihli tezkiresiyle Başvekâlete gönderilen takririn onaylı sûretiyle bir mazbata, gereğinin yapılması ricasıyla takdîm kılınmıştır efendim.* Başvekil

SONUÇ

Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında Sivas'a bağlı olan Pınarbaşı ve Bünyan'ın asayiş, idare, iklim ve coğrafi sebeplerle defalarca Kayseri'ye bağlanmak istendiği arşiv belgelerinde sık geçen bir konudur. Bu bağlanma girişimlerinin büyük ölçüde yerel nüfuz sahiplerinin muhalefetinden dolayı takılıp bir türlü olumlu sonuçlanmadığı görülmektedir. Yukarıdaki yerel ulema ve eşrafınca sunulmuş toplu dilekçe incelendiğinde bağlanmaya yapılan itirazın indî bir mahiyet arzettiği söylenebilir. Sivas valisinin o dilekçeyi görmezden gelip bağlanmayı onaylaması beklenemezdi. Böyle olmakla beraber aradan 18 yıl geçtikten sonra bu konu yine gündeme gelmiş ve o dönemin Sivas valisine Aziziye'nin Sivas'tan alınıp Kayseri'ye bağlanması hakkındaki görüşü sorulmuş ve o da Kayseri'ye ilhakın uygun ve doğru bir karar olacağını söylemiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra ise ta başından beri dile getirildiği hâlde bir türlü uygulanamayan idarî, mâlî, uzaklık vb. sebepler gerçekten devreye sokulmuş ve sonunda Aziziye/Pınarbaşı Kayseri'ye bağlanmıştır.■

Kayseri'de Ticaretin Kalbi: BEDESTEN

Yasemin Suna

Kayseri'de ticaretin en ilkel hâline Kumalı çıkışında görebileceğimiz kağnı tekerlek izlerinde rastlayabiliriz. Bu yollar, Anadolu'da ticareti sistemli hâle getiren Persler döneminde Kral Yolu [MÖ VI. yy.] olarak adlandırılmıştır. Tarihî kayıtlarda adı "**Mazaka**"olarak geçen şehre Kapadokya Krallığı döneminde "**Osebra**", Roma İmparatorluğu döneminde "**Kaeseraea**" (Kayserya) denilmiştir. Asur, Hitit (MÖXIX. ve XV. yy) dönemlerinden itibaren Persler, Medler, Kapadokya, Roma gibi kadim uygarlıklar zamanından beri doğudan batıya akan ticari malların, zenginliklerin tam ortasında meşakkatli maceraların, kültürel etkileşimlerin odağında merkezî şehir misyonunu sürdürmüştür.

Gelişmiş, sistemli Kayseri ticaret yolları Orta Çağ'da önemini artırmış,

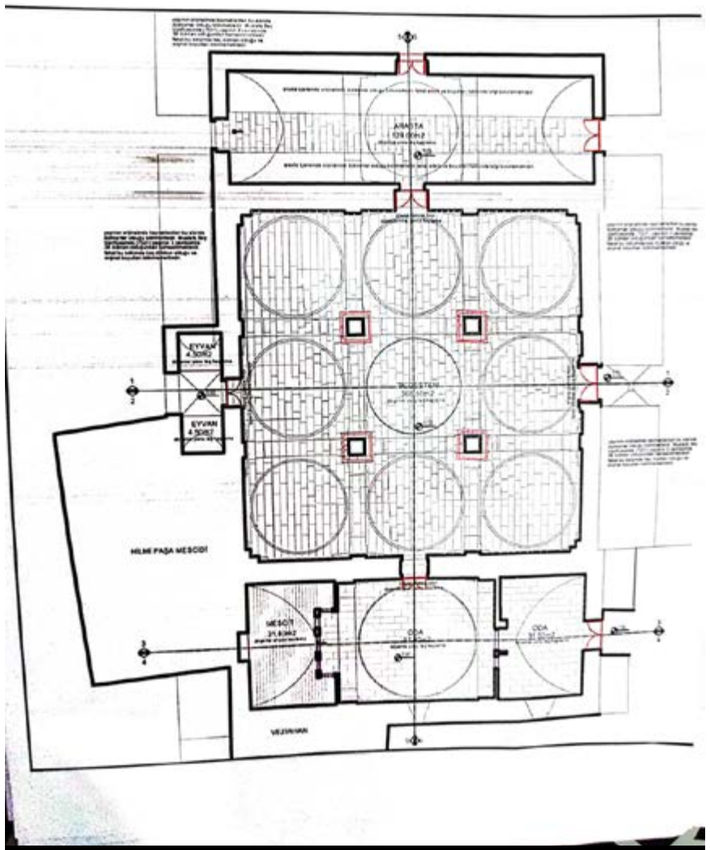

▲ *Fot 1: Bedestenin Plan Çizimi*

İpek Yolu güzergâhında en önemli ticari faaliyetli şehirler arasında tarihte rolünü almıştır. Özbeklerin anlatımıyla "Evrende iki büyük yol vardır; gökyüzünde Saman Yolu, yeryüzünde İpek Yolu"atasözü ile önemine vurgu yapılan bu kervan yolları içinde doğunun ipeğinin, baharatının, kültürünün batıya taşınmasında Kayseri'nin köprü şehir olduğunu söylemek mübalağa olmayacaktır. İpek Yolu'nun kavşağında yer alan Kayseri, İran'dan gelen malların Malatya-Maraş, kuzeyde Trabzon-Gümüşhane-Erzurum-Sivas üzerinden Ankara yolu istikametinde İstanbul'a, oradan limana ve Avrupa'ya taşınmasında coğrafi konumuyla Osmanlı döneminde de ticari merkez olma fonksiyonunu devam ettirmiştir. Anadolu Selçuklularından sonra istikrarlı bir ticari hayata kavuşması Kayseri'nin Fatih Sultan Mehmet döneminde ilhakıyla gerçekleşmiştir. Dulkadiroğulları ve Karaman beyliklerinin siyasi tahakkümünün sonlandırılması ile yeniden siyasi, ticari ve sosyal hayat canlanmıştır.

Osmanlı döneminde gelişen yapı türü olarak karşımıza çıkan Osmanlı şehirlerinin ticaret dokusunun çekirdeğini oluşturan bedestenler; Arapça "bezistan, "bezzazistan"kelimelerinden evrilmiş, sadece bez satılan yer anlamından anlam genişlemesine uğrayarak ticari malların alınıp satıldığı, bir araya toplandığı, değerlerinin tespit edildiği şehir yapıları olarak kullanılmıştır. Büyük Selçuklularve Anadolu Selçuklular döneminde menziller üzerine inşa edilen hanlar, kervansaraylar kervanların ihtiyaçlarını karşılarken bedestenler XV. ve XVI. yüzyıllardan sonra Osmanlı'nın büyük şehir merkezindeki ticaret, para, mal akışının yapıldığı yapılar olarak kullanılmıştır. Sağlam, kalın taş duvarlı, kare veya dikdörtgen planlı olan yapıların en karakteristik örtü biçimi kubbedir.

Semavi Eyice Osmanlı bedestenlerinin mekânsal özelliklerinden şöyle bahseder: "Öncelikle vakıf malı olduklarından sonsuza kadar ayakta kalabilsin diye, sonra da banka, kasa gibi vazifeleri olduğundan sağlam taş malzemeyle yapılmışlardır. 3 ila 20 kubbe arasında şehrin büyüklüğüne göre inşa edilen bedestenlerin üzeri kurşun kaplı kubbelerle örtülmüş; kalın duvarlar, kemerler, kemerleri taşıyan kalın ayaklar, ayakları taşıyan pabuçlar, kapılar ve pencereler ve bezeme elemanlarıyla bütün bir yapı üslubu oluşmuştur. Genellikle kurşun kaplı kubbeler çok nadiren tuğla taşlardan yapılmıştır. Bu yapıların yanında yer alan arastalar yapıyla mimari bağlantı hâlindedir. Aydınlatma duvarların üst kısmına veya kubbelere açılan sayıca az, küçük, demirli pencere açıklıklarıyla sağlanmıştır. Genellikle her duvarında birer kapı bulunan yapılarda kapı sayıları yapının şekline ve konumuna göre değişebilmektedir. Bu kapılar oluşturdukları ticari dokudaki yapılarla bağlantıyı sağlamaktadır. Kapıları demir veya abanoz ağacından olup mutlaka demir veya ahşap süslemelidir. Bedestenin içine"mahzen" adı verilen küçük dükkânlar yapılırken

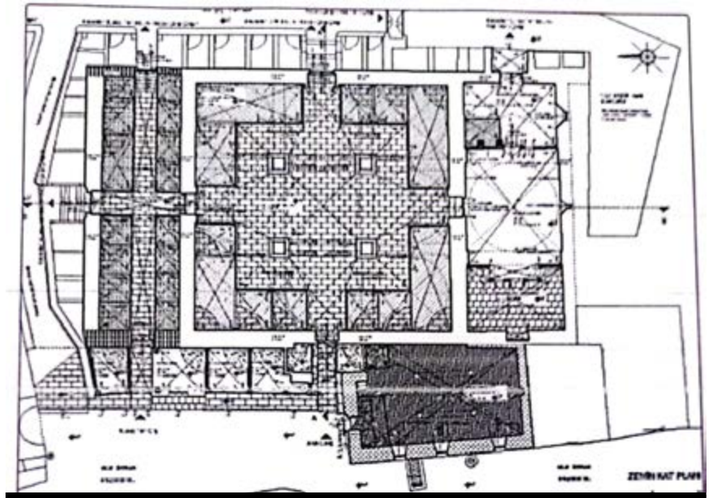

▲ *Çizim 1: Kayseri Hançerli Sultan Vakfı Bedesteni Planı (Fernaz Öncel'den alınmıştır.)*

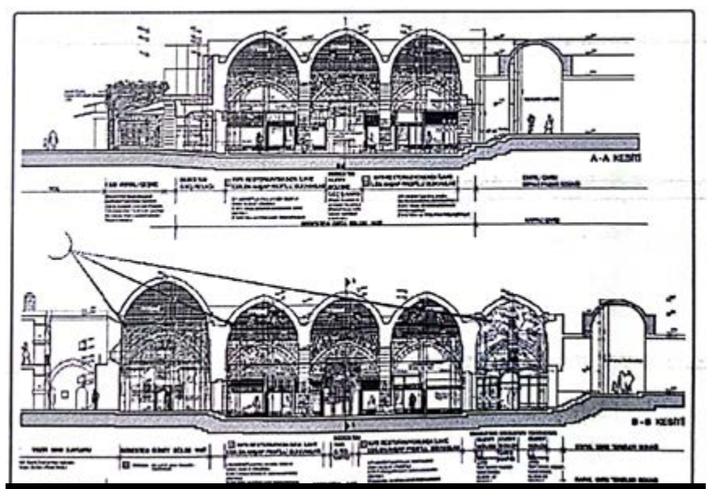

▲ *Çizim 2: Kayseri Hançerli Sultan Vakfı Bedesteni Kesitleri (Fernaz Öncel'den alınmıştır.)*

bazı bedestenlerin içine taşınabilir dolaplı tezgâhlar yapılmıştır. Bedestenlerin etrafı yarı boylarında ana beden duvarına bitişik dükkânlarla çevrilmiştir." Kayseri bedesteni de Semavi Eyice'nin tanımı içerisinde klasik Osmanlı bedesten formunda inşa edilmiştir. Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde "Büyük Bedesten" olarak geçen bu yapıyla ilgili; zengin tacirlerin alışveriş ettiği, kıymetli ve rengârenk kumaşların satıldığı, canlılığın ve sosyal hayatın yaşandığı sivil mimari olduğu bilgisine ulaşıyoruz.

Bedestenin banisi Mustafa Bey'in eşi Hançerli Fatma Sultan'ın vakfı nedeniyle Hançerli Sultan Vakfı Bedesteni olarak anılmaktadır. Fatma Sultan, II. Bayezid'in oğlu Mahmut Bey'in kızıdır. İstanbul ve Bursa'da imarları olan Fatma Sultan'ın kabri İstanbul'da Eyüp'tedir. Yapının tarihi ve banisi ile ilgili bilgiyi kitabesinden öğrenmekteyiz. İnşa kitabesi kuzey mekândan güney mekâna geçişi sağlayan kapı üzerinde, iki satır, nesih tarzda yazılmıştır.

Türkçe açıklamasıyla kitabe: Bu bina; Mehmed Han'ın oğlu, büyük şan, adalet, ihsan sahibi Sultan Bayezid Han'ın -Allah mülkünü daim etsin- kullarından Abdülhay'ın oğlu, kılıç ve kalem sahibi, saygıdeğer Emir Mustafa tarafından halkın ihtiyacı için H 903 (M 1497) senesinin mübarek muharrem ayında yaptırıldı.

Vezirhan'ın avlusuna bitişik olarak, kapalı çarşıyla bağlantılı yapılmıştır. 19. 30x19. 30 m ölçülerinde kare planda inşa edilen bedestenin dört kapısı vardır. Doğu ve batı kapısı Sipahi Pazarı'naUlu Sokak'a açılır. Yapının batı duvarının güney köşesine XIX. yüzyılın sonunda inşa edilen Hilmi Paşa Mescidi yapının güney kapısını kapatmıştır. Yer döşemesindekaba yonu taş, kubbelerde tuğla, ayaklarda kesme taş kullanılmıştır. Bedesten üç kısımdan oluşur. Dokuz kubbeli olan orta mekân ve bu mekânın karşılıklı kuzeye ve güneye eyvanla açıldığı yan kubbeli iki mekân döneminin bedesten mimarisine uygun inşa edilmiştir. Mevcut giriş revağı orijinal değildir. XIX. yüzyılın sonunda yapıldığı bilinmektedir. Dövme demir giriş revağı kapıları ahşap üzerine çivilerle demir levha olarak tutturulmuş ve özgün durumunu korumuştur. Diğer kapılar özgünlüğünü koruyamamıştır. Aydınlatma kubbelerdeki küçük pencerelerle sağlanmış, bu özelliği ile de döneminde yapılan diğer benzerlerinden ayrılmıştır. Süsleme olarak sade taş işçiliğinin tercih edilmiş olması bedestenin vakur duruşundan bir şey eksiltmemiştir.

1950yılında orta bölümün kasaplar, kuzey bölümün kürkçüler, güney bölümün yüncüler tarafından kullanıldığı bilinmektedir. 1974 ve 1980'li yıllar arasında içindeki bu dükkânlar yok olmuş ve hiçbiri günümüze gelememiştir. Bedestenin

▲ Fot 3: Bedestenin Çatıdan Görünümü

▲ Fot 4: Çatıdan Genel Görünüm

günümüz kullanım şeklini alması 1979'da yapılan bir onarımla gerçekleşmiştir. Bu onarım ile bedestenin elektrik tesisatı, iç sıvası, kubbe döşemesi yenilenmiş; kapalı çarşıya çıkan merdivenler eklenmiştir. Onarım sürecinde kasap dükkânları kaldırılmış, kürkçü ve yüncü dükkânları işlevine devam etmiştir. Bedestenin içine cam vitrinli dükkânlar eklenmiştir. 1989'daki onarımda ise kuzey duvarı tamamen aslına uygun olmayarak yenilenmiştir. Batı ön duvarına ise orijinal yapısına uygunsuz şekilde dükkânlar eklenerek yapı bıçakçı dükkân sıraları içinde kaybolmuştur. Sonrasında 2023 yılına kadar büyük tadilat ve restorasyon projesi yapılmayan bedestenin 2024 yılını da kapsayacak şekilde Kayseri Vakıflar Bölge Müdürlüğü sorumluluğunda Müze denetiminde kazılarla mimari özelliklerine ve yapı fonksiyonuna uygun restorasyon faaliyetleriyle "sonsuza kadar var olma" yapılış amacına katkı sağlanması planlanmıştır.

Kayseri bedesteni; içindeki mağazaları, dükkânları, depolarıyla, mimari plan şekliyle, bağlantılı olduğu çarşısıyla döneminin büyükşehir bedesten planının karakteristik bir örneğidir. Tıpkı

▲ Fot 5: Bedestenin Batı Cephesindeki Dükkânlar

▲ Fot 6: Bedestenin Batı Cephesi Giriş Revağı

▲ Fot 7: Bedestenin Batı Girişi Kapı Kanadı

▲ Fot 8: Bedestenin Orta Ana Mekanından Eski Görünüm

Bursa'daki Emir Hanı, Koza Hanı, Tokat bedesteni, Konya bedesteni, dokuz kubbeden oluşan Galata bedesteni gibi çarşı beden duvarlarıyla bitişik yapılmıştır. Bedestenler Türk şehirciliğinde ticaret bölgesinin özünü, çekirdeğini oluşturmuş; bütün ticari faaliyet bu yapı etrafında cereyan etmiştir. Halil İnalcık'ın ifade ettiği gibi bedesten yapısının o kentte uluslararası ticaretin varlığını belirttiği için ancak önemli ve büyük şehirlerde

▲ *Fot 9: Kuzey Kanadından Orta Ana Mekana Bakış*

▲ *Fot 10: Kazı Başlamadan Önceki Mevcut Durum*

▲ *Fot 11: Kazı Öncesi Bedestenin Güney Mekânı*

var olduğunu, Evliya Çelebi'nin şehirleri bedestenli ve bedestensiz olarak ayırdığını belirtmemiz gerekirse Kayseri'nin Osmanlı şehirciliğinde ticari fonksiyonlu büyük şehir konumunda olduğunu, bedestenin çevresinde kümelenen dükkân, arasta, loca

▲ *Fot 12: Kazı Öncesi Güney Mekâna Geçiş Kapısı*

▲ *Fot 13: Güney Mekâna Geçiş Kapısı Üzerindeki Lale Detayı*

ile sadece ticari hayatın değil etrafında şekillenen çaycı, terzi, kütüphane, berber, mescit, çeşme gibi sosyal yapılarla Türk şehirciliğinin mimari anlayışının sosyal hayata olan dokunuşlarını bugün dahi söylemek, izleyebilmek, geçmişin izini sürebilmek mümkündür. Millet olma yolunda devamlılık çerçevesinde bizden sonraki gençlere ve çocuklara kültürel

▲ *Fot 14: Güneydeki Mekânın Kuzey Kapısı Üzerindeki Kitabe*

birikimleri aktarmanın en kolay yolu olan bu somut verilerin korunarak gösterilmesi, anlatılması ile şuurlu ve donanımlı bir gelecek inşa edilebilecektir.■

Kaynakça

▶ 1-Erkiletlioğlu, Halit; Kayseri Kitabeleri, 2001, Kayseri

▶ 2-Öztürk, Ahsen; Kayseri'de Osmanlı Döneminde Vakıf Kuran Kadınlar ve İmar Faaliyetleri, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bil.,Ens.,Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 20153

▶ 3-Özbek, Yıldıray-Aslan, Celil; Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, C 1, Ankara, 2008

▲ *Fot 17: Yapının Orta Mekân Kubbesi*

▲ *Fot 15: Bedestenin Kubbedeki Aydınlatma Pencere Açıklıkları*

▲ *Fot 16:Kubbe Geçiş Elemanı Mukarnas Süsleme Detayı*

▲ *Fot 18: Yapılan Müze Kazı Çalışması (Güney Mekânın Doğusu)*

Erkiletin Tarihî Yolu

Fehmi Gündüz

Kayseri, günümüz verileri ışığında, 6.000 yıllık geçmişi ve Anadolu'nun merkezindeki konumuyla birçok dönemde dikkatleri üzerine çekmiş çok önemli bir yerleşim yeridir. Kalkolitik çağdan günümüze kadar birçok uygarlık bu topraklarda yaşamış ve hüküm sürmüştür. Kral Yolu ve İpek Yolu gibi yolların Kayseri'yi de içine alması tesadüf değildir. Kayseri, birçok önemli yolun kesiştiği Anadolu'nun tam merkezindeki konumu ile ticaretin de merkezi hâline gelmiştir.

KAYSERİ'DEN GEÇEN YOLLAR

Yollar, tarih boyunca medeniyetler arasındaki ticari, kültürel, sosyal, siyasi ilişkilerin yürütülmesinde ve gelişmesinde başlıca faktördür. Yolların bu önemli işlevleri, güzergâhların çeşitlenmesine sebep olmuştur.[1]

Antik Çağ'da ulaşım ağını ve güzergâhını belirleyen unsurlardan birisi nehir yataklarıdır.[2] Bununla birlikte eski çağ belgelerinden aktarıldığına göre kralların yol yapımından nadiren bahsedilmektedir. Bunun sebebi ise yol yapım çalışmalarının Roma Dönemi'ne kadar yerli halk tarafından yapılmasıdır. Roma Dönemi'ne gelindiğinde ise yol yapım çalışmaları Romalı yöneticilerin sorumluluğuna geçmiştir.[3] Yazılı kaynaklar yeterli sayıda olmasa da arkeolojik bulgular yolların güzergâhını belli etmede bilim adamlarına büyük bir fayda sağlamıştır. Yollara dikilen sınır taşları güzergâhların tespit edilmesinde yardımcı olmaktadır. Roma Dönemi'nde Kayseri'den Halep'e ulaşan güzergâhlar üzerinde Roma mil taşları bulunmaktadır. Kayseri-Halep güzergâhındaki ana ve ara yollar boyunca çeşitli kalıntılar bu yolların antik dönemde kullanıldığının kanıtıdır. Bu kanıtlar arasında Kalkan Petroglifleri, Hemite'deki Hitit Kaya Kabartması, Domuztepe Kalesi yapıları, ilave ile değişiklik geçirmiş ve yakın zamanlara kadar kullanılmış küçüklü büyüklü 19 kale yer almaktadır. Bunların yanı sıra üç Aramice yazıt parçası, kırk Yunanca mezar yazıtı (Geç Roma Devri), beş kaya yazıtı (Geç Roma Devri), iki kaya kabartması, sekiz harabe, çeşitli sikkeler ve küçük buluntu-

1 Lort, "Kültepe Kaniş Kazıları ve Sonuçları (1890-2013)", 27-28.
2 Gökçek, "Asur ve Kaniş Arası Ulaşım ve Taşımacılık", 184.
3 Charlesworth, M. P. (1924). Trade Routes and Commerce of the Roman Empire, Cambridge: Cambridge University Press, 76-77.

lar da söz konusu güzergâh boyunca bulunmuştur.[4]

Asur Ticaret Koloni Çağı ile Anadolu yazılı tarihe girmiştir. Anadolu ile gelişmiş bir ticaret kurulmuştur. Bu ticaret sisteminin merkezi de Kayseri civarında yer alan Kaniş Karum olmuştur. Asurlu tüccarlar ise Mezopotamya'dan Kaniş'e ulaşım sağlamak için çeşitli yol güzergâhları kullanmaya başlamışlardır. Bu güzergâhlar ilk olarak Asur-Kaniş arasında yoğunluk gösterse de daha sonra batıdaki bölgelere de uzanmıştır.[5] Kayseri ile Halep arasında Asur Ticaret Kolonileri Çağı ile kullanılmaya başlayan güzergâh, Kayseri'yi Gezbel-Hanyeri-Tufanbeyli-Saimbeyli-Feke-Kozan-Ceyhan-Erzin üzerinden Halep'e bağlayan güzergâhtır. Kışın fazla kar yağdığında yolun bir kısmı kapansa da en işlek ikinci güzergâhtır. Birinci ve en önemli güzergâh ise Suriye ve Halep ile Kayseri ve Orta Anadolu arasındaki ticari faaliyetler için kullanılmaya başlayan Gülek Boğazı güzergâhıdır.[6]

Mezopotamya'daki politik hareketlerle bağlantılı olarak Asur'un Anadolu'daki ticaret kolonileri ile bağlantısı kopmuştur. Aynı zamanda Toros ticaret yolları da kullanılamamıştır. Artık Anadolu halkı için tek seçenek, aşağıya doğru inip Kizzuwatna'dan geçerek, Fırat üzerinden Güney Mezopotamya'ya giden güzergâhı kullanmak olacaktı. Bu rotayla ilgili güncel bilgi az olmakla birlikte, bu yolun Mari arşivlerine dayanarak kalay yolu olduğu ve Kaniş ile bağlantıları bulunduğu düşünülmektedir. Ancak bu güzergâh sorunludur. Çünkü bu güzergâh, o dönemde güneyde Babil, ortada Mari ve kuzeyde Halep merkezli Yamhad gibi güçlü krallıkların hâkimiyeti altında bulunuyordu.[7]

Bir başka kaynağa göre de coğrafi araştırmalar sonucunda kervan yollarının Asur'dan Anadolu'ya, Çukurova üzerinden birkaç alternatif yolla ulaştığı tespit edilmiştir. Asur'dan hareket eden tüccarlar, Ninive ve Balih'i geçtikten sonra 4 farklı yoldan Kaniş'e ulaşmışlardır.[8] *Birinci Yol:* Doğrudan kuzeye yönelen, Samsat yakınından ve Malatya'dan geçip Kaniş'e giden yoldur. *İkinci Yol*: Kargamış'tan sonra kuzeybatıya yönelen, Maraş yakınlarından ve Göksun'dan geçip Kaniş'e uzanan yoldur. *Üçüncü Yol*: Kargamış'tan sonra batıya doğru ilerleyen ve Niğde'ye geldikten sonra kuzeye yönelerek Kaniş'e ulaşan yoldur. *Dördüncü Yol:* Kargamış'tan sonra batıya yönelen, Niğde'ye gelen yoldan sonra kuzeybatı yönünden ilerleyen ve Tuz Gölü'nün hemen kuzeyinden kuzeydoğuya yönelip Kaniş'e uzanan yoldur.[9]

Eski Hitit krallığının kurucusu sayılan Hattuşili, Asur bağlantısının kopması ve gerekli kalay kaynaklarından faydalanabilmek için alternatif bir güzergâh arayışına girmiştir. Bu güzergâh Babil'den Fırat Vadisi boyunca Akdeniz kıyılarına doğru giden güzergâhtır. Hattuşili'nin ardıllarının da politikaları hep bu güzergâhın denetimi olmuştur. O döneme ait belgelere göre Hattuşili'nin ilk eylemi başkent Hattuşa ve Gülek Boğazı arasındaki kentlerin fethedilmesi olmuştur. Bu kentlerin güvenliği sağlandıktan sonra Akdeniz'e ulaşmak hedeflenmiştir. Asur Ticaret Kolonileri Dönemi'nde kullanılan, Kayseri-Gezbel-Hanyeri-Tufanbeyli-Saimbeyli-Feke-Kozan-Ceyhan-Erzin üzerinden Kuzey Suriye'ye bağlanan güzergâh, Hitit Dönemi'nde de kullanılmaya devam etmiştir.[10] I. Şuppiluliuma Dönemi'ne gelindiğinde ise Kizzuwatna ele geçirilmiş; Hititlerin sınırları Akdeniz ve Fırat arasındaki bölgeye doğru genişlemiştir. Aynı zamanda Halep ve diğer Suriye kentleri de ele geçirilerek Fırat yolu da hâkimiyet altına alınmıştır.[11]

Ege kavimlerinin ve Kaşka birliklerinin saldırısı sonucu yıkılan Hitit Devleti'nin ardından, Güneydoğu Anadolu ve Kuzey Suriye bölgelerinde federatif devletçikler oluşturan Geç Hitit Beyliklerinin konumları stratejik açıdan önemlidir. (MÖ 1200-800). Bu beylikler Suriye ve Anadolu arasında tampon bölge oluşturmuşlardır. Geç Hitit Beyliklerinden biri olan "Melid", Doğu Anadolu ile Anadolu'nun içlerine uzanması sebebiyle büyük önem taşımaktadır.[12] Söz konusu dönemde Kayseri-Halep ulaşımı da daha çok Tabal-Melid, Gurgum-Sam'al (Zincirli) devletleri üzerinden sağlanmıştır. Aynı zamanda Kayseri-Halep arasındaki bir diğer ulaşım Tabal-Que-Pattin/Unqi devletleri üzerinden sağlanmış olmalıdır.[13]

Aynı dönemde III. Salmanassar ile birlikte Yeni Asur kralları Kayseri-Halep güzergâhı üzerinde yer alan bölgelere askerî seferler düzenlemeye başlamışlardır. Özellikle Amanoslar Dağları'na düzenlenen seferlerin sebebi; bu dağların Güneydoğu Anadolu'ya, Que'ye, buradan da Tabal'e karşı ulaşımda stratejik bakımdan büyük önem taşımasıdır. Çünkü burası, kervanlara ve ordulara yol veren Belen Geçidi (Pylae Syriae) ve Arslanlı Bel (Porta Amanica) gibi iki önemli geçide sahiptir. Öyle görülüyor ki Yeni Asur Dönemi'ndeki Kayseri-Halep ulaşımı da sıklıkla, Tuwana üzerinden Gülek Boğazı ve Belen Geçidi ile sağlanmıştır. Yeni Asurlardan sonra gelen Yeni Babiller ve Persler de genellikle bu güzergâhı kullanmışlardır.

Büyük İskender'in Anadolu'yu egemenliği altına alması ve Hellenistik krallıkların çoğalmasıyla birlikte, batıda Ikonium (Konya), kuzeyde Caeseria'dan (Kayseri) gelen yolun kesiştiği noktada bulunan Kilikia kapıları (Gülek Boğazı) güzergâhı önceki dönemlere göre daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Bu güzergâh, Orta Anadolu'dan Kilikia kapıları geçilerek batı yönde Tarsos (Tarsus)-Seleukeia (Silifke yönüne); doğu yönde ise Adana-Antiocheia (Antakya)-Aleppo (Halep) ve Suriye'nin iç kesimlerine ulaşımı sağlamıştır. Söz konusu güzergâh, Hellenistik dönem ile birlikte tüm yollar içinde en önemli yol olma özelliği kazanmıştır.[14] Bu güzergâhın Halep'e doğru giden doğu-batı yönlü ana güzergâh olduğu tespit edilmiştir. Bu yol, Misis (Yakapınar), Kurtkulağı, Muttalip Höyük (Catabolo/Katabolos) ve Demir Kapı'yı (Karanlıkkapı/Pylae Amanicae) geçtikten sonra Kinet Höyük'e ve dolayısıyla Issos Körfezi'ne (Issikos Kolpos) varmaktadır. Yol burada ikiye ayrılır. Birinci yol İskenderun üzerinden Beylan Geçidi'ne, oradan da Amik Ovası'na, ardından Halep ve Suriye'ye ulaşmaktadır. Diğer yol ise Bahçe üzerinden Amanos Dağları'nı geçerek Kuzey Suriye'ye ulaşmaktadır. Böylece Orta Anadolu ile Suriye arasındaki ulaşım, bu anayol aracılığıyla sağlanmıştır.[15] Söz konusu Gülek Boğazı güzergâhının kullanımı Roma Dönemi'nde de devam etmiştir.

Bununla birlikte Roma Dönemi'nde mil taşlarından edinilen bilgilere göre, özellikle imparator Augustus ile birlikte bayındırlık ve iskân faaliyetleri ile yol yapım çalışmaları hız kazanmıştır. Augustus bu faaliyetleri daha çok Anadolu'nun batısı ve güneyinde yoğunlaştırmış; Flavian hanedanına mensup Roma İmparatorları ise, Fırat Nehri'ne kadar olan tüm geçitleri Roma garnizonları ile denetlemek için krallıklarını eyaletlere dönüştürmeye karar vermişlerdir. Bu sebeple Melitene'ye (Malatya) güçlü bir garnizon kurulmuştur. Böylece Roma, Samosata (Samsat) ve Zeugma'daki geçitlere hâkim olmayı ve bu bölgenin kontrolünü ele geçirerek tüm Fırat Nehri'nin Roma hâkimiyeti altına girmesini sağlamayı amaçlamıştır. Söz konusu yolların tüm düzeni ilk kez Flavian hanedanlığı zamanında olmuş, Domitianus bölgedeki tüm yolları tamir edip düzenlemiştir. Nerva ve daha sonra gelen komutanlar ise bu ulaşım ağına daha fazla önem vermişler ve Suriye

4 Ünal A. ve Girginer K. S. (2007). Kilikya-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, İstanbul: Homer Kitabevi.

5 Macqueen, J. G. (2015). Hititler ve Hitit Çağında Anadolu (çev. E. Davutoğlu), Ankara: Arkadaş Yayınevi.

6 Ünal A. ve Girginer K. S. (2007). Kilikya-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, İstanbul: Homer Kitabevi.

7 Macqueen, J. G. (2015). Hititler ve Hitit Çağında Anadolu (çev. E. Davutoğlu), Ankara: Arkadaş Yayınevi.

8 Gürkan Gökçek, "Asur ve Kaniş Arası Ulaşım ve Taşımacılık", içinde III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (Kayseri: Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2000), 184.

9 Gürkan Gökçek, "Asur ve Kaniş Arası Ulaşım ve Taşımacılık", içinde III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (Kayseri: Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2000), 184.

10 Ünal A. ve Girginer K. S. (2007). Kilikya-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, İstanbul: Homer Kitabevi.

11 Kınal, F. (1967). "Yamhad Krallığı", Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, C. 5, S. 8, 208-209.

12 Bryce, T. (2009). The Peoples and Places of Ancient Western Asia, New York: Routledge Handbook. Charlesworth, M. P. (1924). 70.

13 Bryce, T. age. (2009). 534-535.

14 Charlesworth, M. P. age. (1924) 78-79.

15 Ünal A. ve Girginer K. S. (2007). Kilikya-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, İstanbul: Homer Kitabevi 23.

sınırına Caesarea (Kayseri)-Melitene (Malatya)-Doliche (Gaziantep civarı) güzergâhı ile en kısa yoldan askerî takviye gönderebilmişlerdir.[16] Söz konusu bu güzergâh Caesarea (Kayseri)-Ariarathia (Pınarbaşı)-Saros (Sarız)-Melitene (Malatya)-Ablasta (Elbistan)-Cucusus (Göksun)- Germanicia (Antiocheia ad Taurum/Kahramanmaraş)-Doliche (Gaziantep yakınları)-Aleppo (Halep) güzergâhı şeklinde oluşmuştur. Diğer güzergâh ise: Caesarea (Kayseri)-Ariarathia (Pınarbaşı)-Saros (Sarız)-Arabisos (Afşin)-Cucusus (Göksun)-Germanicia (Kahramanmaraş)- Doliche'den (Gaziantep yakınları) ya doğrudan güneye Aleppo'ya (Halep) ya da güneydoğu yönünde Kargamış üzeri Aleppo'ya (Halep) ulaşan güzergâh olmalıdır.[17]

Bahsettiğimiz bütün bu yol güzergâhları günümüzde kullanılmaya devam etmektedir. Özellikle Horzum ve Müsür Yörükleri, Roma yol güzergâhları üzerinde yer alan köyleri/yaylaları kullanmaktadırlar. Söz konusu antik Roma yolu üzerinde bulunan Saygeçit, Roma Dönemi nekropolüne; Eğner ise Roma Dönemi yerleşimine sahiptir. Aynı şekilde Akkaya, Feke ve Mansurlu'da da Roma kalıntıları tespit edilmiştir.[18] Asur Ticaret Kolonileri Çağı'ndan itibaren kullanılan yol hemen hemen benzer şekilde günümüzde kullanılmaktadır. Ayrıca, Roma Dönemi kalıntılarının yol güzergâhları üzerinde bulunuyor olması, antik yolların, bugün modern asfalt yollar olarak kullanılmaya devam ettiğine kanıt oluşturmaktadır.

KAYSERİ'DEN ANADOLU'NUN ÇEŞİTLİ YERLERİNE ULAŞAN YOLLAR

Kayseri-Kilikia Yolu

Kayseri'yi Çukurova'ya bağlayan farklı yollar bulunmaktadır: Kayseri'den hareketle Pozantı'yı (Podandos) geçip Gülek Boğazı'nı (Pylae Ciliciae) aşarak güneye inen 350 km uzunluğundaki yol, Kayseri'den çıktıktan sonra Büyük Hitit Devleti zamanında sık kullanılmış olan Develi-Fraktin-Taşcı-Gezbel-Kiraz Bel ya da Üsküyen Bel'den sonra Kozan (Sisium) üzerinden Çukurova'ya inen 260 km uzunluğundaki yol.[19]

Kayseri'yi Ege Kıyılarına Bağlayan Yol

Yunan-Roma çağında Kayseri, Efes'ten başlayan güzergâh üzerinde önemli bir yola sahipti. Bu yol Efes'ten çıktıktan sonra Menderes (Maiandros) kenarındaki Magnesia, Aydın (Tralles), Sultanhisar (Nysa), Mastavra Kalesi (Mastaura), Karura (Antik Karia bölgesinde), Hasköy (Attudda), Eskihisar (Laodikeia), Honaz (Kolossai), Dinar (Apameia), Haydarlı (Metropolis), Yalvaç (Antihocheia Pisidiae), Yorgan Ladik (Laodikeia Katakekaumene), Koropassos (Eski Lykaonia), Aksaray, Nevşehir güneyinden Ürgüp yönünden Kayseri'ye ulaşan yoldur.[20]

Kayseri'den Karadeniz'e Ulaşan Yol

Klasik çağlarda Kaisareia'yı bağlayan yol Sinop'tan (Sinope) çıktıktan sonra Samsun (Amisos), ve Amasya'dan (Amasia) geçerek güneybatıya yöneliyordu. Tavion'dan (Büyük Nefesköy) sonra Yozgat'tan geçip güneydoğu yönünden Tekeözü Vadisi'nden Konaksu'ya geliyordu. Boğazlıyan'dan sonra yol Kızılırmak'ı Çokgöz Köprü'de aşarak Erkilet (Archalla) üzerinden Kayseri'ye ulaşıyordu.[21] Erkilet'te 06.10.2022 tarihinde tesadüf sonucu tespit ettiğimiz ve aşağıda detaylarına yer verdiğimiz yol, Kayseri'yi Kuzey Anadolu'ya ve Karadeniz'e bağlayan yolun günümüze kadar gelen kısmını oluşturmaktadır.

16 Charlesworth, M. P. age. (1924) 81-82.

17 Ramsay, W. M. (1960). Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası (çev. M. Pektaş), İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. 299-303: 244-248.

18 Salman, İ ve Kaya, M. E. (2007). Adana İlçeler Kültür Envanteri I, Adana: Ulusoy Ofset.

19 Baydur, Kültepe (Kanes) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar, 23.

20 Baydur, Kültepe (Kanes) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar, 24.

21 Baydur, Kültepe (Kanes) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar, 26.

Kayseri'den Ankara'ya Ulaşan Yol

Ankara'yı Kaisareia-Mazaka'ya bağlayan yol, Roma İmparatorluk Çağı'nda Parnassos (Parlasan) ve Nyssa'dan (Muratlı Höyüğü) geçerek Kızılırmak'a paralel uzanıyor ve Kayseri'ye ulaşıyordu.[22]

Kayseri'yi Yukarı Mezopotamya'ya Bağlayan Yol

Kayseri (Kaisereia-Mazaka) antik çağlarda önem kazanmadan önce Kayseri Ovası üzerinde bulunan Kültepe (Kanes) ticaret yolu ile Asur'a bağlanıyordu. P. Garelli ve A. Götze'ye göre Asur'dan çıkan yol Asihum'dan (Habur Nehri üzerinde Araban'da), Cebel Abd-el Aziz'in güney eteğinden geçerek Harran'a ulaşıyor, buradan da Admum'a (Mezopotamya Ovası'nın kuzey kenarında) geliyordu. Bu yol istikametinde Asur'dan Habur'a kadar uzanan kısmı yaklaşık 250 km'dir. Habur'dan Admum'a kadar olan kısım ile Admum'dan Fırat'ın kesiştiği yer ise yaklaşık 150 km'dir. Götze, bu istikamet üzerinde ara istasyonlar olduğunu ancak çoğunun yerinin tespit edilemediği belirtir.

ERKİLET YAMAÇLARINDAKİ TARİHÎ YOL

Kent Tarihi ve Tanıtım Daire Başkanlığı tarafından Seyit Burhanettin Mezarlığı'nda yapmış olduğumuz kazıların ardından, buradan çıkarılan cenazeler 2021 yılında Erkilet Bülbül Pınarı Mezarlığı'na İslami usullerle defnedilmiştir. 06.10.2022 tarihinde bu mezarlığa defnettiğimiz mezara bir mezar taşı çalışması için gidip yerinde inceleme yaptıktan sonra Erkilet'in yamaçlarına doğru devam ettik. Yamaca geldiğimizde bir noktada araçtan indim ve yamaçta 2 saat kadar keşif yaptım. Bu keşif esnasında Erkilet'in en hâkim noktası olan Hızır İlyas Köşkü ve oturduğu Tümülüs'ün güneybatı kısmında, hemen burada bulunan vericilerin yanından başlamak üzere, aşağıya doğru zikzak şeklinde inen taş döşeli yolu fark ettim. Kayseri Ovası ile Erkilet'in kuzeyi arasında bağlantıyı sağlayan bu yol haricinde özellikle bu kısmın doğusunda hiçbir ize rastlayamadım. Hatta o kadar sarp ve kayalıktı ki yürüyerek dahi bu kısımda dolaşmak oldukça zordu. Ancak buradaki yol en az iki at arabasının rahatlıkla geçeceği genişlikteydi. Bununla birlikte eğimi azaltan bir yöntemle oluşturulan yolda yürümek oldukça kolaydı. Buradaki yolda kullanılan taşlar ve kayalar, kayalık olan Erkilet'in yamaçlarından temin edilmiş. Kullanılan taşlar ile bölgede bulunan taşların aynı özellikte olması bu durumu ispat etmektedir.

İlk izlenimim bu yolun Erkilet'in hatta Kayseri'nin en eski ve el değmemiş yolunun son kalıntısı olacağı yönünde oldu. Buradaki bu tarihî yol için detaylı bir araştırma yapılmasının Kayseri tarihi açısından oldukça mühim olduğunu düşünüyorum. Taşlar ve kayalarla bezeli

22 Baydur, Kültepe (Kanes) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar, 25.

bu tarihî yolun özellikle insanların ulaşması açısından sapa bir yerde kalması bu yolun günümüze gelmesini sağlamıştır.

Önümüzdeki süreçte yapılacak inceleme ve araştırmalarla, belli kısmında kazılarla veya karbon testleri ile yolun hangi döneme kadar gittiği, kimlerin bu tarihî yolu kullandığı konusunda daha bilimsel araştırmalarla daha net bilgilere ulaşacağıma inanıyorum.

Erkilet'in bu tarihî yolu aslında bu yol hususunda yapılacak bilimsel çalışmalar için bir tespit ve girizgâh mahiyetindedir. Bölgedeki uygarlıkların izlerini taşıyan bu yolun daha nice yol ve kapıları açması dileğiyle...■

KAYNAKÇA

- Astour, M. C. (1995). "Overland Trade Routes in Ancient Western Asia", Civilization of the Ancient Near East Volume III, New York, 1401-1420.
- Bryce, T. (2009). The Peoples and Places of Ancient Western Asia, New York: Routledge Handbook.
- Charlesworth, M. P. (1924). Trade Routes and Commerce of the Roman Empire, Cambridge: Cambridge University Press.
- Çilingiroğlu, A. (1984). Urartu ve Kuzey Suriye, Siyasal Kültürel İlişkiler, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- French, D. H. (2008). "Notes on Cappadocian Milestones: The Caesaria-Melitene Road", Epigraphica Anatolica 41, 125-134.
- Gökçek, L. G. (2000). "Asur ve Kaniş Arası Ulaşım ve Taşımacılık", içinde III. Kayseri ve Yöresi Tarih Sempozyumu Bildirileri (Kayseri: Kayseri ve Yöresi Tarih Araştırmaları Merkezi Yayınları), 184.
- Günaltay, Ş. (1987). İran Tarihi-En Eski Çağlardan İskender'in Asya Seferine Kadar, C. I, Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Hutter, M. (2011). "Luvi Dininin Nitelikleri", Luviler: Anadolu'nun Gizemli Halkı (çev. B. Baysal-Ç. Çidamlı), İstanbul: Kalkedon Yayınları, 193-244.
- Kınal, F. (1967). "Yamhad Krallığı", Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Araştırmaları Dergisi, C. 5, S. 8, 196-211.
- Köroğlu, K. (2006). Eski Mezopotamya Tarihi Başlangıçtan Perslere Kadar, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kurt, M. (2009). "Kilikya'da Yeni Asur Egemenliği ve Yerel Güçler", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 327-337.
- Laflı E ve Bru H. (2010). "İncesu'dan (Kayseri) Roma Dönemine Ait Bir Mil Taşı", I. Ulusal İncesu Sempozyumu, 1285-1296.
- Macqueen, J. G. (2015). Hititler ve Hitit Çağında Anadolu (çev. E. Davutoğlu), Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Memiş, E. (2003). Eskiçağ Türkiye Tarihi, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Ramsay, W. M. (1960). Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası (çev. M. Pektaş), İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Salman, İ ve Kaya, M. E. (2007). Adana İlçeler Kültür Envanteri I, Adana: Ulusoy Ofset.
- Texier, C. (2002). Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi (Latin harflerine aktaran: K. Y. Kopraman, Sadeleştiren: M. Yıldız) 3. Cilt, Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı.
- Ünal A. ve Girginer K. S. (2007). Kilikya-Çukurova İlk Çağlardan Osmanlı Dönemi'ne Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya, Tarih ve Arkeoloji, İstanbul: Homer Kitabevi.

Bozkırda Kış

Dursun Çiçek

Bozkırda kış destan anlatan uzun bir şiir ya da yanık bir bozlak gibidir. Bir feryadın göğe, bir hüznün bulutlara, bir ağıtın yalnız ağaçlara uzanması gibi, bozkırda şiir ve bozlak ayaz olur tipi olur çarpar dağlara. Karın, tipinin, ayazın, rüzgârın nasıl yaktığını insan ancak bozkırda kışın anlar. Karın sadeleştirici, arındırıcı ve birleştirici özelliği bozkırda tezahür eder. Tüm farklılıklar beyazda kaybolurken sanki fıtratına, aslına rücu eder. Kar; sadece insanı değil, dağı, taşı, toprağı, suyu, pınarı, rüzgârı, ağaçları arındırır ve yeniler. Karın nuru o kadar aydınlatır ki tabiatı, şehrin ışıkları bile sönük kalır karın beyazına. Lambada alev titrer, tandırda ateş üşür, sobada kor çıtırdar, şehrin ışıkları sanki direklerin içine çekilir, evlerin lambaları birden flulaşır, hüzünlenir ve sessizleşir. Kar; şehrin dünyevî yanını örterken bütün hiyerarşileri ortadan kaldırırcasına her şeyi beyaza boyar, fazlalıkları atar; mekânı, evi, dağı tabiatına döndürür ve insanlara hırslarını hatırlatır.

Şehir gibi bozkır da karla beraber sanki dünyadan da arınır. Hatta madde adeta soyutlanır. Kimi zaman bir rüyanın, kimi zaman bir yolculuğun, kimi zaman bir tecellinin içinde hisseder kendini. Öte ile bir bağı olmayan için suret mutlaklaşır. Surette gördüğü ile surette hissettiği birden görüntüleşir. Modern insanın kendini surette, tabloda, fotoğrafta, görüntüde kaybetmesinin zorunlu sonucudur bu. Oysa ötelerle irtibatı kopmayan insan bilir ki her gördüğü bir işarettir. İşaretlerini kaybeden insana kar her şeyi örterek hatırlatmada bulunur. Çünkü karın en çok örttüğü imajlar ve simülasyonlardır. Kar sahte gerçekliklerden hakikate çağırır insanı. Tevhidi ve yekpareliği hatırlatması, sahte ve kurgu hafızaları örtmesi ve insanı asıl hafızasına yönlendirmesi bundan...

Beyaz kelebekleri ve güvercinleri çağrıştıran kar bozkırda lapa lapa şiir okur, tipiler, soğuk şiirler yazar. Kelimeler üşür lakin cümleler yanar. Şairlerin kaleminden şiir değil kar yağar.

Kar yağıyor
karanlıklara.
Kar yağıyor
ve ben hatırlıyorum.
Kar...
Üflenen bir mum gibi söndü
koskocaman ışıklar..
Ve şehir
kör bir insan gibi kaldı
altında yağan karın.
Lambayı yakma, bırak!
Kalbe bir bıçak gibi giren hatıraların
dilsiz olduklarını anlıyorum.
Kar yağıyor
ve ben hatırlıyorum...

Şehir suskundur bozkırın sessiz coşkusuna karşılık. Gürültü donmuştur şehirde. Lambalarından bellidir bu sessizlik. Lambalar sadece karın yağışını gösterir. Lambalar titrer, direkler sızlar. Kaldırımlar sevinir ama, üstünde sızım sızım sızlayan ayak izlerinin ağırlığının hafiflediğini düşünerek. Bozkır için rahmet olan kar modern şehirler için bir "felakettir"... Hatta kimi "beyaz felaket" geldi diye rahmeti perdeler. Hatta şehre karın yağmasına gizliden gizliye hayıflanır. Belki de bu yüzden kar en çok da şehirde ağlar. Bozkırda bozlak olan kar şehirde dertli bir türküdür artık. Tıpkı şehirde gurbeti yaşayan insanın gönlünün kar ağlaması gibi türküler de kar yanar şehirde.

Çölde ve bozkırda ateş nasıl Leyla ise, hüzün, dert, aşk, sevda, gurbet, aranan, olunan Leyla olursa şehirde de kar ve tüm hisler Zeynep'tir, Elif'tir. Şehirde gurbet daha derin ve berraktır.

İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye
Deli gönül Abdal olmuş
Gezer Elif Elif diye

Çölde Mecnun olan şehirde abdaldır. Çölde yanan şehirde de donarak yanar. Ateşin dondurduğu karın yaktığı ince noktadır burası. Kapitalizm, gün doğmadan dozerleri ile yollara düşer ve rahmeti yollardan kazır. Çünkü şehirler insana göre değil çıkarlara göre kurulmuştur. Şehirde karın yekpareleşeceği toprak neredeyse yoktur zaten. Betonda ve asfaltta kar gariptir. Şehirde kar hatırasızdır. Sadece nostalji yapan birkaç romantik fotoğrafçı için malzemedir, aksesuardır kar. Karın tevhidine, yekpareleştirici özelliğine, yavaşlatmasına direnir şehir.

Oysa bozkırda karın dondurması; dinlendirmesi ve yavaşlatmasıdır bir bakıma. Acıları da sessizleştirir kar. Gurbeti, hasreti uyutur sinesinde. Gündüzü bile sakindir bozkırda kışın. İnsanı birbirine daha çok yakınlaştırır. Ayrılığı yekpareleştirir, sohbet ortaya düşer. Kar soğuktur, toprak donuktur ama gözler sıcaktır, gönül sımsıcak... Dünya birden öte dünya olur. Dünyevî hırslar da donar. Bir muhasebe mevsimidir kış. İnsanın tabiata boyun eğdiremeyeceğinin, eğdirmemesi gerektiğinin göstergesidir.

Kar sessizdir ve sessizliğe yağar, sessiz yağar. Yalnızlığımıza düşen sessizlik gibidir. Uzun bir uykudadır sanki bozkır. Ağaçlar uyur, hayvanlar uyur, insanlar uyur. En çok çocuklar uyanıktır. Karla birlikte çocuklar cennet kokar. Bozkırda kar, bir çocuğun kirlenmemiş rüyasıdır çünkü. Beyazdır gözlerimiz ve gönlümüz. Pamuk gibidir bakışlarımız ve dokunuşlarımız. Çizgisiz defter gibi saklar ayak izlerimizi, kaçışlarımızı, saklanışlarımızı. Bir çocuk için süt dökülmüştür bozkıra, soğuk süt. Hem arındıracak kirleri hem doyuracak gönülleri. Toprak kışın rahmete doyar. Çünkü yağan rahmettir.

Karın yağdığını görünce
Kar tutan toprağı anlayacaksın
Toprakta bir karış karı görünce
Kar içinde yanan karı anlayacaksın
Allah kar gibi gökten yağınca
Karlar sıcak sıcak saçlarına değince
Başını önüne eğince
Benim bu şiirimi anlayacaksın

Bozkırda kış sakindir çünkü kar sükûnettir. Baharın, yazın bütün karmaşası yavaşlar ve durur. Toprak gibi, bozkır gibi insanı da arındırır. Nenem kışa doğru

hastalık, öksürük, aksırık çoğaldığında "Kar yağmadı da ondan, kar yağsa da mikroplar kırılsa" derdi. Kendine getirir kar insanı. Dizlerimize kadar kar yağdığında penceremizden vuran aydınlık nenemin yüzünün nuru olurdu. Sıcak elleri ile pencerenin önündeki karı temizlerken gülümser ve şükrederdi. Toprak ağardı derdi. Bahçemizdeki kar açmış ağaçlara bakarak "Ağaçlarımız çiçek açtı kalkın" derdi. Cennet ağacının yapraklarını

altına girip saçlarımıza düşürmek en büyük tadımızdı.

Yanaklarımız, ellerimiz, şakağımız üşümeye başladığında ellerimizde, yüzümüzde sızlayanın karın sızısı olduğunu bilirdik. Karın içinde yanan ateşi bilmeyen neyi bilebilirdi ki? Kar ile kor akrabadır onu anlardık çocukken. Karın sızısı elimize ve yüzümüze geçtiğinde onu evde çıtırdayarak yanan sobanın ateşine değil de ya annenin nefesine ya nenenin koynuna uzatırdık. Çünkü karın yaktığını korun donduracağını bilirdik. Karda donan eli sobaya, ateşe uzattığımızda ateşin nasıl dondurduğunu da anlardık çocuk ellerimizle. Bilirdik ki tüm sızılar ya ana nefesinde ya nene koynunda geçer, kaybolurdu.

Sonbahar uzadığında, kar geciktiğinde babamın ve dedemin gözlerindeki hüznü de hatırlarım. Rahmet geciktiğinde kendilerini hesaba çekerlerdi her daim. Ne yaptık da gelmedi rahmet?.. Ekin ekilmiş tarlalar karla örtülmezse donar ve çürürdü. Kar ekinlere örtü, ekinlere yorgan, ekinlere merhametti. Dedem her namazında adeta ellerini açarak karla dolmasını istercesine "Allah'ım rahmetini esirgeme, biz ettik sen eyleme" derken karın ötelere irtibat olduğunu da hatırlatırdı.

Kar getiren bulutları gördüğünde bilirdi dedem. Kar getiren rüzgârları yanağında hissettiğinde şükrederdi. Rüzgâr, "Karlı bir gece vakti dostu uyandırmak" dercesine vurur dururdu kapılara, pencerelere. Kapı ve pencere kenarlarından duyduğumuz ıslık kar sesiydi artık.

Sabah namazı vakti pencereden bozkıra bakan dedem "Dağların gökten inmiş bir sütuna döndüğünü" şükreden gözleriyle görür, Rahman'ın rahmetiyle aydınlanan bozkırı uzun uzun seyrederdi. Sonra sessizce pencerenin önünden bir avuç kar alır ağzına götürür, ferahlar ve şöyle derdi: "Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'adır."■

Ilgıt ılgıt esen “Bu Şehrin Rüzgârları”

Serdar Kozan

O, rüzgârları rahmetinin önünde müjde olarak gönderendir. Nihayet rüzgârlar ağır bulutları yüklendiği vakit, onları ölü bir belde(yi diriltmek) için sevk ederiz de oraya suyu indiririz. Derken onunla türlü türlü meyveleri çıkarırız. İşte ölüleri de öyle çıkaracağız. Ola ki ibretle düşünürsünüz. (A’râf 57)

“Allah dağına göre rüzgâr verir” demişler bilenler, sırra erenler. Onlar, “rüzgâr eken fırtına biçer” hikmetinin de farkına varmışlar, “hangi rüzgârın attığı”nı sormaya tenezzül dahi etmemişlerdir. Rüzgârların içerisinde güzellikler getirenlerin yanında, felaket getirenleri de vardır, Allah esirgesin. Adı fırtına olur, tayfun, bora, kasırga olur. Çok şükür fırtına dışında -ki saydıklarımızın en latifi ve hafifidir- diğerleri ülkemizde görülmez. Fırtınası dahi tatlıdır memleketimin.

Millî kültürümüzde rüzgâr önemli bir yer tutar. Destanlarımız, mânilerimiz ve özellikle de türkülerimiz rüzgârları anlatır bize. Bize rüzgâr kelimesini telaffuz etmek zor geldiği için daha ziyade yel demişiz biz ona. *Aşağıdan bir yel esti / Yine kırdı dallarımı* diyerek acıların kaynağını ona yükleriz. *Mihrican mı değdi / Gülün mü soldu* hem bir derdin sebebini soruşun ifadesidir hem de bir gerçekliğin vurgusudur. Çünkü mihrican sonbaharda esip gerçekten gülleri soldurur.

Ama yel her daim dert demek, acı demek değildir. O sevgiliye haber götüren, yârin kokusunu getiren bir elçidir. Bir Sarız türküsünde söylendiği gibi: *Ayrılık hasreti kâr etti cana / Seher yeli sevdiğimden bir haber / Haberin salmışım kutb-i cihana / Seher yeli sultanımdan bir haber.* Gesili İfakat Nine’den derlenen Gesi Bağları türküsünün orijinalinde, yine rüzgâr*ın haber götürüşüne vurgu yapılmakta ve* dertleri ondan gizlemek istenmektedir. *Gül koymuşlar menekşenin adını / Dünyadan almadım ben muradımı / Ben ölürsem dertli koyun adımı / Örtün pencereleri değmesin yeller / Dertli olduğumu bilmesin eller. Gesi bağlarının gülleri mavi / Ayrıldım yârimden gülemem gayri / Yârden*

ayrılanın böyl'olur hali / Örtün pencereleri değmesin yeller / Dertli olduğumu bilmesin eller.

Ahmet Gazi Ayhan'dan derlenen ünlü *Bir Of Çeksem Karşıki Dağlar Yıkılır* türküsünde rüzgâr veya yel kelimesi kullanılmamıştır. *Şu karşıki dağda bir top kar idim / Yağmur yağdı ılgıt ılgıt eridim / Evvel yârin sevdiği de ben idim / Şimdi uzaklardan bakan ben oldum.* Evet bu türküde rüzgâr veya yel kelimesi kullanılmamıştır ama *ılgıt ılgıt* ifadesini okuyan her kişi burada bir rüzgârın varlığından emin olur. Olmalıdır, olmuyorsa Türk kültürünün içerisindeki yerini sorgulamalıdır. Çünkü *Dedem Korkut'tan beri* rüzgârlar *salkım salkım* eser, serinletir veya ılgıt ılgıt eser ve içimizi ısıtır. *Salkım salkım tan yelleri estiğinde / Sakallı bozaç turgay öttüğünde / Bedevi atlar sahibini görüp kişnediğinde / Sakalı uzun Tat eri bağırdığında / Aklı karalı seçilen çağda / Göğsü güzel kaba dağlara gün değende / Bey yiğitler, cilasunlar birbirine kuyulan çağda...* Nesimi Çimen'den derlenen başka bir Kayseri türküsünde Pir Sultan Abdal da Dedem Korkut'un dediğini tutmakta, Dedem Korkut'un dediği gibi demektedir, dili yaşatmaktadır. *Ilgıt ılgıt esen seher yelleri / Doğru gelir doğru gider mi yâr yâr / Hakk'ın emri ile çürüyen canlar / Bin yıl yerde yatsa çürür mü yâr yâr.* Rüzgâr ılgıt ılgıt esmeye devam etmekte ve bu kez kendisinden suallere cevap beklenmektedir.

Kayseri Sürmelisi'nde ise seher yelinin nasıl estiği bilinmez ama esmeye devam eder. *Sabahınan kalktım bir yel esiyor / Gınalı parmaklar üzüm kesiyor / Açtım defterimi baktım suçum yoğmuş / Bilmem ne halinen o yar bana küsüyor / Aman aman sürmeliden ayrıldım aman / Aman aman göğsü çapraz düğmelim aman.* Rüzgâr sadece seher vakti esmez. Bazı mevsimlerde kendisini daha fazla hissettirir. Kışın, kar ile birlikte arz-ı endam ederse adı değişir, tipi olur. İlkbahar ve sonbahar da yine kendisini gösterdiği vakitlerdir. İlkbaharın sonuna doğru, başağını seçtikten sonra ekinlerin rüzgâr eşliğindeki ahenkli halayını görüp de hayran olmayanın sadece başındaki değil gönlündeki gözü de kördür. Stavros Stavridis'in derlediği *Germir Bağları* türküsünde ise mevsim sonbahardır. *Gine güz geldi de esiyor yeller / Çekilip geliyor hep bütün eller / Bu yıl da gelmezsen el bizi diller...*

En başta söylediğimiz "*Allah dağına göre rüzgâr verir*" hikmetine dönmemiz icap eder. Çünkü rüzgâr, en çok dağa yakışır. Son devrin en güçlü kalem sahiplerinden olan Abdurrahim Karakoç, *Dağ ile Sohbet*'inde *Ormanın var, pınarın var, kuşun var / Dört mevsimde bulut saçlı başın var / Bilmem amma bir uzunca yaşın var / Mühlet nedir, ne değildir? De hele* derken, dağın rüzgârını unutmuş gibidir. Karakoç tabii ki bunu unutmamıştır, olsa olsa herkesin bildiği bir şeyi tekrarlamak istememiştir, arif olan zaten anlar demiştir. *Suda Oynayan Balıktan* ismini taşıyan, Mehmet Gurnaz'dan İsmail Sağlam'ın derlediği Kayseri türküsünde de *Reyhan gelir esen yelden / Turnamdaki sarı*

telden / Çaml'oluktan Gurubelden / Dağları göresim geldi. Bu kez rüzgâr reyhayı yani kokuyu getirirken, kadim Türk kültürünün bir diğer haber ileticisi olan turna ile birlikte karşımıza çıkıyorlar. Mehmet Özbek'in Hasan Karakaya'dan derlediği Pınarbaşı türküsünde tanıdık bir rüzgâr ismi, dağ ile yan yanadır yine. *Kar yağdı gene ağardı yazılar / Sehil kuşu sılasını özüler / Eser poyraz çam dalları sızılar / Çalınır meyteri, sazı dağların.*

1718'i başlangıç olarak alırsak, artık üç asrı aşmış olan Batılılaşma ve sekülerleşme yolculuğumuz, birçok unsurla birlikte tabiatla kurduğumuz ilişkiyi de bozdu. Yaşı gelenler bir bir gerçek âleme göç ettikçe bulutların, rüzgârların, kuşların, ağaçların ve taşların yani tabiatın dilinden anlamaz olduk, yabancılaştık. Günümüzde büyük büyük laflar edilerek bahsedilen iklim değişikliği, küresel ısınma, ozon tabakasındaki deliğin büyümesi, güneşin zararlı ışınlarının dünyaya ulaşması gibi sıkıntıların temelinde işte bu anlaşmazlık ve yabancılaşma yatıyor sanırım. Ve insanlar sonunda, her zaman olduğu gibi Neşet Ertaş'ın o dizesini tekrar etmek zorunda kalacaklar: *Kendim ettim kendim buldum...*

Mevzumuza geri dönecek olursak Batılılaşma serüvenimizin bir de zamanın taksimi konusunda yaşanan merhalesi vardır. Avrupa ile uyum sağlamak, ekonomik ilişkileri kuvvetlendirmek amacıyla 1926'dan itibaren miladi takvime ve alafranga saate geçiş yapılmıştır. Ancak, halk arasında uzun süre eski alışkanlıklar ve zaman hesapları yaşamış ve giderek eksilerek günümüze kadar uzanmıştır.

On İki Hayvanlı Türk Takvimi'nden kalan miras olsa gerek, aylar yaygın olarak sayılarla ifade edilmiştir. Atam-dedem hesabında aylar on üç gün sonra başlamaktaydı. Ocak'ın adı Zemheri, Şubat ise kısalığından dolayı Gücük diye adlandırılırdı. Aralık'ın son on günü ve Ocak ayını kapsayan kırk günlük süre bilhassa yaşlıların yüreğine ölüm korkusu

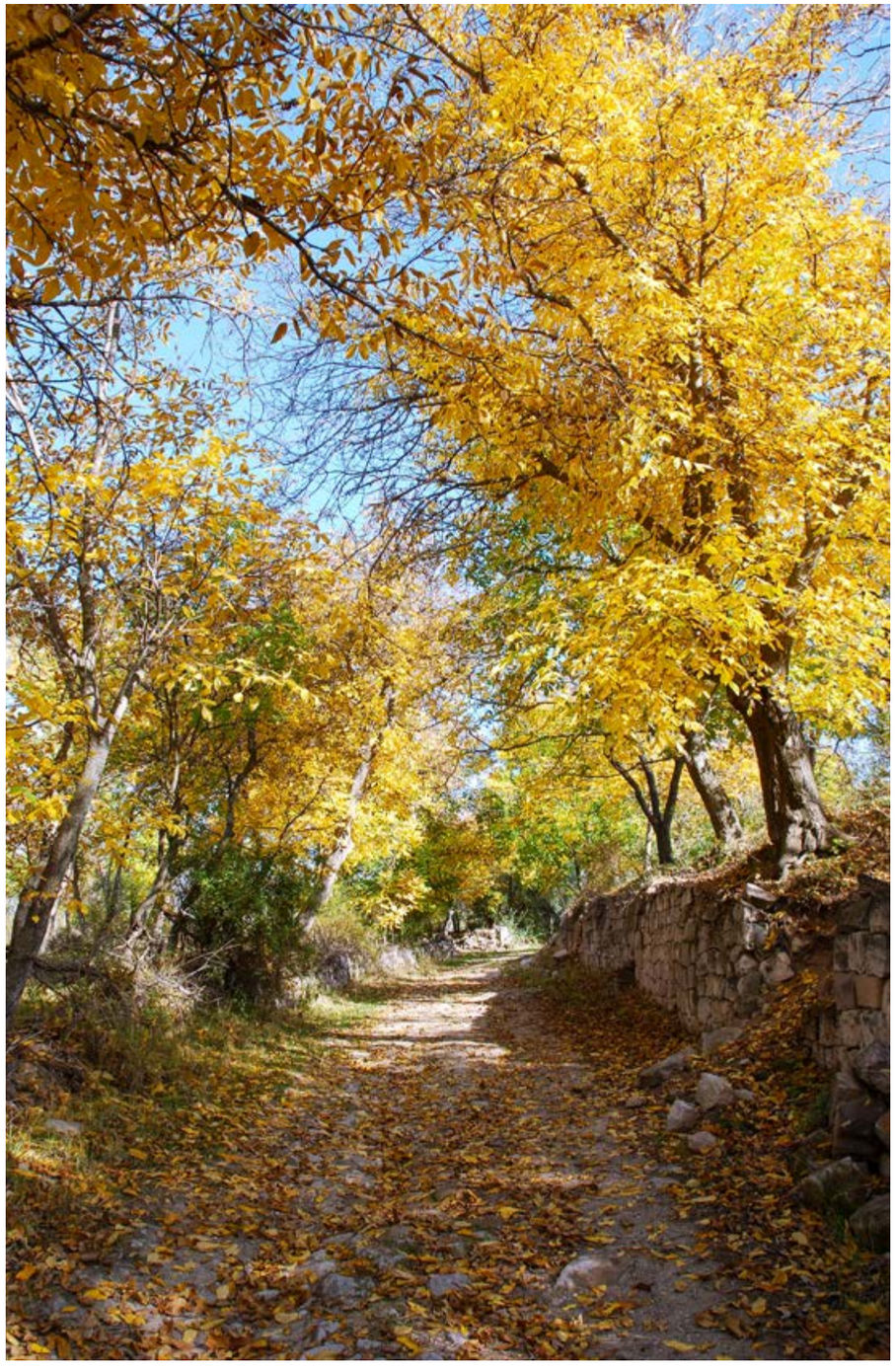

düşüren vakittir. Birçok yaşlı kişi ruhunu Erbain denilen bu zaman diliminde teslim etmiştir. Nisan, Abrıl; Ekim ise özellikle kırsal kesimde Koç Ayı'ydı. Koç katımı törensel bir ritüeldi. Yılın son ayına ise Karakış denirdi. Kuzuların doğmaya başladığı Şubat ayında *saya* adı verilen oturmalar yapılır ve bereketli olmasına nispetle herkesin kendi evinden yanında getirdiği yemekler birlikte yenilirdi. Mart Dokuzu ve Abrıl Beşi, Anadolu'yu buz tutturur, Mayısın yirmisine denk gelen *engirkıran* ise o yılki tüm meyveyi bir gecede yok edebilirdi. Aslında bunlar günümüzde de büyük oranda gerçekleşmesine rağmen, bu özel tarihler ve isimlendirmeler giderek unutulmaktadır.

İlkokul sıralarından itibaren öğretirler bize rüzgârların isimlerini. Hatta rüzgârgülü denilen lakin benim hiçbir zaman öyle bir gül olabileceğine inanmadığım geometrik bir şekil ile ezberletirlerdi bize. Yıldız, Poyraz, Gündoğusu, Keşişleme, Kıble, Lodos, Günbatısı ve Karayel. Fakat bu rüzgârlar buralarda fazla esmezdi ya da esse bile bu isimlerle anılmazdı.

Bundan sonra okuyacağınız satırlar usta malıdır. Ben bunları rahmetli Aydın Karakimseli'den dinledim ve şimdi size satacağım. Ben ve arkadaşlarım Aydın Amca'nın dizinin dibinde oturmuş olmakla hâlâ övünmekteyiz. Onu tanımayanlar neden övündüğümüzü anlayamazlar ancak bilenler melali anlayacaktır. Ve ben ve arkadaşlarım, Aydın Amca da gerçek âleme göç ettikten sonra, bize kızabilecek insanların ne kadar azaldığını fark ederek hayıflanmışızdır ve hayıflanmaya devam ediyoruz.

Poyraz, Anadolu'nun millî rüzgârıdır desek yanılmış olmayız herhalde. Anadolu, poyraz ile bütünleşmiştir. Her ne kadar en çok ondan şikâyet etsek de poyrazsız da bunalırız. Poyraz ufukları uzaklaştırır, sıcak yaz günlerinde göğsümüzü genişletir, nefesimizi açar. Kayseri'yi serinletir poyraz. Bünyan civarındaki Koramaz Dağı yönünden geldiği için poyraza yerel ağızda *Koramaz Yeli* de denir. Koramaz'dan gelen yağmur Kayseri'de havayı soğutur. Kar, Koramaz'dan gelirse kış çok zorlu geçer, Kayseri buz geçer.

Her ne kadar Erciyes, dört mevsim sırtında kar taşısa da Erciyes'ten kurtulup gelen rüzgâr denizden geldiği için kış mevsiminde Kayseri'de ılıman etki yapar ve havayı yumuşatır. Güney'den gelen bu yele Kayserili *San Yeli* demektedir. San yeli meyveleri yakar ve tahıllara zarar verir. Erciyes'ten gelen yelin zulmü Develi'yedir. Develi, Sibirya'nın yakınlığını hisseder. Tomarza da Develi'nin kaderini paylaşır.

Kayseri'nin yerel rüzgârlarının en ünlüsü ise *Gömeç Yeli*'dir. Bazen Ebiç yeli olarak adlandırıldığı da vakidir. Rivayet olunur ki eskiden Kayseri'de mahalleler, sokaklar Gömeç yeline göre kurulurmuş. Sokaklar bu rüzgârın estiği yöne doğru uzanır, Gömeç yeli sokakları havalandırır, temizlermiş. Gömeç yeli de serinletir Kayseri'yi, ferahlatır.

Pastırma yazının yaşandığı dönemde Kayseri'de Erkilet tarafından gelen özel bir rüzgâr eser. Denilir ki Kayseri pastırmasının o eşsiz lezzetinin sırrı bu rüzgârda kurutulmasında saklıdır. Tabii ki günümüz teknolojisi o güzelliği gölgelemektedir lakin çok şükür hâlâ Kayseri pastırmasının lezzetine ulaşabilecek başka bir şehir yoktur.

Kayseri, Anadolu'nun ortasında binlerce yıldır önemini koruyarak varlığını devam ettiriyor. Dönem dönem şehrimizle ilgili insafsız ve hakikatle ilgisi olmayan kem sözler duyabilirsiniz. Siz onlara kulak asmayınız ve deyiniz ki; *yel kayadan ne aparır.*■

Öteki Yüzümüze Doğru Kendimizi Aramaklar Yolculuğu

M. Akif Coşkun

"Gurban olduğum bütün güzellikleri, bereketi, suyun bolluğunu, doğanın o büyüleyici ve hayrete düşüren bütün yanlarını sanki Erciyes'in bu tarafına (Erciyes'in Develi ve Yahyalı'ya bakan yüzüne) serpiştirmiş de öteki tarafından (Erciyes'in şehre bakan yüzünden) esirgemiş gibi."

Ne zaman Erciyes'in öteki tarafına geçsem zihnimde bu düşünceler ve sorularla yolculuğumu tamamlarım. Elbette ki bunun jeolojik bir açıklaması mutlaka vardır. Ancak bunun düşüncelerimde ve tahayyülümde yoğurduğum efsanemin büyüsünü bozacağını bildiğim için açıkçası bilmek istemem. Erciyes'in öteki tarafına her geçişimde zihnimden geçen ama sadece zihnimde çalkaladığım bu düşünceleri bu seferimde birlikte yoldaşlık ettiğim dostumla paylaştığımda dostumun hafif bir gülümsemeyle verdiği karşılık, yıllardır hikmetine sual etmediğim ama yine de merakımı gizleyemediğim bu düşüncelerimin üzerine çöreklenen garabeti elinin o güzel tersiyle alır gibi bakışlarıma yeni bir ufuk kazandırmıştı:

"Ama öteki tarafına da Erciyes'in en güzel suretini vermiş."

Hakikaten öyleydi. Etrafını tamamen turlayabileceğimiz kaç dağ vardır bilmiyorum ama Erciyes'in her vechesini görme

imkânı bulmuş biri olarak diyebilirim ki hafızalarımıza kazınan en güzel yüzü şehre bakan yüzüdür.

Zihnimden geçen bu düşüncelerim ve dostumun söylediği o söz bu yola çıkmadan tekâmüle eremeyeceğini bir kez daha anlıyordum.

Erciyes'in en güzel yüzünü şehirle birlikte ardında bırakırken, Erciyes'in diğer yüzlerinde birikmiş hikmetlerinin izini sürerken iki farklı kişiliğe bürünüyor insan. Uzun, zahmetli ve yer yer tehlikeli bir yolculuğa davet çıkarmaktadır adeta. Şehrin üzerimize giydirdiği alışkanlıklarla yol alınamayacağını Erciyes'in o en güzel yüzünün değişmesiyle fark ediyoruz. Yüzünü çirkinleştirmiyor, hayır, nisbeten daha az güzel bir yüzüne bırakıyor. Dağların hiçbir çehresi çirkin

değildir, olamaz da. Her çehresinde farklı bir mana gizlidir. Ve ben adını *"Tevbe Dağı"* koyduğum bu dağın eteklerinde bu farklı manaların izini sürmeye hasrettim kendimi. Ama bu sefer bir ipin ucunu yakalamış olmamın ve zihnimde dağınık hâlde duran düşüncelerime bir intizam vermenin derdiyle yol alıyorum.

Medeniyetin parmakları bu deryanın her uzvuna yetişemediği için şükrediyorum ama yetişebildiği kadarı da en azından ilgilisine bir fragman sunabildiği için mutluyum. Sadece ilgilisine bir kesit sunması değil, aynı zamanda bu dağların, ovaların, vadilerin hemen her mümbit noktasına konuşlanan sakinlerinin olası ihtiyaçlarına karşılık gelinmesi açısından asfalt yollara karşı yargımı mutedil ölçüde tutuyorum.

Asfalt yolların bittiği yerde geniş patika yollar ve taşlı yollar karşılıyor bizi. Zihnimde dostumun sözünü durmadan

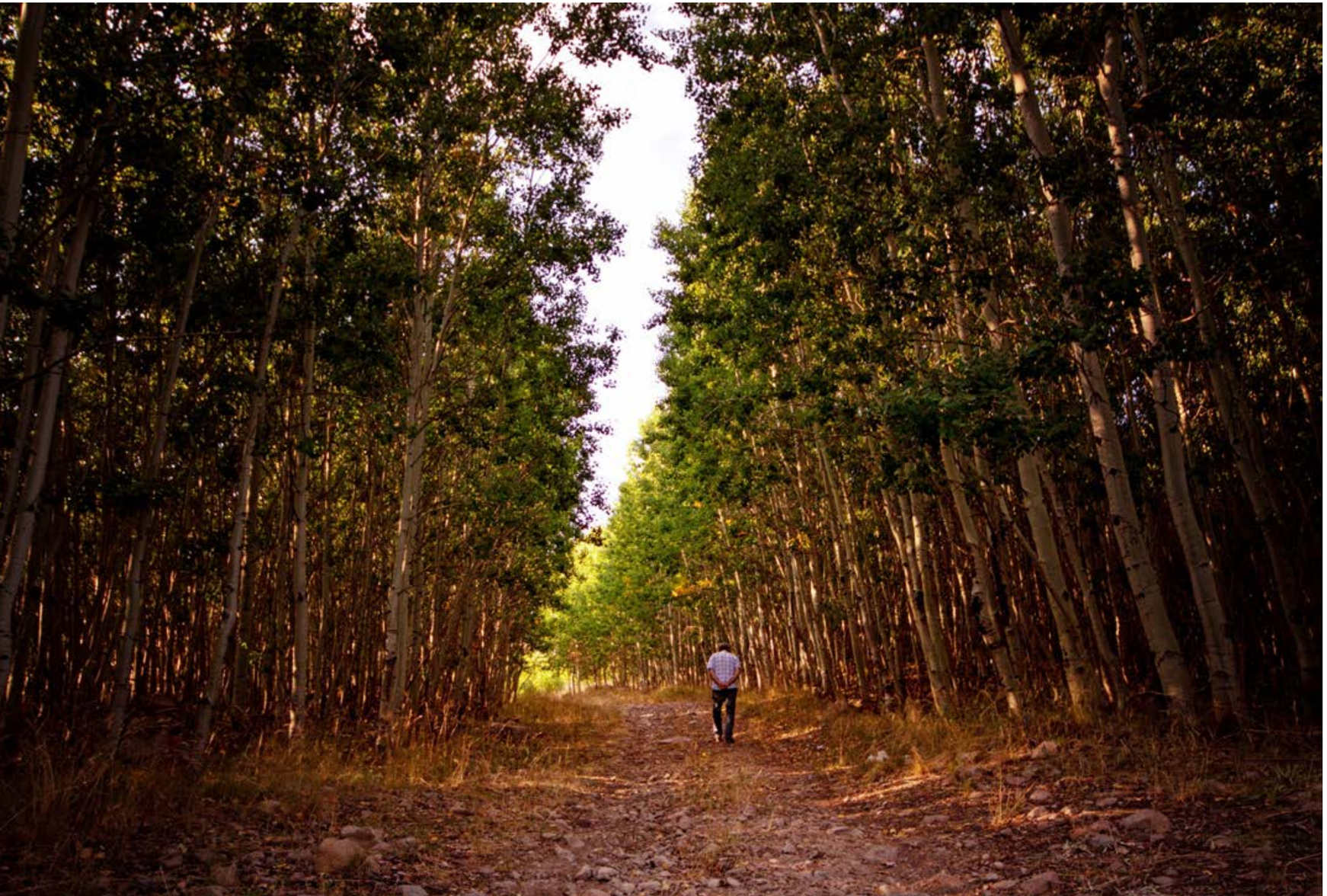

tekrarlıyorum: *"Ama öteki tarafına da Erciyes'in en güzel suretini vermiş."*

Bu taşlı yollarda ağır ağır ilerlerken dağın iki yüzü arasında bir bağ kurmaya çalışıyorum. Kimi zaman kasvetli inişlerden, kimi zaman dizlerimin bağını çözen çıkışlardan yahut uzun yürüyüşlerden sonra karşıma tüm güzelliklerini sunan bir şelalenin dilinden süzülen nağmelerine kulak kabartıyorum. Ya da bir derenin o soğuk suyunda basiretimin susuzluğunu gideriyorum. Dağın bu yüzüne adeta serpiştirilmiş, gördüğüm, görebildiğim ve daha göremediğim nice güzelliklerin hikmetlerine ulaşmanın ne kadar zorlu yollardan geçtiğine şahit oluyorum. Kimsesiz mezarlar bölüyor yolumu. Rızkının peşinde gidenlerin yahut kalabalıklardan kendini azat etmiş zatların orada ehli kubura karışmış nice isimsiz mezar taşları bana bir şeyler fısıldıyor. Bir hikmet varsa ona ulaşmanın da bir hizmeti olacaktı. Onu kucaklayıp dönmenin hizmeti olduğu gibi.

"Bu şehirde nasıl yaşıyorsun?" diye sormuştu yurt dışından ziyaretime gelen bir dostum. "Onun sayesinde." demiştim Erciyes'i işaret ederek. Kendisini alaya aldığımı düşünmüştü. Oysa gerçek buydu. Şehirde yaşamanın tüm sorunlu hâllerine mukavemet edebilmek için bir yaşama sebebi, bir dayanma sebebi gerekliydi. Ben de bu dağa tutunmuştum. Neden başka bir sebebe değil de bu dağa tutunmuştum hâlâ bilmiyorum. Dahası o en güzel yüzünü şehre göstermemiş olsaydı tutunabilir miydim onu da bilmiyorum. Ama artık bildiğime inandığım ama ifade etmekte zorlandığım bir şey vardı. Ve yine biliyorum ki bu satırlara aktaracağım o bildiğime inandığım şey henüz çok ham, henüz yolunu daha tamamlamadı. Henüz daha benimle birlikte alacağı bir yol, bir yolculuk var. Ve her yolculukta biraz daha tekâmüle erecek, biliyorum.

Her güzel şeyin ardında bir hikmet vardır. Bu bir söz olur, bir insan olur, bir eser olur yahut doğanın bir sureti olur. Bize bakan güzel yüzünün bir de öteki yüzü vardır. Kendisiyle aramızda bir köprünün kurulması o güzel yüzü sayesinde olur. İçinde bulunmuş olduğumuz bu kargaşada, hengâmede, koşuşturmada ayakta kalabilme sebebidir o güzel yüzü. Bir de öteki yüzü vardır. Bizi ayakta tutmaya sebep olan o yüzünün güzelliğini nereden aldığının keşfi ancak öteki yüzüne yolculuk etmekle hâsıl olur. Bir istiridyenin içindeki inci misali. Gözümüze güzel görünen bu incinin nasıl meydana geldiğini öğrendiğimizde istiridyeye olan bakışımız başka bir boyut kazanır. Nisan yağmurlarıyla kabuklarını aralayan istiridyenin içine kaçan kum zerreciklerine karşı istiridye salgıladığı bir salgıyla kendini korumaya alır. Salgının kum zerreciklerinin etrafını sarmasıyla yıllar sonra o bildiğimiz inci meydana gelir. Fakat bu oluşum sancısız olmaz. İnci, istiridyenin içinde yıllarca büyüttüğü sancıların, o sancıya karşı vermiş olduğu mücadelenin ve de sabrın armağanıdır. Kime armağan? İstiridyeye mi? Yoksa o güzellikle tanış olana mı?

Güzelin öteki yüzüne yapacağımız yolculukta bizi bekleyen bu hikmettir. Bu yolculukta keşfine erdiğimiz her hikmette bize bakan güzel yüzü daha bir anlam kazanır, daha bir güzelleşir. Gördüğümüz güzelin öteki yüzüne yapacağımız yolculuk boynumuzun borcudur. Aksi hâlde, o, güzelliğinden bir şey kaybetmez ama güzeli gören gözlerimize bir perde iner. Ki o perdeyi açmak içinse başka bir yolculuğun (seferin) yolcusu olmak lazım gelir. Hazır perde demişken, Arapçada yolculuk anlamına gelen sefer ile perdeyi açmak, örtüyü kaldırmak anlamına gelen sefer'in aynı kökten olduğunu biliyor muydunuz?

** Bu yolculuğa ayrı bir hikmetini damıtan sözün sahibi değerli dostum ve ağabeyim Metin Şimşek'e minnetle...*■

Yoğurt Çorbası (Toğga)

HAZIRLANIŞI

Yoğurdu 2 bardak su ile çırpın.

Bir yemek kaşığı tereyağında unu kavurun.

Kavrulan una tuz ve yoğurdu azar azar ilave edin.

Sonra yıkanmış pirinci ekleyin.

Pirinç açılıncaya kadar karıştırarak pişirin.

Kıvamı çok koyu olduysa 1 bardak sıcak su ilave edin.

Kalan tereyağında salçayı kavurun, kavrulan salçaya baharatları ilave ederek altını kapatın.

Servis ettiğimiz çorbaya baharatlı sosu ilave ederek servis edin..■

Afiyet olsun...

Malzemeler

500 gr yoğurt

2 yemek kaşığı un

3 yemek kaşığı tereyağ

1 çay bardağı pirinç

2 yemek kaşığı domates salçası

1 tatlı kaşığı pul biber

1 tatlı kaşığı kuru nane

1 çay kaşığı karabiber

1 çay kaşığı tuz

kültürden..

KÜLTÜR SANAT GÜNCESİ

Şehir Kültür Sanat dergisi, yeni yılla birlikte yeni sayısıyla kıymetli okurlarıyla buluşuyor. Gerek ülkemizde gerekse dünyada yaşanan gelişmeler hızlı ve her biri ayrı ayrı gündemi meşgul eden hadiseler oldu. 7 Ekim 2023'ten itibaren Gazze'de yaşanan insanlık dışı hadiselere hâlen şahit olmanın üzüntüsü içerisindeyiz. Gazze'de yaşanan zulüm bize çok şey öğretti, öğretmeye devam ediyor. En azından Batı'nın yücelttiği, önerdiği demokrasi, insan hakları gibi kavramları hangi bakış açısıyla değerlendirdiğini görmüş olduk. Batı'yı daha yakından tanımış olduk.

Ekonomide, siyasette, dünya dengelerinde insanları derinden etkileyen hadiseler olup biterken kültür sanat elbette kıyıda köşede, hatta gölgede kalacaktır. Fakat kültürel ve zihinsel faaliyetlerin derin bir önemi olduğunu da bütün olup bitenleri göz önünde bulundurarak daha rahat anlayabiliyoruz. Günümüzde egemen güçler sadece toprakları işgal etmiyorlar. Güç denilince yalnızca askerî ya da ekonomik güç de akla gelmemeli. Çünkü ülkeler kültürel işgal altında, sürekli zihinsel saldırı altındayız. Düşüncelerimiz, duygularımız esir alınmış durumda.

Böylesi bir atmosferde; kültürümüze, tarihimize, sanatımıza, inançlarımıza ve değerlerimize sahip çıkmanın önemini belirtmeye gerek yok. Ancak bu şekilde kendimize sahip çıkabileceğimizi, kendimizi kaybettiğimizde bu şekilde yeniden kendimizi bulabileceğimizi, "neyi kaybettiğimizi" hatırlayabileceğimizi söylemeye de...

Şehir Kültür Sanat dergisi baştan beri bu bilinçle bir hafıza oluşturma, şuuru ayakta tutma çabasıyla yayın hayatına devam ediyor. Elbette burada yürütülen çaba tek başına anlamsız kalabilir. Ama büyük bir ırmağa akan küçük dereler gibi bir etkiyi küçümsememek gerekiyor.

Yeni yıldaki ilk sayımızı yine özenle hazırladık. Bu bölümde ise şehrimizdeki kültür sanat etkinliklerinden bir kısmını sizlere sunuyoruz. Önümüzdeki günlerde ve gelecek sayılarımızda okurlarımızla daha güzel günlerde buluşmayı diliyoruz.

ŞEHİR BÜLTENİ 2024'ÜN İLK SAYISI İLE "DİJİTAL" YAYINDA

Vatandaşlar artık cep telefonu, tablet ve bilgisayarlarından ulaşabilecekleri Şehir Bülteni sayesinde Büyükşehir Belediyesinin gerçekleştirdiği hizmetleri ve hayata geçirdiği projeleri kolaylıkla takip edebiliyor.

Şeffaf ve halka açık olarak hizmetlerini sürdüren Büyükşehir Belediyesinin süreli yayını Şehir Bülteni, Ocak 2024 sayısında "150 Dedik, 418 Projeye Ulaştık" manşetiyle okurlarıyla buluştu.

58'inci sayısıyla dijital platformdan vatandaşlara ulaşan bültende, Büyükşehir Belediyesinin birbirinden özel ve önemli yatırımlarının yer aldığı haberler dikkat çekti.

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Büyükşehir Belediyesi Şehir Bülteni başyazısında "Kadim şehrimiz Kayseri'mizde hizmetlerle ve huzurla dolu bir yılı daha geride bıraktık. Halka hizmet Hakk'a hizmet anlayışı ve insanı yaşat ki devlet yaşasın kaygısıyla yürüdüğümüz yolda, hayırsever, yardımsever ve kadirşinas insanların memleketi Kayseri'nin imarı, konforu ve huzuru için elimizden gelenin en iyisini yapmak için çalıştık, çabaladık, çalışmaya devam ediyoruz" dedi.

Türkiye'de yatırım lideri büyükşehirler arasında yer alan bir büyükşehir belediyesi olarak hizmetlerin devam ettiğini ifade eden Başkan Büyükkılıç, "Yeni yılın Kayseri'miz için, hemşehrilerimiz için, ülkemiz için bereket ve huzur dolu bir yıl olmasını diliyorum" diye konuştu.

Şehir Bülteni'nin 58'inci sayısında, Başkan Büyükkılıç'ın vizyon projelerinin yanı sıra, Ulaşım A.Ş., KAYMEK, Erciyes A.Ş. ve KASKİ'nin faaliyetleri gibi birçok konu bulunuyor.

Vatandaşlar, Büyükşehir Belediyesi Şehir Bülteni'nin dijital yayınına www.kayseri.bel.tr adresinde Hizmetler > Online Hizmetler > Şehir Bülteni bölümünden ulaşabiliyor.

BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ, ESMAÜ'L HÜSNA HÜSN-İ HAT SERGİSİ'Nİ GEZDİ

KAYMEK A.Ş. özel ve önemli günlerde dikkat çeken etkinlik ve faaliyetlerine devam ediyor. Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, bu kapsamda Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki KAYMEK tarafından Üç Aylar'ın başlangıcına özel açılan Esmaü'l Hüsna Hüsn-i Hat Sergisi'ni gezdi.

Kursiyerler tarafından yapılan el emeği göz nuru eserleri ilgiyle gezen Başkan Büyükkılıç, sergiyi gezen vatandaşlarla ve alışveriş merkezindeki esnaflarla da sohbet etmeyi ihmal etmedi.

Büyükkılıç, özel ve anlamlı sergide emeği geçenlere teşekkür ederek "KAYMEK eğitmenlerimiz ve kursiyerlerimiz tarafından hazırlanan Esmaü'l Hüsna Hüsn-i Hat Sergisi'ni ve esnafımızı

ziyaret ettik. Birbirinden değerli eserleri yapan eğitmen ve kursiyerlerimize el emeği, göz nuru bu çalışmaları için teşekkür ediyorum" diye konuştu.

Başkan Büyükkılıç'a sergi gezisi esnasında İşletmeler ve İştirakler Daire Başkanı Cenani Ayaydın da eşlik etti.

Vatandaşlar tarafından yoğun ilgi gören sergide, KAYMEK eğitmenleri ve kursiyerleri tarafından hazırlanan Esmaü'l Hüsna isimlerinin hat sanatı ile yazılarak tablo hâline getirildiği eserler yer aldı. Sergide, Kur'an harfleri ile ölçülü ve estetik yazı yazma sanatı ve yazı yazmanın en kâmil derecesi olan Hüsn-i Hat ile KAYMEK eğitmenleri ve kursiyerleri tarafından hazırlanan Esmaü'l Hüsna çalışmaları 3 gün boyunca sergilendi.

KAYMEK'TEN MİNİKLER İÇİN OKULLARINDA EBRU ETKİNLİĞİ

KAYMEK, bu kez de ilkokul öğrencisi miniklere yönelik sanatsal etkinlik düzenledi. Geleneksel el sanatlarından olan ebru etkinliğinde ilkokul öğrencileri ile buluşan KAYMEK eğitmenleri, ebru sanatının inceliklerini ve özelliklerini miniklere anlattı.

Geleneksel El Sanatları, Gelecek Nesillere Aktarılıyor

Şehit Jandarma Komando Er Hacı Aydıncı İlkokulunun öğrencileriyle ebru sanatı etkinlikleri yaparak ortaya rengârenk eserler çıkaran KAYMEK eğitimcileri, geleneksel el sanatlarını gelecek nesillere aktarmayı hedefleyerek çocuklar için eğitici ve keyifli bir etkinlik gerçekleştirdi.

Ebru sanatı etkinliğine büyük ilgi gösteren öğrenciler, birbirinden farklı ve güzel ebru çalışmaları yaparak geleneksel el sanatı olan ebruyu öğrendi.

KAYMEK'İN 3'ÜNCÜ KİTAP OKUMA YARIŞMASI ÖDÜL TÖRENİ

Büyükşehir Belediyesinin eğitim, kurslar ve kültürel faaliyetlerde marka kuruluşu KAYMEK; 7'den 70'e tüm Kayserililere zengin içeriğe sahip eğitim ve kurslarla hizmet vermeyi sürdürürken sergiler, seminerler ve birçok özel etkinliklerin yanı sıra düzenlediği yarışmalarla da vatandaşları kültürel faaliyetlerde buluşturuyor.

Bu kapsamda geleneksel hâle getirdiği yarışmalara bir yenisini daha ekleyen Büyükşehir KAYMEK tarafından "Kitap Seç, Oku, Yarış, Kazan" sloganıyla ödüllü kitap okuma yarışması düzenlendi.

Kadir Has Kültür ve Sanat Merkezi'nde düzenlenen yarışmanın ödül töreninde Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın yanı sıra daire başkanları ve müdürler ile yarışmanın katılımcısı vatandaşlar yer aldı.

Törende konuşan Başkan Büyükkılıç, gençlere teşekkür ederek, "Bundan sonraki süreçte de başarılar diliyorum. Tabii amacımız okuyan ve okutan olmak ve bu anlamda çalışmalarımızı sürdürmek" dedi.

Kayseri'nin 5 üniversitesi olan bir şehir olduğuna dikkat çeken Büyükkılıç, "75 bin üniversite öğrencisi olan bir şehir. Üniversite

öğrencilerimize burs yardımıyla ve destekleriyle, gerek ulaşım yardımı gerek çamaşır yıkama gibi desteklerle öğrencilerimizin her zaman yanındayız. Sayın Cumhurbaşkanımızın elinden de iki defa genç dostu şehir ödülüne layık görüldük. 350 bin civarında orta öğretim öğrencisi olan bir şehiriz. Hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyor, bundan sonraki süreçte de başarılar diliyorum" diye konuştu.

"Çok Eğlenceli, Çok Bilgili Bir Atmosfer"

Yarışmaya katılan Aile Danışmanı Hatice Dur, "Yusuf ile Züleyha kitabı benim lisedeyken okuduğum ve hayran olduğum kitaptı. Kitap yarışmasına katılacak vaktim yoktu ama bu kitap için katılınır dedim, çok başarılı bir tercihti" derken, Leyla Türkmen isimli yarışmacı da daha önceki yarışmaya da katıldığını, çok eğlenceli, çok bilgili bir atmosfer olduğunu belirterek Başkan Büyükkılıç'a ve KAYMEK ekibine teşekkür etti.

Esat Karakayalı yarışmaya üçüncü kez katıldığını, yarışmanın okumaya teşvik edici bir özelliği olduğunu ifade ederken, Hacı Mehmet Öztürk de kızının tavsiyesi ile Yozgat'tan geldiğini, kızına destek olmak için yarışmaya kızını getirdiğini anlatarak kitap okuma yarışmasının çok güzel bir etkinlik olduğunu söyledi.

İşte Yarışmanın Kazananları

Kahoot sistemi üzerinden dijital olarak yapılan yarışmada Tarık Buğra'nın "Osmancık" isimli kitabı için 1'inci Ahmed Muhammed Genç, 2'nci Halil İbrahim Atalay, 3'üncü de Sibel Eröz olurken Muhammed Canpolat, Nagihan Çeri, Esra Acar, Fatma Şimşek ve Semra Yiğit ise mansiyon ödülüne layık görüldü.

Nazan Bekiroğlu'nun "Yûsuf ile Züleyha" isimli kitabı için ise 1'inci Hatice Çelik, 2'nci Esra Eroğlu, 3'üncü de Hikmet Soymısırlıo olurken Elvan İnce, Ayşe Yahyalı, Dilek Söylemez, Şerifenur Eren ve Tuğçe Arzik ise mansiyon ödülüne layık görüldü.

"Kitap Seç, Oku, Yarış, Kazan"

Yoğun ilgi gören yarışmada Tarık Buğra'nın "Osmancık" isimli kitabı için 989, Nazan Bekiroğlu'nun "Yûsuf ile Züleyha" isimli kitabı için 1.221 kişi başvuru yaptı. Yarışmaya her iki kitap adına toplam 2 bin 210 başvuru alındı.

Belirlenmiş olan kitaplardan ayrı ayrı iki yarışma düzenlendi ve yarışmalar Kahoot sistemi üzerinden dijital olarak yapıldı. Yarışmaya konu olan kitaplardan 4 şıktan oluşan 15 adet soru soruldu ve en çok doğru cevabı en hızlı sürede vermiş olan yarışmacılardan ilk üçe girenler ile mansiyon olarak 5 kişi, ilan edilen ödülü almaya hak kazandı. Her iki yarışmada ayrı ayrı, birinci olanlara 6 bin TL, ikinci olanlara 4 bin TL, üçüncü olanlara ise 2 bin TL ödül verildi. İlk üçten sonraki 5 kişiye de mansiyon olarak çeşitli armağanlar verildi.

BÜYÜKŞEHİR'İN 6'NCI ŞİİR YARIŞMASINDA KAZANANLAR BELLİ OLDU

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç'ın yönetiminde gerçekleştirdiği kültür ve sanat çalışmalarını sürdürürken, kentte sevilen ve ilgi gören şiir yarışmasının 6'ncısı sonuçlandı.

Aşık Seyranî, Seyyid Burhaneddin, Kadı Burhaneddin, Somuncu Baba, Yaman Dede, Muhsin İlyas Subaşı gibi bilinen pek çok şair ile düşünürü bağrından çıkaran kadim kent Kayseri'de, şiiri ve şairi destekleyen, sosyal ve kültürel faaliyetler ortaya koyan Büyükşehir Belediyesi, her sene düzenlediği şiir yarışmasını bu yıl da gerçekleştirdi.

Şiir dünyasına gönül vermiş her vatandaşın katıldığı, konusu serbest olarak belirlenen ve seçkin jüri üyesi bulunan 6'ncı Şiir Yarışması'nda, birbirinden nadide şiirler dereceye girmek için yarıştı.

Yarışmanın seçici kurulunda Şair Prof. Dr. Nurullah Genç, Şair Yavuz Bülent Bakiler, Şair Hayati İnanç, Şair Prof. Dr. Ömür Ceylan, Şair Prof. Dr. Mehmet Can Doğan, Şair Mehmet Aycı, Şair Ali Günvar, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Serdar Öztürk ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Salih Özgüncü yer aldı.

Şiir Yarışmasında Katılımcılara Toplam 27 Bin TL'lik Ödül

Şehrin kültür ve sanat faaliyetlerine her zaman destek olan, şiir ve hikâye yarışmalarını her yıl düzenli olarak sürdüren Kayseri Büyükşehir Belediyesinin, 6'ncısını düzenlediği şiir yarışmasına 1608 kişi katılım sağladı.

İşte Kazananlar

Titizlikle yapılan değerlendirme sonucunda Bursa'dan "Yağmur" adlı şiiri ile katılan Nevzat Konşer birinci olurken, İzmir'den "Kendini Besleyen Mezar" adlı şiir ile katılan Abdullah Kurt ikinci, Kocaeli'den "Kırık Vazolar adlı şiir ile katılan Ömriye Erdoğan Karataş da üçüncü oldu. Yarışmada İstanbul'dan "Selenge" adlı şiir ile Nurettin Eyibil dördüncü, Hatay'dan "Zeytin ile Çocuk" adlı şiir ile katılan Mukadder Bilgili beşinci ve Kayseri'den "Sis ve Ay" adlı şiir ile katılan Ahmet Yeşilyaprak da altıncı sırada yer aldı.

6'ncısı düzenlenen yarışmada, dereceye giren yarışmacılardan 1'inciye 8 bin, 2'nciye 7 bin, 3'üncüye 6 bin ve 2 biner TL'lik 3 adet mansiyon ödülü ile toplam 27 bin TL'lik ödül dağıtılacak.

BÜYÜKŞEHİR KÜTÜPHANELERİNE 4,5 YILDA 7 MİLYONU AŞKIN ZİYARETÇİ

Dr. Memduh Büyükkılıç'ın, "kütüphaneler şehri Kayseri" hedefi ve "okuyan ve okutan şehir Kayseri" vizyonu doğrultusunda hizmet veren Büyükşehir Belediyesi kütüphaneleri, modern altyapısının yanı sıra binlerce kitap sayısı ile her geçen yıl milyonlarca kitapseverin uğrak yeri oluyor.

Eğitim ve öğrenci dostu Başkan Büyükkılıç, göreve geldiği günden bu yana eğitime verdiği takdir toplayan hizmetlerinin yanı sıra sayısını artırdığı ve kullanımda olanları modernize ettiği Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerini adeta çok amaçlı sosyal tesislere çevirdi.

Büyükşehir Belediyesi, Başkan Büyükkılıç'ın özel önem gösterdiği okuyan ve okutan şehir Kayseri'de, kenti kütüphaneler şehri yapma yönünde 2022 ve 2023 yıllarında yeni kütüphaneleri hayata geçirdi. 2022 yılında Mevlana Kütüphanesi ve Erkilet Kütüphanesini hizmete açan Büyükşehir, 2023 yılında ise Halit Özkaya Kütüphanesi ile Fuat Attaroğlu Çocuk Kütüphanesi ve Müzik Okulunu kitapseverlerin hizmetine sundu.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi, kent genelinde Merkez Halk Kütüphanesi, Gevher Nesibe Halk Kütüphanesi, Sezai Karakoç Kütüphanesi, Şehir Kütüphanesi, Beyazşehir Halk Kütüphanesi, Ziya Gökalp Semt Kütüphanesi, Argıncık Semt Kütüphanesi, Mevlana Kütüphanesi, Erkilet Kütüphanesi, Halit Özkaya Kütüphanesi ve Fuat Attaroğlu Çocuk Kütüphanesi ve Müzik Okulu olmak üzere 11 kütüphanesi ile hizmet veriyor.

Kitapseverlerin uğrak noktası olan Büyükşehir Belediyesi kütüphaneleri, 2019 yılından bu yana 7 milyon 451 bin 760 ziyaretçiyi ağırladı. Kitapseverler tarafından her yıl yüzbinlerce ödünç kitap alınan Büyükşehir kütüphanelerinin toplam üye sayısı ise 300 bini aştı.

Özellikle kütüphaneleri ziyaret eden öğrencilerin ihtiyaçlarını da dikkate alan Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerde ücretsiz internet ve bilgisayar hizmeti veren bilgisayar odaları kurarken, üye olan herkes ücretsiz fotokopi ve diğer tüm imkânlardan da yararlanabiliyor. Modern kütüphaneler inşa eden Büyükşehir, teknolojik olarak bütün donanımlara yer vererek, akademik kütüphanelerde olduğu gibi katalog tarama sistemi ve kütüphane otomasyon sisteminin de kullanılmasını sağlıyor.

Kayseri'yi Kütüphaneler Şehri Yapma Yolunda Yeni Bir Kütüphane Daha

Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç'ın talimatları doğrultusunda Kayseri'yi kütüphaneler şehri yapma yönünde çalışmalarını hız kesmeden sürdüren Büyükşehir Belediyesi, şehre kazandırdığı kütüphanelere yenilerini de eklemeyi sürdürüyor.

Çalışmalarında son aşamaya gelinen 1 milyon 260 bin metrekarelik Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisine yapılan 5 bin 500 metrekarelik devasa halk kütüphanesinin yakın zamanda hizmete girmesi planlanıyor.

Yine, Yeşilhisar'da Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Büyükşehir Belediyesi iş birliği ile hayata geçirilen Yeşilhisar İlçe Halk Kütüphanesinin de geçtiğimiz günlerde Kayseri Valisi Gökmen Çiçek, Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Gökhan Yazgı ve Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç'ın yer aldığı protokolün katılımıyla açılışı gerçekleştirilmişti.

YEŞİLHİSAR İLÇE HALK KÜTÜPHANESİ AÇILDI

Başkanımız Dr. Memduh Büyükkılıç'ın Kayseri'yi kütüphaneler şehri yapma hedefiyle yapılan çalışmalar kapsamında Kayseri'ye yakışacak yeni bir kütüphane projesi daha hayata geçiyor. Bu kapsamda 2021 yılında yıkılan ve yeniden Kültür ve Turizm Bakanlığı

ile Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin iş birliğiyle hayata geçirilen Yeşilhisar İlçe Halk Kütüphanesi, 19 Aralık Salı günü açılacak.

Başkan Büyükkılıç, konu ile ilgili yaptığı açıklamada, Kayserilileri kitapları karıştırmaya, hatta kitap kurdu olmaya yönlendirmek gayesiyle, hem merkezde hem de ilçelerde kütüphaneler açmaya teşvik ettiklerini, kütüphane sayısını ihtiyaçlar ve talepler doğrultusunda her geçen gün artırmaya gayret ettiklerini ifade etti.

"Bir Taraftan Yeni Kütüphaneler İnşa Ediyor, Diğer Taraftan Yenilerini Açıyoruz"

Bir taraftan yeni kütüphaneler inşa ettiklerini, bir taraftan da kütüphanelerin tefrişatını yapmaya ve içerisini kitaplarla donatmaya devam ettiklerini vurgulayan Büyükkılıç, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Şükürler olsun kütüphane sayımızı ihtiyaçlar ve talepler doğrultusunda her geçen gün artırmaya gayret ediyoruz, bunun da meyvelerini alıyoruz. 1000 kişilik Merkez Halk Kütüphanesi, 200 kişilik Gevher Nesibe Halk Kütüphanesi, 300 kişilik Sezai Karakoç Kütüphanesi, 300 kişilik Şehir Kütüphanesi, 400 kişilik Beyazşehir Halk Kütüphanesi, 250 kişilik Ziya Gökalp Semt Kütüphanesi, 200 kişilik Argıncık Semt Kütüphanesi ve 300 kişilik Mevlana Kütüphanesinin ardından 800 kişilik Erkilet Kütüphanemiz, Halit Özkaya Kütüphanesi 450 kişi, Fuat Attaroğlu Çocuk Kütüphanesi ve Müzik Okulu 250 kişi ile tüm Kayseri'yi okuyan ve okutan bir şehir hâline getiriyoruz. Yine 1 milyon 260 bin metrekarelik Recep Tayyip Erdoğan Millet Bahçesi içerisine 6 bin 100 metrekarelik, klasik kütüphane anlayışının dışında, özel olarak tasarlanmış ortak buluşma alanlarını da içeren devasa İl Halk Kütüphanesi tamamlanma aşamasına geldi."

Yeni Kütüphanenin Açılışı Yapılıyor

2021 yılı Ağustos ayında yıkılan Yeşilhisar İlçe Halk Kütüphanesi yerine yeniden Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kayseri Büyükşehir Belediyesinin Yeşilhisar'da ortaklaşa yapmış olduğu kütüphane projesinin Ekim 2023'te tamamlandığını dile getiren Başkan Büyükkılıç, modern hizmet binasının okuyucuların hizmetine sunulduğunu ifade etti.

Yeşilhisar İlçe Kütüphanesi'nde Neler Var?

810 metre alana sahip olan yeni hizmet binası 16 bin 300 adet basılı yayın, 7 adet okuyucu bilgisayarı, 29 adet süreli yayın ve 7 kişilik personel kadrosu ile haftanın altı günü olmak üzere 8:30-20:00 saatleri arasında okurlara hizmet veriyor.

İnternet Erişim Salonu, 7 adet okuyucu bilgisayarı mevcut olan kütüphanede 36-60 ay arası çocuklar için kreş bulunuyor. Yeşilhisar İlçe Kütüphanesinde güncel yayınlar bölümü, süreli yayınlar, ödünç verme birimi bulunuyor. Kitap Kafesi ve Cep Sineması bölümleri de olan kütüphanede teras, çatı katı ve etkinlik salonu da yer alıyor.

BAŞKAN BÜYÜKKILIÇ: "KÜLTEPE'DE 75 YILLIK RÜYAYI GERÇEKLEŞTİRİYORUZ"

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç; kazı çalışmalarında son ulaşılan verilere göre tarihi 7 bin yıl öncesine dayanan Kültepe Kaniş-Karum'u, dünyanın sayılı kayadan oyma müzesi olacak Kültepe Müzesi, 14 evden oluşan Asurlu Tüccarlar Sokağı ve Kültepe Ziyaretçi Merkezi projeleri ile yeniden ayağa kaldırdıklarını söyledi.

Ev sahipliği yaptığı değişik medeniyetlerle zengin bir tarihî ve kültürel mirası bağrında barındıran kadim kent Kayseri'nin bu zenginliğine sahip çıkan Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Büyükşehir Belediyesi aynı zamanda tarihî ve kültürel değerleri önemli projelerle gün yüzüne çıkararak dünyaya tanıtmaya devam ediyor.

Bu kapsamda Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Memduh Büyükkılıç, Kültepe Kaniş-Karum ören yerinde hayata geçirilen önemli projelerle ilgili değerlendirmelerde bulunarak "7 bin yıllık geçmişiyle kadim kentimize 'ticaretin merkezi Kayseri' mührünü vuran Kültepe Kaniş-Karum'u yeniden ayağa kaldırıyor, 75 yıllık rüyayı gerçekleştiriyoruz" dedi.

"Buluntular Tarihe Işık Tuttu"

Başkan Büyükkılıç, Kültepe Kaniş-Karum höyüğünde Prof. Dr. Fikri Kulakoğlu'nun kazı başkanlığında yürütülen çalışmalara Büyükşehir Belediyesi olarak güçlü şekilde destek verdiklerini kaydederek "Kültepe Kaniş-Karum ören yerinde Prof. Dr. Fikri Kulakoğlu hocamızın kazı başkanlığını yaptığı çalışmaları daima destekledik. Ortaya çıkan buluntular adeta tarihe ışık tuttu. Bu bölge ve burada çıkan buluntular elbette ki çok önemli ve çok değerli. Bizler de Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak bu tarihî ve kültürel mirası yeniden ayağa kaldırmak ve dünyaya tanıtmak adına bölgede 3 önemli projeyi hayata geçiriyoruz" şeklinde konuştu.

"75 Yıllık Rüya Gerçek Olacak"

UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'nde yer alan Kültepe Kaniş-Karum'da hummalı şekilde çalışmaları süren projeler hakkında bilgiler veren Büyükkılıç, "Türkiye'nin kayadan oyma müzesi olacak Kültepe Müzesi inşaatı tüm hızıyla devam ediyor. Yine Karum'da yaşamış olan tüccarların bir mahallesinin canlandırıldığı 14 evden oluşan Asurlu Tüccarlar Sokağı'nda çalışmalarımız yoğun şekilde sürüyor. Kazı çalışmaları hakkında bilgilerin aktarıldığı Kültepe Ziyaretçi Merkezi'miz ise ziyaretçilerini ağırlamaya başladı. Kayadan oyma Kültepe Müzesi ve Asurlu Tüccarlar Sokağı da tamamlandığında 75 yıllık rüya gerçek olacak" ifadelerini kullandı.

Başkan Büyükkılıç, kazı çalışmalarını sürdüren ekibe, projelerin yürütülmesinde emeği geçen Büyükşehir Belediyesi personeline ve yüklenici firmaya teşekkür etti.

7,5 MİLYON YILLIK FOSİL SERGİSİ, YOĞUN İLGİ GÖRÜYOR

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından kazı çalışmaları desteklenen ve dünyanın ilgisini çeken 7,5 milyon yıllık fosil faunası, yeniden canlandırma çalışmaları ile vatandaşlarla buluşmaya devam ediyor. Büyükşehir Belediyesi Fuaye Alanı'nda sergilenen hortumlugiller, boş boynuzlular ve zürafagiller ailelerinden türlerin yer aldığı sergi, 7'den 70'e herkesin ilgi odağı oluyor.

Başkan Büyükkılıç, Büyükşehir Belediyesini ziyaret eden ORAN Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri İbrahim Ethem Şahin'e sergiyi gezdirdi.

Şahin dünya jeoloji tarihine ışık tutan 7,5 milyon yıllık fosillerin ayaklandırma çalışmalarının yer aldığı sergiyi ilgiyle inceleyerek çalışmalar hakkında bilgiler alırken, Büyükkılıç, "Belediyemizi ziyarete gelen ORAN Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri İbrahim Ethem Şahin'e Büyükşehir Belediyemizin Fuaye Alanı'nda sergilenen 7,5 milyon yıllık fosilleri anlattık. Nazik ziyareti için İbrahim Ethem Şahin'e teşekkür ediyorum" diye konuştu.

Sergide, 2018 yılından bu yana çıkarılan birçok farklı türdeki canlıların fosilleri, bu fosiller kullanılarak elde edilen replika ayaklandırmaları ve Proboscidae (Hortumlugiller), Bovidae (Boş Boynuzlular) ve Giraffidae (Zürafagiller) ailelerinden türler sergileniyor.

BÜYÜKŞEHİR'İN BİLİM MERKEZİ'NDE MİNİKLERE ROBOMAÇ ALGORİTMA ETKİNLİĞİ

Kayseri'yi eğitim şehri hâline getirmeyi hedefleyen Başkan Dr. Memduh Büyükkılıç yönetimindeki Büyükşehir Belediyesi, bünyesinde hizmet veren ve Türkiye'deki TÜBİTAK destekli 6 bilim merkezinden birisi olan Kayseri Bilim Merkezinde dolu dolu etkinlikler ve eğitim faaliyetleri gerçekleştirmeye devam ediyor. Bu kapsamda Bilim Merkezi, Besime Özderici İlköğretim Okulundan 7 yaşlarındaki 74 öğrenciyi robomaç algoritma etkinliğinde buluşturdu.

Öğrencilerin Çözme ve Karar Verme Yetilerini Geliştirmeleri Hedefleniyor

Kayseri Bilim Merkezi, son yıllarda öğrenciyi karmaşık söz diziminden kurtarıp görsel odaklı olan ve kodlama öğrenimini kolaylaştıran blok tabanlı programların robotik eğitiminde önemli bir yer almaya başlaması ile faaliyetlerini güncelledi. Bilim Merkezi; sahip olduğu robotik kodlama atölyesinde kodlamanın temel basamağı olan algoritma eğitimi ile eğitimlere başlarken, bu aşamada öğrencilerin algoritmik düşünce becerisini geliştirip problemi işlem basamaklarına bağlı kalarak çözme ve karar verme yetilerini geliştirmelerini hedefliyor.

Kullanılan Robotlar ile Somut, Kalıcı ve Eğlenceli Öğrenim

Atölyelerde kullanılan robotlar ile kodlamayı daha somut, kalıcı ve eğlenceli bir şekilde öğretme imkânı tanıyan Kayseri Bilim Merkezinde, robotik atölyeleri ile öğrencilerin hayatı öğrenmek ve farklı alanlardaki bilgileri harmanlayarak farklı bakış açıları ile olay ve problemlere çözümsel yaklaşımlar geliştirmeleri de hedefleniyor. Bunun yanı sıra yalnızca bilgisayar bilimi değil, matematik, fen ve mühendislik alanlarından da beslenerek disiplinler arası yaklaşım ile eğitimler veriliyor.

Kardanadam Tesisimize

Bekleriz

KAYTUR
Kayseri Büyükşehir Belediyesi